

En rapport från skatteekonomiska enheten på Finansdepartementet

Beräknings- konventioner 2026

ISBN 978-91-531-1077-4

ISSN 1650-0741

Förord

Beräkningskonventioner 2026 beskriver hur offentligfinansiella effekter av ändrade skatte- och avgiftsregler beräknas och redovisas av Finansdepartementet. Syftet med rapporten är att öppet redovisa de metoder som tillämpas vid beräkningarna och skapa förutsättningar för att beräkningarna genomförs på ett konsekvent sätt över tid och på de olika beskattningsområdena. Rapporten har publicerats årligen sedan 1997, i nära anslutning till överlämnandet av budgetpropositionen.

Utöver redogörelsen för de offentligfinansiella effektberäkningarna innehåller rapporten kortfattade beskrivningar av de mest centrala delarna i regelverken för olika skatter och avgifter. Rapporten ska dock inte användas som referensskälla när det gäller skatte- och avgiftssystemets exakta juridiska innebörd. På Skatteverkets hemsida finns rättslig vägledning att tillgå för den som vill veta den exakta innebörden av relevanta skatterättsliga regler.

Dessutom innehåller rapporten viss statistik. Denna statistik, liksom de olika räkneexemplen och nyckeltalen i rapporten, har uppdaterats så att de avser 2026 och ger en god fingervisning om storleksordningar. Även statistikuppgifter för åren innan 2026 presenteras i rapporten. Typiskt sett är dessa statistikuppgifter säkrare ju äldre de är, men även uppgifter som ligger tre år tillbaka i tiden kan vara preliminära och ändras pga. exempelvis sena utfall, omprövningar eller korrigerings fel i data. I de fall det är angeläget att få de helt korrekta och aktuella uppgifterna vad gäller exempelvis utfall kan dessa med fördel hämtas från originalkällorna.

Jämförelsenormen för de förändringar som exemplifieras i rapporten är de skatte- och avgiftsregler som gäller för 2026, under förutsättning att de förslag och bedömningar som lämnas i budgetpropositionen för 2026 antas av riksdagen.

Beräkningskonventioner 2026 har skrivits av handläggare vid skatte-ekonomiska enheten på Finansdepartementet. Vi tar tacksamt emot synpunkter på rapporten via:
finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se.

Stockholm den 22 september 2025

Elly-Ann Lindström

Jenny Jans

Innehåll

Förord.....	3
Ordlista.....	11
1 Offentligfinansiella effekter	13
1.1 Utgångspunkter	14
Beräkningarna utgår vanligtvis från oförändrat beteende	14
Beräkningarna görs i ikraftträdandeårets priser och volymer.....	15
Beräkningarna är partiella	17
Offentligfinansiella effekter beräknas endast vid ändrade regler.....	17
Offentligfinansiella effekter redovisas periodiserat	17
Offentligfinansiella effekter redovisas för den offentliga sektorn som helhet	17
1.2 Offentligfinansiella brutto- och nettoeffekter.....	18
Bruttoeffekten beskriver den direkta effekten på skatteintäkterna från den skatt som ändras	18
Nettoeffekten tar hänsyn till indirekta effekter	18
1.3 Indirekta effekter	19
Indirekta effekter på bolagsskatten vid ändringar i socialavgifter och andra skatter på företagens insatsfaktorer	19
Indirekta effekter på mervärdesskatten vid ändringar i punktskatter som rör hushållens konsumtion.....	21
Indirekta effekter vid statligt ägande.....	21
Indirekta effekter antas vanligen inte uppstå för skatteändringar som påverkar kommuner m.m.....	21
1.4 Varaktig effekt.....	22
1.5 Kompletterande analys	22
Kortsiktig effekt till följd av beteendeförändringar.....	23
Långsiktig effekt och självfinansieringsgrad	23

	Effekter av ändrad prisnivå	25
1.6	Offentligfinansiella effekter vid förfarandemässiga åtgärder.....	25
	Ändrad betalningstidpunkt.....	25
	Åtgärder för att upprätthålla avsett skatteuttag och motverka fel och fusk	26
1.7	Redovisning av offentligfinansiella effekter.....	27
2	Skatt på arbetsinkomster – förvärvsinkomstbeskattning.....	29
2.1	Beräkningskonventioner	30
2.2	Beskattningsbar förvärvsinkomst	31
	Avdrag för kostnader i tjänst.....	32
	Grundavdrag och förhöjt grundavdrag för äldre	33
2.3	Kommunal inkomstskatt	36
2.4	Statlig inkomstskatt.....	37
2.5	Den allmänna pensionsavgiften	38
2.6	Skattereduktioner	39
	Jobbskatteavdrag	40
	Ordinarie jobbskatteavdrag	41
	Jobbskatteavdrag för äldre	43
	Skattereduktion för sjukersättning och aktivitetsersättning.....	44
	Rot- och rutavdrag	45
	Skattereduktion för förvärvsinkomster.....	46
	Övriga skattereduktioner.....	46
2.7	Genomsnittliga marginalskattesatser	47
2.8	Långsiktig offentligfinansiell effekt av ändrad skatt på arbete	49
3	Skatt på arbetsinkomster – socialavgifter.....	51
3.1	Arbetsgivaravgifter	52
	Beräkningskonventioner	54

3.2	Egenavgifter.....	56
	Beräkningskonventioner.....	58
3.3	Särskild löneskatt	60
	Beräkningskonventioner.....	61
4	Skatt på kapitaläggande – kapital- och egendomsskatter	63
4.1	Beskattning av kapitalinkomster.....	63
	Inkomstslaget kapital.....	63
	Investeringsparkonto	68
	Inkomster från fåmansföretag.....	69
	Statistik 74	
	Beräkningskonventioner.....	75
4.2	Kupongskatt.....	75
4.3	Avkastningsskatt.....	76
	Beräkningskonventioner.....	79
4.4	Fastighetsavgift och fastighetsskatt.....	79
	Fastställande av taxeringsvärde	80
	Kommunal fastighetsavgift	80
	Statlig fastighetsskatt.....	82
	Beräkningskonventioner.....	83
4.5	Stämpelskatt	83
	Beräkningskonventioner.....	84
5	Skatt på kapitalanvändning – företagsskatter.....	85
	Företagsdatabasen FRIDA.....	85
5.1	Aktiebolag och ekonomiska föreningar	86
	Inkomst av näringsverksamhet	88
	Periodiseringsfonder.....	89
	Beräkningskonventioner.....	92
5.2	Investmentföretag och värdepappers- och specialfonder....	94
	Investmentföretag.....	94
	Svenska värdepappersfonder och specialfonder	95
	Beräkningskonventioner.....	96

5.3	Internationell företagsbeskattning	96
	Beräkningskonventioner	98
5.5	Beskattning av enskild näringsverksamhet och fysiska personer som är delägare av handelsbolag.....	98
	Räntefördelning	99
	Expansionsfonder	100
	Beräkningskonventioner	101
5.6	Handelsbolag och kommanditbolag.....	102
	Beräkningskonventioner	104
5.7	Enkelt bolag och partrederi	104
	Beräkningskonventioner	104
5.8	EEIG, europabolag, europeiska kooperativa föreningar, EGTS och Eric-konsortier	105
	Beräkningskonventioner	105
5.9	Tonnagebeskattning	105
5.10	Riskskatt för kreditinstitut	107
	Beräkningskonventioner	107
5.11	Långsiktig offentligfinansiell effekt av förändringar i bolagsskattesatsen	108
6	Skatt på konsumtion – energi- och miljöskatter	111
6.1	Koldioxid- och energiskatt på bränslen	113
	Beräkningskonventioner	117
6.2	Energiskatt på el	120
	Beräkningskonventioner	122
6.3	Fordonsskatt och vägavgift.....	122
	Beräkningskonventioner	127
6.4	Andra miljörelaterade skatter	128
	Beräkningskonventioner	130
7	Skatt på konsumtion – övriga punktskatter	131
7.1	Alkoholskatt	132
	Beräkningskonventioner	134

7.2	Tobaksskatt och skatt på vissa nikotinhaltiga produkter... 137	137
	Beräkningskonventioner..... 139	139
7.3	Kemikalieskatt..... 141	141
	Beräkningskonventioner..... 142	142
7.4	Andra punktskatter..... 143	143
	Beräkningskonventioner..... 144	144
8	Skatt på konsumtion – mervärdesskatt..... 145	145
8.1	Allmänt om mervärdesskatt 146	146
8.2	Undantagen verksamhet och dold moms..... 148	148
8.3	Mervärdesbeskattning i försäljningskedjan 149	149
	Normalfallet 149	149
	Fallet med dold moms 150	150
	Fallet med dold moms och kumulativa effekter 151	151
8.4	Hantering av mervärdesskatten mellan stat och kommunsektor..... 152	152
8.5	Beräkningskonventioner..... 153	153
	Ändrad skattesats..... 153	153
	Breddad skattebas 154	154
8.6	Långsiktig offentligfinansiell effekt av mervärdesskatteförändringar..... 156	156
	Bilaga 1. Omräkning av punktskatter enligt allmän prisutveckling och reala inkomstökningar (indexering) . 158	158
	Bilaga 2. Offentligfinansiella effekter vid förfarandemässiga åtgärder: ändrad betalningstidpunkt 161	161
	Bilaga 3. Beräkning av varaktig effekt 165	165

Ordlista

Beteendeeffekt:	Förändring av utbudna eller efterfrågade kvantiteter till följd av en skatteåtgärd.
Bruttoeffekt:	Effekten på intäkterna från den skatt eller avgift som regeländringen avser, utan hänsyn till indirekta effekter.
Finansiellt sparande:	Skillnaden mellan offentliga sektorns inkomster och utgifter.
Formell skatt:	Den i lag definierade skatten som tas ut av den skattskyldige.
Genomsnittlig skatt:	Andelen av den totala inkomsten som betalas i skatt.
Indirekt effekt:	Effekt på framför allt andra skattebaser än den som regeländringen avser.
Kassamässig redovisning:	Inkomsten redovisas det år skatten betalas.
Långsiktig offentligfinansiell effekt:	Den effekt som uppkommer när de olika skattebaserna och de offentliga utgifterna anpassats till ett nytt långsiktigt läge i ekonomin.
Marginalskatt:	Andel av en viss inkomstökning som betalas i skatt.
Nettoeffekt:	Den offentligfinansiella effekten när hänsyn tagits till indirekta effekter.
Offentligfinansiell effekt:	Effekten av ändrade skatte- och avgiftsregler på den offentliga sektorns finanser (staten, ålderspensionssystemet och kommunsektorn).
Periodiserad redovisning:	Skattebetalningen hänförs till det år den skattepliktiga händelsen inträffar oavsett när i tiden skatten faktiskt betalats in.
Priskänslighet (priselasticitet):	Mått på förändrad efterfrågan eller utbud vid en prisförändring.

Självfinansieringsgrad:	Andelen av den kortsiktiga offentlig-finansiella effekten som på sikt upphör, t.ex. till följd av beteendeförändringar
Skatteincidens:	En skattekostnads fördelning på olika skatteobjekt. Se även övervältring.
Skatteinkomst:	Kassamässig redovisning av skatter. Skatterna redovisas det år skatten faktiskt betalas in.
Skatteintäkt:	Periodiserad redovisning av skatter. Skatterna redovisas det år då den skattepliktiga händelsen äger rum.
Skatteobjekt:	Den som faktiskt bär kostnaden för skatten (jämför med skattesubjekt, nedan).
Skattesubjekt:	Den som är skattskyldig och betalar in skatten.
Varaktig effekt:	Ett mått på en åtgärds bestående effekt på de offentliga finanserna.
Övervältring:	Innebär att den som formellt betalar en skatt, skattesubjektet, för över kostnaden på andra aktörer.

1 Offentligfinansiella effekter

När den ekonomiska politiken utformas behöver man ofta göra avvägningar mellan önskvärda reformer och hur de ska finansieras. Skattesystemets utformning har i detta sammanhang stor betydelse för hur ekonomin fungerar. Skatteregler kan ändras för att skapa incitament och påverka ekonomin i en önskvärd riktning, men också för att öka intäkterna för att finansiera andra reformer och omfördela medel i ekonomin. Analyser av hur ändrade skatte- och avgiftsregler påverkar de offentliga finanserna och vilka andra konsekvenser de kan få i ekonomin är centrala beslutsunderlag i sådana situationer.

Hur ändrade skatte- och avgiftsregler påverkar ekonomin är komplext. Individer och företag kan reagera på skatteändringar på flera sätt: t.ex. genom att ändra konsumtion, produktion, arbetsutbud, sparande och risktagande. Detta kan i sin tur påverka utbud, efterfrågan och pris på olika varor och tjänster i ekonomin. Att ta hänsyn till samtliga effekter av en skatteändring och kvantifiera dem i ett enda offentligfinansiellt mått är inte möjligt,¹ varför en skatteändrings påverkan på ekonomin behöva analyseras på flera olika sätt.

I denna publikation redovisas de metoder som tillämpas vid beräkningar av offentligfinansiella effekter av ändrade skatte- och avgiftsregler vid Finansdepartementet. På så sätt skapas förutsättningar för transparenta och konsekventa beräkningar, vilket i sin tur bidrar till att belysa hur en skatteåtgärd förhåller sig till andra möjliga åtgärder.

Syftet med de offentligfinansiella beräkningarna är att ge en rättvisande bild av hur skatteintäkterna och de offentliga finanserna påverkas av en skatte- eller avgiftsändring på kort och medellång sikt.

¹ Se Adam, S. och Bozio, A. (2009). Dynamic Scoring. *OECD Journal on budgeting*, 9(2), för en diskussion om svårigheterna med att göra en fullständig analys av de ekonomiska effekterna av ändrade skatter och utgifter.

Fokus är främst på budgetåret och de två nästkommande åren, dvs. den treåriga tidshorisont som det finanspolitiska ramverket utgår ifrån.

I detta inledande kapitel beskrivs några av de grundläggande antagandena och utgångspunkterna för beräkningarna. Allmänt sett behöver en avvägning göras mellan enkelhet och precision. Beräkningarna utgår därför från en rad förenklade antaganden.

1.1 Utgångspunkter

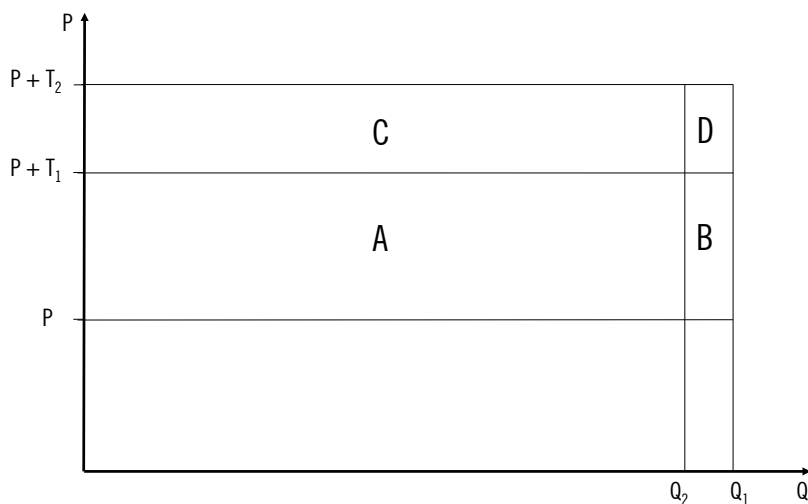
Beräkningarna utgår vanligtvis från oförändrat beteende

Beräkningarna av de offentligfinansiella effekterna utgår vanligtvis från att beteendet hos individer och företag inte ändras till följd av förändringarna i skatte- och avgiftsreglerna. De efterfrågade och utbudna kvantiteterna av varor och tjänster antas därmed vara opåverkade och aktivitetsnivån i ekonomin oförändrad. Antagandet om oförändrat beteende gör att beräkningarna tenderar att överskatta de offentligfinansiella effekterna något, framför allt på längre sikt. De ger dock i normalfallet en god uppskattning av åtgärdernas effekt på kort och medellång sikt. I den mån beteendeeffekterna motsvaras av substitution mellan olika varor och tjänster som är beskattade torde dock denna överskattning vara begränsad.

Undantag från antagandet om oförändrat beteende kan göras om det bedöms nödvändigt för att ge en rättvisande bild av den offentligfinansiella effekten även på kort och medellång sikt. Ett exempel är om utbud och efterfrågan bedöms ändras i stor utsträckning till följd av skatteändringen eller om den förväntas leda till betydande substitution mot utländsk konsumtion. Detta är mer vanligt för punktskatter och andra åtgärder som primärt syftar till att påverka beteendet hos ekonomiska aktörer. De offentligfinansiella effektberäkningarna vid t.ex. ändringar av trängselskatten eller skatten på alkohol och tobak tar i normalfallet hänsyn till beteendeeffekter. Om en skatteändring är förhållandevis stor kan det också vara nöd-

vändigt att ta hänsyn till beteendeeffekter för att den offentligfinansiella effekten ska vara rättvisande.²

Diagram 1.1 Den offentligfinansiella effekten av en skatthöjning

Källa: Egen illustration.

Diagram 1.1 illustrerar hur den offentligfinansiella effekten av en skatthöjning beräknas. Antag att priset på varan är P , att skatten i utgångsläget är T_1 och att den efterfrågade kvantiteten är Q_1 . Intäkterna från skatten utgörs då av motsvarande område $A + B$. Om skatten höjs till T_2 stiger det totala priset från $P + T_1$ till $P + T_2$. Under antagandet om oförändrat beteende beräknas den offentligfinansiella effekten som område $C + D$. Antag att den höjda skatten medför att den efterfrågade kvantiteten minskar till Q_2 . Vid avsteg från antagandet om oförändrat beteende beräknas den offentligfinansiella effekten som $\text{area } C + D - (B + D) = C - B$.

Beräkningarna görs i ikraftträdandeårets priser och volymer

Beräkningarna av de offentligfinansiella effekterna görs normalt sett i ikraftträdandeårets priser och volymer. Beräkningarna görs i den

² Auerbach diskuterar beteendeeffekter och deras konsekvenser för intäktsberäkningar, se Auerbach, A. J. (2005). Dynamic Scoring: An Introduction to the Issues. *American Economic Review*, 95(2).

ekonomiska miljö som råder under året då regelförändringarna träder i kraft och den ekonomiska utvecklingen tillåts inte slå igenom på skattebaserna i beräkningarna av effekterna för åren därefter. Den offentligfinansiella effekten blir därmed isolerad från förändringar i den ekonomiska konjunkturen.

Trots att beräkningarna utgår från ikraftträdandeårets priser och volymer kan den offentligfinansiella effekten komma att ändras över tid. Ett exempel på det är om ikraftträdandet av de nya reglerna sker vid ett annat datum än den 1 januari. Det uppstår då en så kallad delårseffekt under det första året och den fulla offentligfinansiella effekten uppnås först efterföljande år. Ett annat exempel är om nya skatteregler fasas in över tid, till exempel genom att de enbart gäller händelser efter en viss tidpunkt. Exempel på detta är ändrade skatteregler som tillämpas på nyanställningar efter ett visst datum såsom vanligtvis sker vid ändringar i växa-stödet.

Ytterligare ett fall är skatter som indexeras och årligen räknas om (se bilaga 1). För dessa skatter leder en skatteändring till att även skattesatserna för kommande år påverkas. I vissa fall tar beräkningarna av den offentligfinansiella effekten hänsyn till detta, vilket gör att den offentligfinansiella effekten kan komma att ändras över tid (se exempel 6.1).

Undantag från antagandet om fasta priser och volymer kan göras om det bedöms nödvändigt för att ge en rättvisande bild av den offentligfinansiella effekten. Det kan t.ex. vara aktuellt för skattebaser som bedöms förändras kraftigt på kort sikt. Ett sådant exempel skulle kunna vara en förändring i fordonsskatten som bara omfattar nya fordon. Då nybilsförsäljningen, både i fråga om antal och sammansättning, vanligen förändras kraftigt över tid kan det vara ett skäl att frånga principen om att basera beräkningarna på endast ikraftträdandeårets volymer. Detsamma kan gälla vid beskattning av nya kapitalvaror.

Särskild hänsyn kan även behöva tas vid skatteåtgärder som kräver aktiv ansökan. Eftersom denna typ av åtgärder tenderar att ha ett lägre utnyttjande än automatiska stöd (eller åtgärder som tillämpas utan ansökan) kan det vara viktigt att beakta hur stor andel av de berättigade som faktiskt kommer att ansöka och utnyttja åtgärden, dvs. utnyttjandegraden.

Beräkningarna är partiella

De offentligfinansiella effektberäkningarna är partiella i bemärksen att de beräknas separat för varje föreslagen åtgärd. På så sätt kan riksdagen ta ställning till varje enskilt förslag i budgetpropositionen och hur det påverkar den offentliga sektorns finansiella sparande och möjligheten att uppfylla de finanspolitiska målen. Effekterna av interaktioner mellan olika förslag redovisas inte i de offentligfinansiella beräkningarna, men en samlad bedömning av åtgärdernas påverkan på den svenska ekonomin görs i prognosen för den ekonomiska utvecklingen och ingår således i prognosen för de offentliga finanserna.

Offentligfinansiella effekter beräknas endast vid ändrade regler

Vissa skatte- och avgiftsregler är konstruerade så att de beror på ekonomiska indikatorer som inflation, inkomstutveckling eller statslåneränta. Den årliga omräkningen eller indexeringen av skattesatser och belopp enligt gällande regelverk betraktas inte som regeländringar och ger inte upphov till en offentligfinansiell effekt enligt beräkningskonventionerna. Ett förslag som inför eller ändrar en indexering betraktas däremot som en ändrad regel och en offentligfinansiell effekt beräknas och redovisas.

Offentligfinansiella effekter redovisas periodiserat

De offentligfinansiella effekterna redovisas vanligtvis i periodiserade termer. Det innebär att effekten hänförs till det år den skattepliktiga händelsen inträffar, oavsett hur och när skatten debiteras och betalas.

Offentligfinansiella effekter redovisas för den offentliga sektorn som helhet

Beräkningarna avser normalt de offentligfinansiella effekterna för den offentliga sektorn som helhet, dvs. den samlade effekten för staten, ålderspensionssystemet och kommunsektorn.

I vissa sammanhang kan det dock finnas skäl att även redovisa effekterna uppdelade för staten, kommunsektorn och ålderspensionssystemet. Effekterna för staten påverkar beräkningen av inkomsterna i statens budget. Effekterna för ålderspensionssystemet visar i hur stor utsträckning finansiering sker vid sidan av statens budget och redovisningen av effekten för kommunsektorn är betydelsefull för att bedöma om och hur åtgärderna bör regleras mellan stat och kommun.

1.2 Offentligfinansiella brutto- och nettoeffekter

Bruttoeffekten beskriver den direkta effekten på skatteintäkterna från den skatt som ändras

Den s.k. *bruttoeffekten* beskriver åtgärdens direkta effekt på skatteintäkterna från den skatt åtgärden avser. Bruttoeffekten beräknas som

$$\text{Bruttoeffekt} = \text{Skattebas} \cdot \Delta \text{Skattesats},$$

där Δ Skattesats anger förändringen i skattesatsen.

Om förslaget i stället ändrar skattebasen för en viss skatt beräknas bruttoeffekten som

$$\text{Bruttoeffekt} = \Delta \text{Skattebas} \cdot \text{Skattesats}.$$

Vid tolkning av bruttoeffekten utgörs referensalternativet av de förväntade skatteintäkterna i frånvaro av åtgärden.

Nettoeffekten tar hänsyn till indirekta effekter

Utöver den direkta effekten kan en regeländring ge upphov till *indirekta effekter* på de offentliga finanserna (se avsnitt 1.3). Indirekta effekter uppstår framför allt om skatteändringen påverkar andra skattebaser och därigenom skatteintäkterna. För att ge en mer rättvisande bild av hur de offentliga finanserna påverkas av en skatte-

åtgärd kan de indirekta effekterna behöva inkluderas i beräkningarna.

Den offentligfinansiella *nettoeffekten* tar hänsyn till indirekta effekter på de offentliga finanserna och utgörs av summan av bruttoeffekten och de indirekta effekterna enligt

$$\text{Nettoeffekt} = \text{Bruttoeffekt} + \text{Indirekta effekter}.$$

Utgångspunkten vid beräkning av de indirekta effekterna är att hänsyn enbart tas till indirekta effekter i första ledet, vilket betyder att följd effekter som uppstår från en indirekt effekt i princip inte definieras som (ytterligare) indirekta effekter. I exemplet nedan, som rör en skatteändring som påverkar företagets insatsfaktorer, innebär det att hänsyn tas till förändringar i bolagsskatten men inte till att bolagets ägare (som får del av bolagets vinst) i sin tur kan påverkas i form av högre eller lägre kapitalinkomster som påverkar skatteintäkterna från kapitalinkomstbeskattningen. Vilka indirekta effekter som uppstår beror framför allt på i vilken mån skatteändringen avser hushåll, företag eller någon del av offentlig sektor.

1.3 Indirekta effekter

De vanligast förekommande indirekta effekterna redogörs för nedan. Exakt vilka indirekta effekter som beaktas kan dock skilja sig åt mellan olika skatteområden och detta beskrivs i mer detalj i respektive kapitel.

Indirekta effekter på bolagsskatten vid ändringar i socialavgifter och andra skatter på företagets insatsfaktorer

Ett resultat från nationalekonomisk teori är att den ekonomiska bördan av skatt på arbete, kapital och andra insatsfaktorer i företagets produktion i olika stor utsträckning kan komma att övervältras på löntagarkollektivet. Därmed kan även skatter på insatsfaktorer fungera som implicita skatter på arbete. För sådana skatter är det i de offentligfinansiella effektberäkningarna därför nödvändigt att precisera vilken insatsfaktor som bär bördan av skatten. Graden av löneövervältring beror på flera faktorer, t.ex. målgruppen för höjningen,

arbetsmarknadens funktionssätt, förhandlingssystemets utformning, skatte- och avgiftssystemets utformning och tidpunkten för skatteändringen.³

Empiriska studier visar på betydande osäkerhet kring hur övervältringsprocessen ser ut, med skilda slutsatser kring både omfattning och hastighet i en eventuell löneövervältring. Denna osäkerhet, i kombination med det generella antagandet i de offentligfinansiella beräkningarna om oförändrat beteende hos ekonomiska aktörer, gör att beräkningarna utgår från att ändringar i arbetsgivaravgifter på kort sikt enbart påverkar företagets vinster. På motsvarande sätt antas att förändringar i egenavgifter på kort sikt endast påverkar näringsinkomsterna.⁴ Förekomsten av en eventuell övervältring på lönerna beaktas och analyseras däremot i andra delar av de konsekvensanalyser som görs i beredningen av förslag om ändrade skatte- och avgiftsregler, i beräkningar av den långsiktiga offentligfinansiella effekten av ändrade skatte- och avgiftsregler samt i regeringens prognoser för den ekonomiska utvecklingen och de offentliga finanserna. Samma beräkningskonvention gäller även för andra skatter på insatsfaktorer, t.ex. energi- och miljöskatter och avkastningsskatt på tjänstepensionskapital.

Om arbetsgivaravgifterna eller andra skatter på insatsfaktorer ändras antas detta ge upphov till en indirekt effekt på de offentliga finanserna i form av ändrade bolagsskatteintäkter. Om skatten på insatsfaktorn höjs ökar företagets kostnader och deras vinst minskar. Detta leder till lägre bolagsskatteintäkter. Det motsatta gäller vid en skattesänkning.

³ Se Layard, R., Nickell, S. & Jackman, R. (2005). *Unemployment: Macroeconomic Performance and the Labour Market*, andra upplagan, Oxford University Press; Pissarides, C. (1998). The impact of employment tax cuts on unemployment and wages; the role of unemployment benefits and tax structure. *European Economic Review* 42(1); Calmfors, L. (1994). Active labour market policy and unemployment: A framework for the analysis of crucial design features, *OECD Economic Studies*, No. 22; samt Johnson, G. & Layard, R. (1986). The natural rate of unemployment: Explanation and policy, i O Ashenfelter & R Layard (eds), *Handbook of Labor Economics Vol 2*, North-Holland. För svenskt vidkommande, se Egebark, J. & Kaunitz, N. (2018). Payroll taxes and youth labor demand. *Labour Economics* 55; Saez, E., Schoefer, B. & Seim, D. (2019). Payroll Taxes, Firm Behavior, and Rent Sharing: Evidence from a Young Workers' Tax Cut in Sweden. *American Economic Review* 109; samt de studier som diskuteras och citeras i dessa två artiklar.

⁴ Socialavgifter tas ut i form av arbetsgivaravgifter eller egenavgifter. På samma underlag som gäller för arbetsgivar- eller egenavgifterna utgår även allmän löneavgift. Den allmänna löneavgiften ingår inte författningstekniskt i socialavgifterna. Samma beräkningskonventioner gäller dock vid ändringar i den allmänna löneavgiften som vid ändringar i arbetsgivar- och egenavgifterna. I beräkningskonventionerna avses summan av arbetsgivaravgifterna (egenavgifterna) och allmän löneavgift när det står arbetsgivaravgifter (egenavgifter).

Indirekta effekter på mervärdesskatten vid ändringar i punktskatter som rör hushållens konsumtion

Vid en punktskattehöjning utgörs den offentligfinansiella bruttoeffekten av högre intäkter från den aktuella punktskatten. I beräkningarna antas att en förändring av en punktskatt helt övervältras på priset efter skatt. Det innebär i sin tur att intäkterna från mervärdesskatt påverkas.

Vid beräkning av nettoeffekten tas hänsyn till den indirekta effekt på de offentliga finanserna som uppstår genom att mervärdesskatteintäkterna ökar för den del som avser hushållens konsumtion. Det motsatta gäller vid en skattesänkning.

Indirekta effekter vid statligt ägande

I vissa fall beaktas förekomsten av statligt ägande när den offentligfinansiella effekten beräknas. Det görs om det finns starka skäl att förvänta sig att förändringen i beskattningen inte övervältras på konsumenterna utan i stället påverkar det statligt ägda företags resultat. Om en skatt höjs och företags vinst minskar antas att utdelningen till staten minskar i samma utsträckning. Den offentligfinansiella nettoeffekten antas i dessa fall således vara noll för den del av en regeländring som påverkar resultatet i ett statligt ägt företag. Därmed antas implicit att det statligt ägda företags utdelning är större än de ökade kostnaderna som följer av en eventuell skattehöjning. Ett exempel är ändringar i skatten på spel, där beräkningskonventionerna beaktar att staten äger företaget AB Svenska Spel.

Indirekta effekter antas vanligen inte uppstå för skatteändringar som påverkar kommuner m.m.

I vissa fall kan ändrade skatter och avgifter påverka intäkter och kostnader i den offentliga sektorn, utöver den direkta effekt som ändringen av skattereglerna har på skatteintäkterna. Exempelvis leder höjda skatter på bensin och diesel till ökade drivmedelskostnader för kommunsektorn och statliga myndigheter. Likaså leder ökade arbetsgivaravgifter till ökade lönekostnader i dessa sektorer. Det

finansiella sparandet i delsektorerna påverkas på olika sätt beroende på hur aktörerna agera.

När kommuner, regioner och statliga myndigheter påverkas i form av t.ex. högre (lägre) kostnader för skatter eller avgifter görs dock vanligtvis antagandet att de minskar (ökar) sina utgifter så att deras finansiella sparande blir oförändrat. I detta fall görs således ett avsteg från principen om oförändrat beteende hos de ekonomiska aktörerna, vilket p.g.a. kommunsektorns balanskrav och statliga myndigheters begränsade anslag bedöms ge en mer rättvisande bild av effekterna på de offentliga finanserna. För den del av den offentligfinansiella effekten som rör kommunsektorn och statliga myndigheter sammanfaller därmed nettoeffekten med bruttoeffekten.

1.4 Varaktig effekt

Utöver offentligfinansiell brutto- och nettoeffekt, redovisas i konsekvensanalyser som regel även den s.k. varaktiga effekten på de offentliga finanserna av skatteåtgärder. Den varaktiga effekten anger den bestående offentligfinansiella effekten av åtgärden och är en konvertering av framtida belopp till ett konstant evigt belopp bortom det sista redovisningsåret i konsekvensanalysen.

För permanenta åtgärder vars offentligfinansiella nettoeffekter är lika stora varje år, sammanfaller den varaktiga effekten helt enkelt med nettoeffekten. Redovisningen av den varaktiga effekten kan då betraktas som ett förtydligande att den konstanta nettoeffekt som gäller för de tre beräkningsåren även gäller (permanent) därefter. För beräkning av den varaktiga effekten vid olika typer av åtgärder se bilaga 3.

1.5 Kompletterande analys

Utöver bruttoeffekten, nettoeffekten och den varaktiga effekten görs ibland även vissa kompletterande analyser för att beskriva hur skatteintäkterna och de offentliga finanserna påverkas av skatteförändringar. Exempel på sådana kompletterande analyser ges i avsnitten nedan.

Därutöver analyseras ofta även andra effekter än offentligfinansiella i de konsekvensanalyser som görs i beredningen av skatteförslag, såsom exempelvis effekter på sysselsättning eller miljö. Dessa analyser har ofta ett bredare perspektiv jämfört med de offentligfinansiella effektberäkningarna och ett mer dynamiskt angreppssätt används där skattebaser kan tillåtas påverkas av regeländringar både på kort och lång sikt.

Hur aktivitetsnivån i ekonomin och skattebaserna påverkas över tid beaktas i regeringens prognoser för den ekonomiska utvecklingen och över de offentliga finanserna. I prognosen för den ekonomiska utvecklingen görs en samlad bedömning av hur den förda ekonomiska politiken påverkar ekonomin via effekter på t.ex. tillväxt, sysselsättning och priser. Prognosen för skatteintäkterna baseras därefter på såväl den makroekonomiska prognosen som på de offentligfinansiella effekter de föreslagna skatteåtgärderna förväntas ge upphov till. Skatteprognosen ligger sedan till grund för beräkningen av den offentliga sektorns finansiella sparande och för den inkomstberäkning som riksdagen beslutar om för budgetåret.

Kortsiktig effekt till följd av beteendeförändringar

Antagandet om oförändrat beteende gör att beräkningarna vid en skattehöjning tenderar att överskatta de offentligfinansiella effekterna något, framför allt på längre sikt. På motsvarande sätt gör antagandet att beräkningarna vid en skattesänkning tenderar att underskatta de offentligfinansiella effekterna något. I vissa fall kan det även på kort sikt finnas fog för att diskutera hur de offentligfinansiella effekterna påverkas om detta antagande slopas. Om elasticitetssuppskattningar avseende relativt kort sikt finns att tillgå kan dessa användas till kompletterande analyser avseende offentligfinansiella effekter även på kort sikt.

Långsiktig effekt och självfinansieringsgrad

I vissa fall beräknas ibland en s.k. *långsiktig offentligfinansiell effekt* av en skatteändring. Den långsiktiga effekten beaktar beteendeförändringar hos ekonomiska aktörer och avser den effekt på de offentliga finanserna som uppstår när skattebaser och offentliga utgifter har

anpassats till ett läge i ekonomin där efterfrågade och utbudna kvantiteter av varor och tjänster ändrat sig fullt ut till följd av regeländringen. Det kan ta lång tid innan en regeländring uppnår fullt genomslag. Anpassningstiden är också olika för olika skatter.

Den långsiktiga offentligfinansiella effekten utgör ett kompletterande beslutsunderlag till brutto- och nettoeffekterna. Med långsiktiga effektberäkningar tas steg för att kunna genomföra en mer generell analys av hur skatteändringar påverkar ekonomin jämte den partiella och statiska analysen.

Den långsiktiga effekten av en skatteförändring beräknas i första hand för större reformer och för reformer där man kan förvänta sig att den långsiktiga effekten väsentligt avviker från den kortsiktiga. Hur beräkningarna görs är olika från fall till fall och beror på vilken skatt som avses. Exempel på hur de görs beskrivs i kapitel 2 (förvärvsinkomstskatt), 5 (bolagsskatt) och 8 (mervärdesskatt).

Med hjälp av den långsiktiga offentligfinansiella effekten kan en åtgärds självfinansieringsgrad beräknas. Självfinansieringsgraden ställer en åtgärds långsiktiga offentligfinansiella effekt i relation till nettoeffekten och beräknas som

$$\text{Självfinansieringsgrad} = \left(1 - \frac{\text{långsiktig effekt}}{\text{nettoeffekt}} \right).$$

I Exempel 1.1 Självfinansieringsgradexempel 1.1 redovisas en hypotetisk beräkning av självfinansieringsgrad. För ytterligare exempel, se avsnitt 8.6 för beräkning av långsiktig offentligfinansiell effekt och självfinansieringsgrad i fallet sänkt mervärdesskatt på livsmedel.

Exempel 1.1 Självfinansieringsgrad

Antag att den kortsiktiga offentligfinansiella nettoeffekten av en skattesänkning är -100 miljarder kronor. På lång sikt beräknas skatteintäkterna öka med 30 miljarder kronor till följd av reformen så att den långsiktiga effekten är -70 miljarder kronor. Självfinansieringsgraden är således $(1 - (-70 / -100)) = 30$ procent.

Effekter av ändrad prisnivå

Ändringar av punktskatter och mervärdesskatter antas generellt sett övervältras på priserna. När ändringen övervältras på priserna påverkas den allmänna prisnivån, vilket leder till förändringar i konsumentprisindex (KPI). Ändringen i KPI påverkar i sin tur skatteintäkterna eftersom delar av skattesystemet är knutet till indexet. Till exempel är grundavdraget kopplat till prisbasbeloppet och skiktgränserna för statlig inkomstskatt skrivs upp med KPI plus två procentenheter varje år. Därtill räknas ett flertal punktskatter årligen om med förändringen av KPI. Den sammantagna effekten av indexeringarna i skattesystemet är att skatteintäkterna minskar när KPI ökar. KPI-förändringar påverkar även de offentliga utgifterna. Till exempel ökar statens kostnader för de ekonomiska trygghetssystemen när KPI ökar. Tillsammans innebär dessa intäktsminskningar och utgiftsökningar till följd av en högre prisnivå att de offentliga finanserna försvagas. På motsvarande sätt förstärks de offentliga finanserna när prisnivån blir lägre.

Den indirekta effekt som ändringar i prisnivån ger upphov till sker tidigast året efter ikraftträdande och ingår inte i beräkningen av den offentligfinansiella nettoeffekten. Den analyseras däremot i andra delar av konsekvensanalyserna och kan ingå i beräkningen av den långsiktiga offentligfinansiella effekten. Den beaktas också i regeringens prognoser för den ekonomiska utvecklingen och de offentliga finanserna.

1.6 Offentligfinansiella effekter vid förfarandemässiga åtgärder

Ändrad betalningstidpunkt

I budgetpropositionen tillämpas periodiserad redovisning av skatterna vilket innebär att *skatteintäkterna* redovisas under det inkomstår då den skattepliktiga händelsen äger rum. De kassa-mässiga *skatteinkomsterna* utgörs däremot av betalningsflöden som kan avse skatter för flera olika inkomstår.

Om reglerna för skatternas betaltidpunkt ändras kan det medföra offentligfinansiella kostnader eller intäkter till följd av förskjutningar i kassamässiga flöden. Den offentligfinansiella effekten upp-

står som en följd av att betalningsförskjutningarna påverkar statens lånebehov, vilket i sin tur påverkar de offentliga finanserna i form av högre eller lägre räntekostnader. Exempel på sådana betalningsförskjutningar är anstånd med att betala redan fastställda skatter eller ändrade tidpunkter för att redovisa och betala in skatter eller preliminärskatter. Se bilaga 2 för beräkningskonventioner vid ändrad betalningstidpunkt.

Åtgärder för att upprätthålla avsett skatteuttag och motverka fel och fusk

De flesta ändringarna som görs i skatte- och avgiftsreglerna innebär att storleken på skattebasen eller nivån på skattesatsen ändras. Åtgärder som rör skatteförfarandet, dvs. uppbörd och administrationen av skatter och avgifter, påverkar däremot sällan skattebasernas eller skattesatsernas storlek i sig. Sådana åtgärder har därför inte någon direkt påverkan på den offentliga sektorns skatteintäkter.

Förändringar i skatteförfarandet syftar till att förbättra, effektivisera och rationalisera skatteadministrationen. Målet är att den information som används för att synliggöra och korrekt bestämma de inkomster som härrör från vissa aktörer eller från en viss typ av verksamhet ska få högre kvalitet, och i vissa fall utökas. Det kan röra sig om åtgärder som gör att Skatteverket får större vetskap om aktiviteter som genererar skattepliktiga inkomster, som ökar kunskapen om dess storlek eller som ger myndigheten utökade kontrollmöjligheter.

För åtgärder som syftar till att motverka fel eller fusk saknas ofta tillräckligt underlag för att göra beräkningar av de offentligfinansiella effekterna på sedvanligt sätt. Bedömningarna kompliceras ytterligare av att de som använder sig av skatteplanering som den ändrade lagstiftningen syftar att motverka kan hitta andra sätt att kringgå regelverket i olika utsträckning. Dessutom påverkar åtgärder som införs på internationell nivå även möjligheterna att kringgå skatt i Sverige. När det är möjligt, görs ändå en bedömning av effekten på skatteintäkterna utifrån de underlag som finns, där beräkningarna kan se olika ut från fall till fall.

1.7 Redovisning av offentligfinansiella effekter

För att redogöra för hur en skatteåtgärd påverkar skatteintäkterna och de offentliga finanserna redovisas bruttoeffekten för ikraftträdandeåret, nettoeffekten för ikraftträdandeåret och två år framåt i tiden, samt den varaktiga effekten. Effekterna anges i miljarder kronor avrundat till två decimaler.

I vissa fall kan denna redovisning kompletteras med ytterligare analyser och i vissa fall även kompletterande mått, till exempel avseende åtgärders effekter på längre sikt eller andra faktorer som har betydelse för den offentligfinansiella effekten (se avsnitt 1.5).

I exempel 1.2 ges ett exempel på hur de offentligfinansiella effekterna beräknas vid en punktskatteshöjning. I tabell 1.1 illustreras hur de offentligfinansiella effekterna vanligtvis redovisas i tabell.

Exempel 1.2 Beräkning av offentligfinansiella effekter

Antag att punktskatten på en vara höjs permanent med 100 kronor per volymenhet. Skattebasen för varan bedöms till 7 000 000 volymenheter under ikraftträdandeåret.

Bruttoeffekten beräknas till:

$$\text{Bruttoeffekt} = 7\,000\,000 \cdot 100/10^9 = 0,7 \text{ mdkr}$$

Vid beräkning av nettoeffekten tas hänsyn till indirekta effekter. Av varans volym bedöms 4 000 000 volymenheter förbrukas av hushållen, 1 000 000 av kommunerna och 2 000 000 av företagen. För den volym av varan som förbrukas av hushållen medför skattehöjningen ökade mervärdesskatteintäkter med 0,10 miljarder kronor ($4\,000\,000 \cdot 100 \cdot 0,25/10^9$).

För kommunsektorn och statliga myndigheter uppstår, som redogjorts för i avsnitt 1.3, inga indirekta effekter.

För den del av förbrukningen som sker i företagssektorn antas att skattehöjningen reducerar företagens vinster, vilket minskar intäkterna från skatt på företagsvinster (bolagsskatt) med drygt 0,04 miljarder kronor ($2\,000\,000 \cdot 100 \cdot 0,206/10^9$).

Nettoeffekten kan således beräknas till:

$$\text{Nettoeffekt} = 0,70 + 0,10 - 0,04 = 0,76 \text{ mdkr}$$

I detta exempel bedöms således skatteintäkterna öka med 0,76 miljarder kronor per år, se Tabell 1.1. nedan.

Den kompletterande analysen kan till exempel handla om att indikera hur den offentligfinansiella effekten förändras på längre sikt. Antag att tillgänglig forskning visar på långsiktiga priselasticiteter på i storleksordningen $-0,5$. Om priset på varan inklusive skatt innan skatteförändringen var 1000 kronor per volymenhet, innebär skattehöjningen att priset inklusive skatt ökar med 10 procent. Sammantaget skulle i detta fall konsumtionen av varan, liksom den offentligfinansiella effekten, på längre sikt minska med 5 procent.

Tabell 1.1 Offentligfinansiella effekter till följd av förslag om höjd punktskatt – Exempel 1.2

Miljarder kronor

	Bruttoeffekt 2026	Nettoeffekt 2026	Nettoeffekt 2027	Nettoeffekt 2028	Varaktig effekt
Offentligfinansiell effekt	0,70	0,76	0,76	0,76	0,76

Anm.: Beräkningarna görs i ikraftträdandeårets priser och volymer.

2 Skatt på arbetsinkomster – förvärvsinkomstbeskattning

I detta kapitel redovisas konventioner för beräkning av effekter av ändrade regler för skatter på arbetsinkomster och andra förvärvsinkomster. Förvärvsinkomster beskattas dels genom skatt på fysiska personers förvärvsinkomster och uttag av allmän pensionsavgift, dels genom socialavgifter, allmän löneavgift och särskild löneskatt.⁵ Konventioner för beräkning av effekter vid ändrade nivåer för socialavgifter och löneskatter redovisas i kapitel 3. Beskattningen av fysiska personers förvärvsinkomster styrs i huvudsak av fem komponenter:

- Grundavdraget som varierar med inkomst och ålder
- Kommunal inkomstskatt med varierande procentsats, i genomsnitt 32,41 procent (vägt genomsnitt för 2025)
- Statlig inkomstskatt som uppgår till 20 procent
- Allmän pensionsavgift som uppgår till 7 procent
- Skattereduktioner, exempelvis reduktionen för den allmänna pensionsavgiften, jobbskatteavdraget och skattereduktionen för förvärvsinkomst.

⁵ Vissa obligatoriska avgifter tas också ut på fysiska personers förvärvsinkomster, som begravningsavgift och public service-avgift. Begravningsavgiften är enhetlig för samtliga kommuner, med undantag för Stockholm och Tranås. För 2025 uppgår den enhetliga avgiften till 0,293 procent av den beskattningsbara inkomsten, medan den i Stockholm och Tranås uppgår till 0,07 procent respektive 0,275 procent.

I budgetpropositionen för 2026 föreslås att public service-avgift ska betalas med 1 procent av den beskattningsbara inkomsten upp till en inkomst som motsvarar 1,42 inkomstbasbelopp för beskattningsåret. Med ett inkomstbasbelopp på 83 100 kronor (prognos för 2026) uppgår avgiften med förslaget som högst till 1 180 kronor 2026.

År 2026 beräknas intäkterna från skatterna på förvärvsinkomster uppgå till ca 809 miljarder kronor i form av kommunala och statliga skatteintäkter efter avräkning av olika skattereduktioner.⁶ Det motsvarar ungefär 29 procent av den offentliga sektorns skatteintäkter.

2.1 Beräkningskonventioner

Effektberäkningarna vid förändrad skatt på förvärvsinkomst sker med det förenklade antagandet att skatteincidensen faller helt på inkomsttagaren, dvs. att denne bär hela kostnaden av skatteförändringen. Skatten antas alltså inte övervältras på vinster, priser eller bruttolöner. Vidare utgår beräkningarna vanligtvis från oförändrat beteende hos inkomsttagaren, avseende arbetsutbudet och andra ekonomiska beslut. Undantag kan göras om regeländringen förväntas påverka beteendet i betydande utsträckning på kort eller medelfristig sikt.

För att beräkna den offentligfinansiella effekten av förändringar i skatten på förvärvsinkomster används normalt SCB:s mikrosimuleringsmodell Fasit.⁷ Fasitmodellen består dels av individdata, dels av programkod som beskriver det svenska skatte- och transfereeringssystemet. Effekten på de offentliga finanserna av en regeländring beräknas genom att föra in förändringar i skattesystemet i programkoden och sedan simulera modellen. Modellen tar hänsyn till hur de olika delarna av beskattningen av förvärvsinkomsterna påverkar varandra. Den offentligfinansiella effekten av regeländringen fås genom att jämföra simuleringens resultat med ett basalternativ med oförändrade regler. Beräkningarna i Fasitmodellens grundmodul är statiska. Modellen tar således inte hänsyn till eventuella beteendeförändringar som kan följa av förändringar i regelverket. I de fall det inte är möjligt att göra beräkningen i Fasitmodellen beräknas den offentligfinansiella effekten bl.a. med hjälp av de genomsnittliga marginalskatter som redovisas i avsnitt 2.7.

⁶ Beloppet motsvarar inkomsthuvudgrupp 1100 i statens budget, *Direkta skatter på arbete*, se Budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1), bilaga 1.

⁷ För en utförligare beskrivning av Fasitmodellen se SCB:s hemsida om Fasit, www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/hushallens-inkomster-tillgangar-och-skulder/fordelningsanalytiskt-statistiksystem-for-inkomster-och-transfereringar-fasit/.

2.2 Beskattningsbar förvärvsinkomst

Underlaget för fysiska personers inkomstskatt på förvärvsinkomster, dvs. på inkomster i inkomstslagen tjänst och näringsverksamhet, utgörs av den beskattningsbara förvärvsinkomsten.

Enligt 1 kap. 5 § inkomstskattelagen (1999:1229) beräknas den beskattningsbara förvärvsinkomsten på följande sätt. Summan av överskott i inkomstslaget tjänst (dvs. inkomst av tjänst minus avdrag för kostnader i tjänst) och överskott i inkomstslaget näringsverksamhet minskas med allmänna avdrag. I s.k. allmänna avdrag ingår bl.a. avdrag för underskott av aktiv näringsverksamhet, debiterade socialförsäkringar och vissa former av pensionssparande. Dessa regleras i 62 kap. inkomstskattelagen.

Det återstående beloppet avrundas nedåt till närmaste hundratal kronor och utgör den fastställda förvärvsinkomsten. Från den fastställda förvärvsinkomsten dras grundavdrag och sjöinkomstavdrag.⁸ Det återstående beloppet utgör den beskattningsbara förvärvsinkomsten. I ruta 2.1 nedan härleds fastställd och beskattningsbar förvärvsinkomst.

⁸ Med sjöinkomst avses som huvudregel lön, förmåner, drickspengar och annan ersättning till den som enligt sjömanslagen (1973:282) anses som sjöman och som är anställd i redarens tjänst på ett EES-handelsfartyg, under förutsättning att fartyget har en bruttodräktighet på minst 100 och till övervägande del används i fjärrfart eller närfart (64 kap. 3 § första och tredje styckena IL). En sjöman med sjöinkomst har rätt till sjöinkomstavdrag med högst 36 000 kronor per år.

Ruta 2.1 Härlledning av fastställd och beskattningsbar förvärvsinkomst**Inkomst av tjänst**

Lön, förmåner, sjukpenning, arbetslöshetsersättning, m.m.

Allmän pension och tjänstepension m.m.

Privat pension och livränta

Andra inkomster som inte är pensionsgrundande

Inkomster som den skattskyldige ska betala egenavgifter för

Inkomst från kvalificerade andelar m.m. som beskattas i tjänst

- Avdrag för kostnader i tjänst

Resor till och från arbetet

Tjänsteresor

Tillfälligt arbete, dubbel bosättning och hemresor

Övriga avdragsgilla utgifter

+ Inkomst av näringsverksamhet

Överskott av aktiv näringsverksamhet

Överskott av passiv näringsverksamhet

- Allmänna avdrag**= Fastställd förvärvsinkomst****- Grundavdrag****- Sjöinkomstavdrag****= Beskattningsbar förvärvsinkomst****Avdrag för kostnader i tjänst**

Avdrag för kostnader i tjänst består av avdrag för utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster och regleras i 12 kap. inkomstskattelagen. Utgifter som anses vara privata levnadskostnader får däremot inte dras av. Från denna huvudregel finns ett antal undantag. Det s.k. reseavdraget utgör det beloppsmässigt största undantaget. Avdraget medges trots att utgifter för arbetsresor i princip är privata levnadskostnader. Undantaget motiveras främst med att avdraget är av stor ekonomisk betydelse för många skattskyldiga och att ett visst samband finns med intäkternas förvärvande.⁹ Avdraget innebär att kostnader för arbetsresor får dras av, om vissa villkor är uppfyllda. Avdrag får göras för den del av utgifterna som under beskattningsåret överstiger beloppsgränsen på 11 000 kronor. Regeringen aviserar i budgetpropositionen för 2026 att beloppsgränsen bör höjas till 15 000 kronor fr.o.m. den 1 januari 2026. Vad gäller resor med egen bil till och från arbetet krävs att avståndet är minst fem kilometer och att användandet av egen bil regelmässigt

⁹ Se bl.a. prop. 1991/92:150 bilaga I:5 s. 21.

genererar en tidsvinst om minst två timmar per dag jämfört med allmänna transportmedel.

Huvudregeln är att avdragsgilla kostnader i inkomstslaget tjänst ska göras med belopp som motsvarar de faktiska kostnaderna. När det gäller kostnader för arbetsresor med bil finns det av förenklings-skäl en schablon. Den innebär att avdrag för arbetsresor med egen bil får göras med ett visst belopp per mil, som sedan 2023 uppgår till 25 kronor. För förmånsbilar utgör avdraget för arbetsresor en schabloniserad milersättning för drivmedelskostnaden.

I inkomstslaget tjänst finns även särskilda regler för avdrag rörande tjänsteresor med egen bil eller förmånsbil, ökade levnadskostnader vid tjänsteresor, ökade levnadskostnader vid tillfälligt arbete på annan ort eller vid dubbel bosättning m.m., hemresor, inställelseresor, utgifter för utbildning vid omstrukturering m.m., skyddsutrustning och skyddskläder, förluster på grund av redovisnings-skyldighet, egenavgifter samt hobbyverksamhet.

I tabell 2.1 redovisas yrkade avdrag för resor mellan bostad och arbetsplats samt den beräknade effekten på skatteintäkterna 2024–2026.

Tabell 2.1 Yrkade avdrag för resor mellan bostad och arbetsplats samt effekt på skatteintäkterna

Miljarder kronor

	2024	2025	2026
Avdrag för resor mellan bostad och arbets-plats	19,0	19,2	15,9
Bruttoeffekt på skatteintäkterna	7,1	7,2	6,0

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från original-källorna. Effekten på skatteintäkterna har beräknats genom att multiplicera avdragen med genom-snittlig marginalskatt för arbetsinkomst (se tabell 2.13).

Källa: Finansdepartementet och Skatteverket.

Grundavdrag och förhöjt grundavdrag för äldre

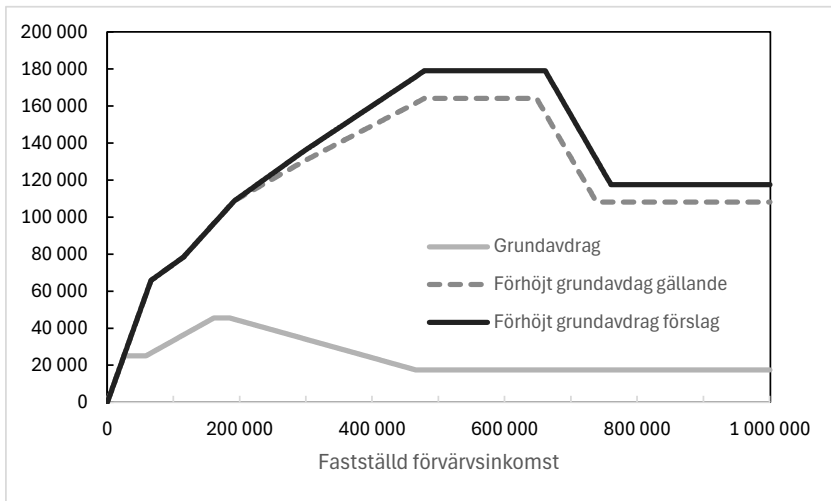
Den beskattningsbara förvärsinkomsten utgörs av fastställd förvärsinkomst minus grundavdrag och sjöinkomstavdrag. Grundavdragets storlek uttrycks i termer av prispasbelopp i inkomstskattelagen och justeras därmed årligen med inflationen.

Grundavdragets storlek beror på personens inkomst och om personen har fyllt 66 år vid årets ingång. Personer som har fyllt 66 år

vid årets ingång har ett förhöjt grundavdrag i form av ett tillägg till det ordinarie grundavdraget. Grundavdraget och det förhöjda grundavdraget illustreras i diagram 2.1.

Diagram 2.1 Grundavdrag och förhöjt grundavdrag för äldre enligt gällande regler respektive förslag, 2026

Kronor per år

Anm.: "Förhöjt grundavdrag, förslag" avser det förslag på förstärkt förhöjt grundavdrag som aviseras i budgetpropositionen för 2026 (se Finansdepartementets promemoria [Fi2025/01695]).

Grundavdragets storlek påverkar den beskattningsbara inkomsten och därmed den genomsnittliga skatten. Eftersom grundavdragets storlek beror på inkomstnivån påverkar avdraget även marginalskatten. För personer som vid årets ingång inte har fyllt 66 år är grundavdraget 2026 som störst för fastställda förvärvsinkomster mellan 161 000 och 184 100 kronor per år och uppgår då till 45 600 kronor. Grundavdraget minskar sedan vid högre inkomster och uppgår till 17 400 kronor för personer med fastställda förvärvsinkomster över 466 500 kronor. Grundavdragets konstruktion 2026 för personer som vid årets ingång inte har fyllt 66 år redovisas i termer av prisbasbelopp och kronor i tabell 2.2.

Tabell 2.2 Grundavdragets konstruktion 2026 för personer som inte har fyllt 66 år vid årets ingång

Prisbasbelopp, kronor

Fastställd förvärvsinkomst		Grundavdrag	
I prisbasbelopp	Kronor per år	I prisbasbelopp	Kronor per år
Upp till 0,99 PBB	Upp till 58 600	0,423 PBB	25 100
0,99 PBB – 2,72 PBB	58 700 – 161 000	0,225 PBB+0,2 FFI	25 100 upp till 45 600
2,72 PBB – 3,11 PBB	161 100 – 184 100	0,770 PBB	45 600
3,11 PBB – 7,88 PBB	184 200 – 466 400	1,081 PBB-0,1 FFI	45 600 ner till 17 400
7,88 PBB och högre	466 500 och högre	0,293 PBB	17 400

Anm.: FFI=fastställd förvärvsinkomst, PBB=prisbasbelopp. År 2026 uppgår prisbasbeloppet till 59 200 kronor. På grund av avrundningsregler kan inte de formella gränserna översättas direkt till ovanstående krontal. Fastställd förvärvsinkomst avrundas nedåt till närmsta hundratal kronor och grundavdraget avrundas uppåt till närmsta hundratal kronor.

Likt det ordinarie grundavdraget beror storleken på det förhöjda grundavdraget på inkomstnivån. I budgetpropositionen för 2026 aviserar regeringen en förstärkning av det förhöjda grundavdraget. Enligt det aviserade förslaget blir det förhöjda grundavdraget 2026 som störst vid en fastställd förvärvsinkomst mellan ca 478 300 och 660 800 kronor per år. I det inkomstintervallet uppgår det förhöjda grundavdraget till 179 100 kronor. Vid högre inkomster minskar det förhöjda grundavdraget och vid en fastställd förvärvsinkomst över ca 760 000 kronor per år uppgår det förhöjda grundavdraget till 117 500 kronor. Tabell 2.3 visar gränserna för tillägget och det förhöjda grundavdraget, uttryckta i prisbasbelopp. Tabell 2.4 visar motsvarande inkomstintervall och avdragsbelopp i kronor.

Tabell 2.3 Tillägg till grundavdrag och förhöjt grundavdrag för personer som har fyllt 66 år vid årets ingång, enligt aviserat förslag i budgetpropositionen för 2026

Prisbasbelopp

Fastställd förvärvsinkomst	Tillägg till grundavdrag	Förhöjt grundavdrag
Upp till 0,99 PBB	0,687 PBB	0,990 PBB
0,99 PBB – 1,11 PBB	0,885 PBB-0,2 FFI	1,110 PBB
1,11 PBB – 1,965 PBB	0,600 PBB+0,057 FFI	0,825 PBB+0,257 FFI
1,965 PBB – 2,72 PBB	0,333 PBB+0,1949 FFI	0,558 PBB+0,3949 FFI
2,72 PBB – 3,11 PBB	-0,212 PBB+0,3949 FFI	0,558 PBB+0,3949 FFI
3,11 PBB – 3,24 PBB	-0,523 PBB+0,4949 FFI	0,558 PBB+0,3949 FFI
3,24 PBB – 5,00 PBB	-0,073 PBB+0,356 FFI	1,008 PBB+0,256 FFI
5,00 PBB – 7,88 PBB	0,017 PBB+0,338 FFI	1,098 PBB+0,238 FFI
7,88 PBB – 8,08 PBB	0,703 PBB+0,251 FFI	0,996 PBB+0,251 FFI
8,08 PBB – 11,16 PBB	2,732 PBB	3,025 PBB
11,16 PBB – 12,84 PBB	9,652 PBB-0,62 FFI	9,945 PBB-0,620 FFI
12,84 PBB och högre	1,691 PBB	1,984 PBB

Anm.: FFI=fastställd förvärvsinkomst, PBB=prisbasbelopp. År 2026 uppgår prisbasbeloppet till 59 200 kronor. I lagförslaget i Finansdepartementets promemoria (Fi2025/01695) har felaktiga parametrar angetts för det föreslagna tillägget till grundavdraget för fastställd förvärvsinkomst i intervallet 5,00–7,88 PBB. I tabellen anges därför de parametrar som avsågs med promemorians förslag och avseringen i budgetpropositionen för 2026.

Tabell 2.4 Förhöjt grundavdrag 2026 för personer som har fyllt 66 år vid årets ingång

Kronor per år

Fastställd förvärvsinkomst	Förhöjt grundavdrag
Upp till 65 700	65 700
65 800 – 191 800	65 800 upp till 108 800
191 900 – 296 000	108 800 upp till 135 500
296 100 – 466 400	135 500 upp till 176 100
466 500 – 478 300	176 100 upp till 179 100
478 400 – 660 600	179 100
660 700 – 760 100	179 100 ner till 117 500
760 200 och högre	117 500

Anm.: På grund av avrundningsregler kan inte de formella gränserna i tabell 2.3 översättas direkt till ovanstående kronor.

2.3 Kommunal inkomstskatt

Kommunal inkomstskatt betalas av alla som har en beskattningsbar förvärvsinkomst och består av skatt till kommun och region. Den

kommunala inkomstskatten är proportionell mot inkomsten men skattesatsen varierar mellan kommunerna och regionerna. De kommunala inkomstskattesatserna blir kända först i december året innan beskattningsåret. I beräkningarna för 2026 används därför de kommunalskattesatser som gällde för 2025. Under 2025 har den högsta skattesatsen varit 35,30 procent och den lägsta 28,98 procent (båda angivna exklusive den obligatoriska begravningsavgiften). Den, med skatteunderlaget i respektive kommun, vägda medel-skattesatsen i riket uppgick 2025 till 32,41 procent varav 11,69 procentenheter avsåg regionernas skatteuttag.

I Tabell 2.5 redovisas underlag och intäkter från kommunalskatten 2024–2026. För 2026 beräknas underlaget uppgå till 3 111 miljarder kronor.

Tabell 2.5 Skatteunderlag och skatteintäkter för kommunal inkomstskatt

Miljarder kronor

	2024	2025	2026
Beskattningsbar förvärsinkomst	2 867	2 977	3 111
Kommunala skatteintäkter	928	965	1 008

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna.

Källa: Finansdepartementet och Skatteverket.

2.4 Statlig inkomstskatt

Statlig inkomstskatt tas ut med en skattesats på 20 procent på beskattningsbara förvärsinkomster som överstiger en viss skiktgräns. För 2026 beräknas skiktgränsen uppgå till 643 000 kronor. Skiktgränsen för beskattningsåret bestäms genom att föregående beskattningsårs skiktgräns räknas upp med förändringen i konsumentprisindex (KPI) från föregående år (juni till juni), uttryckt i procent, plus 2 procentenheter (65 kap. 5 § inkomstskattelagen [1999:1229]). Skiktgränsen avrundas uppåt till närmsta hundratal kronor. För att få motsvarande gräns i termer av fastställd förvärsinkomst, den s.k. brytpunkten, måste hänsyn även tas till grundavdraget och sjöinkomstavdraget. Brytpunkten för statlig inkomstskatt beräknas för 2026 uppgå till 660 400 kronor för den som är under 66 år och som har fullt grundavdrag men inget sjöinkomstavdrag. I tabell 2.6 redovisas skiktgränsen och brytpunkterna för inkomståren 2024–2026.

Tabell 2.6 Skiktgränser (beskattningsbar inkomst) och brytpunkter (fastställd inkomst) för statlig inkomstskatt

Kronor

	2024	2025	2026
Skiktgräns	598 500	625 800	643 000
Brytpunkt	615 300	643 100	660 400
Brytpunkt 66 år eller äldre	697 100	733 200	760 500

Anm.: Det förhöjda grundavdraget för äldre medför att brytpunkten skiljer sig åt mellan åldersgrupperna.

I tabell 2.7 redovisas storleken på basen för och intäkter från statlig inkomstskatt på förvärvsinkomst år 2024–2026. Basen för statlig inkomstskatt är de beskattningsbara förvärvsinkomster som ligger över skiktgränsen.

Tabell 2.7 Skattebas och skatteintäkter för statlig inkomstskatt

Miljarder kronor

	2024	2025	2026
Beskattningsbar förvärvsinkomst	332	339	361
Statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster	64	65	69

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna. Statlig inkomstskatt tas ut på den del av den beskattningsbara inkomsten som överstiger skiktgränsen.

Källa: Finansdepartementet och Skatteverket.

2.5 Den allmänna pensionsavgiften

Den allmänna pensionsavgiften regleras i lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift och är en form av socialavgift som tas ut på pensionsgrundande förvärvsinkomster. Avgiften tas även ut på vissa ersättningar, såsom sjukpenning, föräldrapenning och arbetslöshetsersättning. För enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag utgörs underlaget av överskottet av aktiv näringsverksamhet.

Avgiften uppgår till 7 procent och tas ut på den del av underlaget som inte överstiger 8,07 inkomstbasbelopp.¹⁰ Den allmänna pensionsavgiften ska inte betalas om inkomsten understiger 42,3 pro-

¹⁰ Pensionsgrundande inkomst upp till 7,5 inkomstbasbelopp ger rätt till pension. Då den allmänna pensionsavgiften inte ingår i den pensionsgrundande inkomsten beräknas taket för avgifterna fram enligt följande: $[7,5/(1-0,07)]$. Avrundat uppåt med två decimaler beräknas detta till 8,07. Med ett inkomstbasbelopp på 83 100 kronor (prognos för 2026) ger detta en inkomstgräns på ca 670 600 kronor.

cent av prisbasbeloppet. Individen kompenseras fullt ut av staten för den allmänna pensionsavgiften genom en lika stor skattereduktion (se avsnitt 2.6). Tillsammans med ålderspensionsavgiften, som uppgår till 10,21 procent av lönen och tas ut som en socialavgift, finansierar den allmänna pensionsavgiften ålders- och premiepensionen.

Underlaget för allmän pensionsavgift skiljer sig från underlaget för socialavgifter. Dels görs avgiftsuttag endast på inkomster upp till 8,07 inkomstbasbelopp, dels utgår allmän pensionsavgift på beskattningsbara socialförsäkringsförmåner såsom arbetslöshetsersättning, sjukpenning och sjukersättning.

I tabell 2.8 redovisas avgiftsunderlaget och intäkterna från den allmänna pensionsavgiften för perioden 2024–2026. Intäkterna från den allmänna pensionsavgiften förs vidare till ålderspensions-systemet. Underlaget för den allmänna pensionsavgiften beräknas uppgå till 2 479 miljarder kronor 2026.

Tabell 2.8 Avgiftsunderlag för och intäkter från den allmänna pensionsavgiften

Miljarder kronor

	2024	2025	2026
Avgiftsunderlag	2 259	2 357	2 479
Intäkt från allmänna pensionsavgifter	158	165	174

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna.

Källa: Finansdepartementet och Skatteverket.

2.6 Skattereduktioner

Beskattningen av fysiska personers förvärvsinkomster påverkas också av en rad olika skattereduktioner. Skattereduktionerna regleras främst i 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229).¹¹ En skattereduktion innebär att den uträknade skatten reduceras med ett belopp motsvarande skattereduktionen. För att skattereduktionerna ska kunna tillgodoräknas krävs dock att det finns skatt att reducera. Skattereduktionen för personer med sjuk- och aktivitetsersättning, skattereduktionen för boende i vissa glest befolkade områden

¹¹ Skattereduktionen för kommunal fastighetsavgift regleras i lagen (2008:826) om skattereduktion för kommunal fastighetsavgift.

(regional skattereduktion) och skattereduktionen för förvärvs-inkomster samt jobbskatteavdraget räknas endast av mot kommunal inkomstskatt, medan de andra skattereduktionerna räknas av mot statlig och kommunal inkomstskatt samt mot statlig fastighetsskatt och kommunal fastighetsavgift. Skattereduktionerna räknas av mot skatten i en bestämd ordning (67 kap. 2 § inkomstskattelagen).

I tabell 2.9 redovisas storleken på skattereduktionerna inom inkomsthuvudgruppen direkta skatter på arbete 2024–2026.¹² Enligt prognosen för 2026 är jobbskatteavdraget den största skattereduktionen följd av reduktionen för den allmänna pensionsavgiften och rotavdraget.¹³

Tabell 2.9 Skattereduktioner under inkomsthuvudgrupp direkta skatter på arbete

Miljarder kronor

	2024	2025	2026
Allmän pensionsavgift	157,6	164,4	172,9
Jobbskatteavdrag	181,4	202,3	226,1
Skattereduktion för förvärvsinkomster	9,2	9,3	9,4
Sjuk- och aktivitetsersättning	4,2	4,2	4,7
Medlemsavgift arbetslöshetskassa	1,6	1,6	1,6
Rotavdrag	11,9	16,0	12,1
Rutavdrag	8,2	8,9	9,2
Regional skattereduktion	1,4	1,4	1,4
Installation av grön teknik	3,5	3,5	3,5
Övriga skattereduktioner	2,0	2,0	1,1
Summa skattereduktioner, skatter på arbete	380,8	413,5	442,0

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna. Posten övriga skattereduktioner inkluderar reduktionen för fastighetsavgift, sjöinkomst, gåvor till ideell verksamhet samt mikroproduktion av förnybar el (denna slopas 1 januari 2026). P.g.a. avrundningar stämmer inte summan exakt med delposterna.

Källa: Finansdepartementet och Skatteverket.

Jobbskatteavdrag

Det s.k. jobbskatteavdraget, som är en skattereduktion för arbetsinkomster, infördes 2007 och har därefter utökats vid flera tillfällen. I budgetpropositionen för 2026 aviseras en ytterligare förstärkning av jobbskatteavdraget.

¹² Statsbudgetens inkomstsida består av flera inkomstområden, s.k. inkomsthuvudgrupper.

¹³ Skattereduktionen för underskott av kapital beskrivs i avsnitt 4.4.

Jobbskatteavdragets storlek beror på arbetsinkomsten. Vad som räknas som arbetsinkomster framgår av 67 kap. 6 § inkomstskattelagen. I ruta 2.2 nedan härleds underlaget för jobbskatteavdraget, dvs. arbetsinkomsten. Hur skattereduktionen beräknas beror även på personens ålder.

Ruta 2.2 Arbetsinkomst (underlag för jobbskatteavdrag)

Lön, förmåner, sjukpenning, arbetslöshetsersättning, m.m.
+ Andra inkomster som inte är pensionsgrundande
+ Inkomster där den skattskyldige själv ska betala egenavgifter
- Sjukpenning och föräldrapenning
- Arbetssskadelivränta
- Vårdbidrag
- Arbetslöshetsersättning
- Inkomstrelaterad sjukersättning och aktivitetsersättning
- Avdrag för kostnader i tjänst (se ruta 2.1)
+ Överskott av aktiv näringsverksamhet
- Sjukpenning i näringsverksamheten
- Allmänna avdrag
- Sjöinkomstavdrag
= Arbetsinkomst (underlag för jobbskatteavdrag)

Ordinarie jobbskatteavdrag

Ordinarie jobbskatteavdrag berör personer som vid årets ingång inte har fyllt 66 år. Skattereduktionen bestäms genom att personens kommunala inkomstskattesats multipliceras med ett underlag. Underlaget bestäms dels av personens arbetsinkomst, dels av befintligt grundavdrag. Beräkningen av grundavdraget utgår från den fastställda förvärsinkomsten och görs enligt beskrivningen i avsnitt 2.2. Tabell 2.10 visar hur det ordinarie jobbskatteavdraget beräknas enligt det aviserade förslaget i budgetpropositionen för 2026. Storleken på det ordinarie jobbskatteavdraget och jobbskatteavdraget för äldre, för personer med endast arbetsinkomster, illustreras i diagram 2.2.

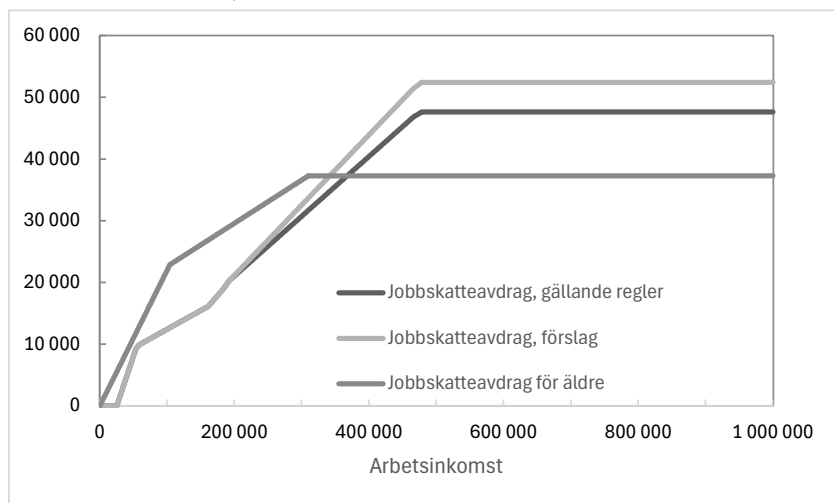
Tabell 2.10 Jobbskatteavdragets konstruktion enligt avisering i budgetpropositionen för 2026

Arbetsinkomst	Skattereduktion
Upp till 0,91 PBB	$(AI-GA) \cdot KI$
0,91 PBB–3,24 PBB	$(0,91 \text{ PBB} + 0,3874 \cdot (AI - 0,91 \text{ PBB}) - GA) \cdot KI$
3,24 PBB–8,08 PBB	$(1,813 \text{ PBB} + 0,251 \cdot (AI - 3,24 \text{ PBB}) - GA) \cdot KI$
8,08 PBB och högre	$(3,027 \text{ PBB} - GA) \cdot KI$

Anm.: PBB = prisbasbelopp. År 2026 uppgår prisbasbeloppet till 59 200 kronor. AI = arbetsinkomst, GA = grundavdrag, KI = skattesatsen för kommunal inkomstskatt. Definitionen av arbetsinkomst framgår av rutan ovan. Se Finansdepartementets promemoria (Fi2025/01695) för utformning av det aviserade förslaget.

Diagram 2.2 Jobbskatteavdrag för äldre och ordinarie jobbskatteavdrag enligt gällande regler respektive förslag, 2026

Kronor per år

Anm.: Beloppen i figuren avser personer med endast arbetsinkomst. Beräkningen är gjord med genomsnittlig kommunalskattesats (32,41 procent 2025). "Jobbskatteavdrag, förslag" avser den i budgetpropositionen för 2026 aviserade förstärkningen av jobbskatteavdraget (se Finansdepartementets promemoria [Fi2025/01695]).

Eftersom jobbskatteavdraget är en skattereduktion krävs det att det finns skatt att reducera för att skattelättnaden helt eller delvis ska kunna tillgodoräknas. I vissa fall kan skatten, på grund av andra skattereduktioner än jobbskatteavdraget, redan ha reducerats till noll. I sådana fall erhålls inget jobbskatteavdrag. Jobbskatteavdraget kan dessutom endast bli aktuellt om arbetsinkomsten överstiger grundavdraget. Om exempelvis den totala fastställda förvärvsinkomsten är 100 000 kronor, varav arbetsinkomsten utgör

20 000 kronor, kommer grundavdraget (33 400 kronor) att vara större än arbetsinkomsten. I det fallet beräknas jobbskatteavdraget till noll kronor.

Jobbskatteavdrag för äldre

Jobbskatteavdraget för äldre berör personer som vid årets ingång har fyllt 66 år och är annorlunda utformat än det ordinarie jobbskatteavdraget. Tabell 2.11 visar beräkningen av jobbskatteavdraget för äldre 2026.

Tabell 2.11 Beräkning av jobbskatteavdraget för äldre 2026

Kronor per år

Arbetsinkomst	Skattereduktion
Upp till 1,75 PBB	$0,22 \cdot AI$
1,75 PBB – 5,24 PBB	$0,2635 \text{ PBB} + 0,07 \cdot AI$
5,24 PBB och högre	$0,6293 \text{ PBB}$

Anm.: PBB = prisbasbelopp. År 2026 uppgår prisbasbeloppet till 59 200 kronor. AI = arbetsinkomst. Definitionen av arbetsinkomst framgår av rutan ovan.

Nedan exemplifieras beräkningen av jobbskatteavdraget 2026 både för personer som inte fyllt 66 år vid årets början samt för personer som fyllt 66 år vid året början.

Exempel 2.1 Beräkning av jobbskatteavdraget 2026 vid olika åldrar

Anta att en person har en fastställd förvärvsinkomst på 200 000 kronor, varav 100 000 kronor utgörs av arbetsinkomst och 100 000 kronor av annan inkomst.

Om inkomsttagaren inte har fyllt 66 år vid årets ingång behövs information om årets prisbasbelopp, grundavdragets storlek och den kommunala skattesatsen för att kunna beräkna jobbskatteavdraget. Prisbasbeloppet för 2026 är 59 200 kronor och grundavdraget för fastställd förvärvsinkomst på 200 000 kronor uppgår till 44 000 kronor (se tabell 2.2). Inkomsttagaren antas bo i en kommun med en kommunalskattesats på 30 procent. Då arbetsinkomsten på 100 000 kronor motsvarar ca 1,7 prisbasbelopp ($100\,000/59\,200$), beräknas jobbskatteavdraget utifrån andra raden i tabell 2.10.

Skattereduktionen beräknas då till 8 322 kronor ($((0,91 \cdot 59\,200 + 0,3874 \cdot (100\,000 - 0,91 \cdot 59\,200) - 44\,000) \cdot 0,3)$).

Om inkomsttagaren i stället är 66 år eller äldre vid årets ingång behövs information om storleken på arbetsinkomsten och i vissa fall prisbasbeloppet. Jobbskatteavdraget beräknas då utifrån första raden i tabell 2.11 till 22 000 kronor ($0,22 \cdot 100\,000$).

Skattereduktion för sjukersättning och aktivitetsersättning

Skattereduktionen för sjukersättning och aktivitetsersättning infördes 2018 för att minska skillnaden i beskattning av sådan inkomst och arbetsinkomster.

Underlaget för skattereduktionen utgörs av sjukersättning och aktivitetsersättning enligt socialförsäkringsbalken som betalats ut under beskattningsåret och ska tas upp till beskattning enligt inkomstskattelagen. Tabell 2.12 visar hur skattereduktionen för sjukersättning och aktivitetsersättning beräknas utefter underlagets storlek, enligt den i budgetpropositionen för 2026 aviserade förstärkningen.

Tabell 2.12 Skattereduktion för sjukersättning och aktivitetsersättning enligt avisering i budgetpropositionen för 2026

Underlag	Skattereduktion
Upp till 0,91 PBB	(SA-GA)·KI
0,91 PBB – 3,24 PBB	$(0,91 \text{ PBB} + 0,3874 \cdot (\text{SA} - 0,91 \text{ PBB}) - \text{GA}) \cdot \text{KI}$
3,24 PBB och högre	$(1,813 \text{ PBB} + 0,251 \cdot (\text{SA} - 3,24 \text{ PBB}) - \text{GA}) \cdot \text{KI}$

Anm.: PBB = prisbasbelopp. År 2026 uppgår prisbasbeloppet till 59 200 kronor. SA = sjukersättning och aktivitetsersättning som utgör underlag för beskattning, GA = grundavdrag, KI = skattesatsen för kommunal inkomstskatt. Skattereduktionen kan inte understiga 4,5 procent av underlaget multiplicerat med skattesatsen för kommunal inkomstskatt. Se Finansdepartementets promemoria (Fi2025/01695) för utformning av det aviserade förslaget.

Rot- och rutavdrag

Rotavdraget är en skattereduktion som omfattar reparation, underhåll och om- och tillbyggnad. Rotavdraget gäller för småhus, ägarlägenhet eller bostadsrätt som ägs respektive innehas av den som begär skattereduktionen. Rotavdraget kan innefatta den enskildes förälders bostad, givet att den enskilde äger bostaden. Rutavdraget omfattar hushållsarbete såsom rengöring, underhåll och tvätt. Rutavdraget gäller generellt sådant arbete som utförs i, eller i nära anslutning till, den enskildes eller dennes förälders bostad. Rot- och rutavdraget medges för arbetskostnader inklusive mervärdesskatt, men inte för kostnader för material, utrustning och resor eller kostnader i samband med administration. Avdrag medges inte heller för kostnader för arbeten för vilka bidrag eller annat ekonomiskt stöd lämnats från staten, en kommun eller en region.

Rotavdraget uppgår till 30 procent av arbetskostnaden vid anlitande av en näringsidkare som är godkänd för F-skatt eller då den enskilde får tjänsterna som en löneförmån. Under perioden 12 maj – 31 december 2025 uppgår dock rotavdraget tillfälligt till 50 procent av arbetskostnaden. Om en privatperson som inte är godkänd för F-skatt anlitas för utförande av arbeten som omfattas av rotavdraget motsvarar rotavdraget de arbetsgivaravgifter som redovisas i den förenklade arbetsgivardeklarationen, dvs. i normalfallet 31,42 procent av bruttoersättningen.

Rutavdraget uppgår till 50 procent av arbetskostnaden vid anlitande av en näringsidkare som är godkänd för F-skatt eller då den enskilde får tjänsterna som en löneförmån. Om en privatperson anlitas motsvarar rutavdraget de arbetsgivaravgifter som redovisas för

privatpersonen. Rutavdraget får som mest uppgå till 75 000 kronor per person och år. Rot- och rutavdraget får tillsammans maximalt uppgå till 75 000 kronor per person och år, varav rotavdraget får utgöra maximalt 50 000 kronor per person och år.

Exempel 2.2 Beräkning av rot- och rutavdraget 2026

En person har blivit fakturerad 180 000 kronor i arbetskostnader för renovering av bostaden som hon äger samt 35 000 kronor i arbetskostnader för städning. I båda fallen utfördes arbetet av personer som var godkända för F-skatt. Underlaget för rotavdrag är således 180 000 kronor och 35 000 kronor för rutavdrag. Det beräknade reduktionsbeloppet för rottjänsterna uppgår till 54 000 kronor ($0,3 \cdot 180\,000$) och för ruttjänsterna till 17 500 kronor ($0,5 \cdot 35\,000$).

Den del av reduktionsbeloppet för rot- eller ruttjänster som överstiger det maximala beloppet per person och år dras bort. Rotavdraget får uppgå till högst 50 000 kronor. Den totala skattereduktionen blir därmed 67 500 kronor ($50\,000 + 17\,500$).

Skattereduktion för förvärvsinkomster

År 2021 infördes en skattereduktion för alla med beskattningsbara förvärvsinkomster som överstiger 40 000 kronor per år. Skattereduktionen uppgår till 0,75 procent av beskattningsbara förvärvsinkomster mellan 40 000 och 240 000 kronor. För personer med beskattningsbara förvärvsinkomster som överstiger 240 000 kronor är skattereduktionen 1 500 kronor.

Övriga skattereduktioner

Utöver de ovanstående finns ytterligare skattereduktioner: för den allmänna pensionsavgiften, kommunal fastighetsavgift, sjöinkomst, installation av grön teknik, gåvor till ideell verksamhet, medlemsavgift i arbetslöshetskassa och för boende i vissa områden (regional skattereduktion). Skattereduktionen för den kommunala fastighetsavgiften beskrivs i avsnitt 4.4. Skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el slopas den 1 januari 2026.

Vad gäller den allmänna pensionsavgiften kompenseras individen fullt ut, dvs. skattereduktionen uppgår till 100 procent av avgiften. Individer som har sjöinkomst har rätt till skattereduktion med som mest 14 000 kronor per år vid anställning på fartyg som till övervägande del går i fjärrfart och med 9 000 kronor per år vid anställning på annat fartyg.

Underlaget för skattereduktionen för gåvor till ideell verksamhet består av summan av de under beskattningsåret lämnade gåvorna till gåvomottagare som godkänts av Skatteverket. Endast gåvor som vid varje gåvotillfälle uppgår till minst 200 kronor räknas in i underlaget. Om det sammanlagda underlaget för skattereduktionen understiger 2 000 kronor görs ingen skattereduktion. Skattereduktionen uppgår till 25 procent av underlaget men som mest till 3 000 kronor per beskattningsår.

Skattereduktionen för boende i vissa områden (regional skattereduktion) innebär att personer som är folkbokförda i vissa uppräknade kommuner, främst i Norrland och nordvästra Svealand, har rätt till en skattereduktion om 1 675 kronor per år att avräkna mot kommunal inkomstskatt.¹⁴

Skattereduktionen för grön teknik ges, sedan 1 juli 2025, med 15 procent av de debiterade arbets- och materialkostnaderna för installation av solceller. För installation av lagring av egenproducerad elenergi och installation av laddningspunkt till elfordon är motsvarande subventionsgrad 50 procent. Skattereduktionen får för ett beskattningsår uppgå till högst 50 000 kronor.

Skattereduktionen för medlemskap i arbetslöshetskassa uppgår till 25 procent av de medlemsavgifter som betalats under året.

2.7 Genomsnittliga marginalsattesatser

Vissa skattesatsförändringar, t.ex. en förändring av egenavgifter, leder till att underlagen för skatten på förvärvsinkomster påverkas. Detta ger upphov till indirekta effekter som beaktas vid beräkningar av den offentligfinansiella nettoeffekten av åtgärden. I det sammanhanget kan genomsnittliga marginalsatser användas för att göra en uppskattning av den offentligfinansiella effekten.

¹⁴ I bilaga 67 till inkomstskattelagen framgår vilka kommuner som omfattas av skattereduktionen.

Marginalskatten definieras som den andel av en viss inkomstökning som betalas i skatt, givet den inkomstnivå som ökningen utgår ifrån. Den offentligfinansiella effekten av en individs inkomstförändring kan uppskattas genom att multiplicera inkomstförändringen med dennes marginalskattesats. Eftersom marginalskattesatserna varierar med inkomstnivå så är denna uppskattning bättre när inkomstförändringen är liten.

Den totala offentligfinansiella effekten av en proportionerlig förändring i skatteunderlaget kan uppskattas genom att multiplicera den totala förändringen i underlaget med den vägda genomsnittliga marginalskatten. I tabell 2.13 redovisas vägda genomsnittliga marginalskattesatser beräknade med Fasitmodellen för olika slags inkomster, t.ex. arbetsinkomster, inkomst av tjänst, inkomst av aktiv respektive passiv näringsverksamhet samt skattepliktiga pensioner. En illustration av hur dessa marginalskatter kan användas finns i exempel 3.2.

Tabell 2.13 Vägda genomsnittliga marginalskatter för olika slags inkomster 2026

Procent

Typ av inkomst	Kommunal skatt	Statlig skatt	Allmän pens.avg.	Skattered.	Summa
Fastställd förvärvsinkomst	32,28	6,39	3,57	-6,38	35,86
Arbetsinkomst	33,18	7,66	4,47	-7,89	37,43
Inkomst av tjänst & näringsverksamhet	32,28	6,39	3,57	-6,38	35,87
Inkomst av tjänst	32,27	6,42	3,54	-6,31	35,93
Inkomst av näringsverksamhet	33,38	4,03	5,70	-11,55	31,55
Aktiv näringsverksamhet	33,43	3,70	5,93	-12,00	31,06
Passiv näringsverksamhet	32,06	12,04	0,00	-0,21	43,89
Skattepliktiga pensioner	28,80	2,70	0,00	-0,38	31,12
Löneförmåner	32,10	15,03	1,94	-3,14	45,93
Fastställd förvärvsinkomst, ≤66 år	33,16	7,27	4,33	-7,65	37,11
Fastställd förvärvsinkomst, ≥67 år	28,67	2,75	0,43	-1,14	30,71

Anm.: Beräkningarna innefattar inte begravningsavgift och public service-avgift. Kolumnen för skattereduktioner inkluderar skattereduktion för allmän pensionsavgift som uppgår till 100% av den allmänna pensionsavgiften.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

2.8 Långsiktig offentligfinansiell effekt av ändrad skatt på arbete

Vid bedömningen av vilken effekt en skatteförändring får på lång sikt på de offentliga finanserna är det rimligt att frånga antagandet om oförändrat beteende hos individer och företag. Om skatten på arbete ändras är det rimligt att anta att arbetsutbudet på lång sikt anpassas till den förändrade beskattningen. Ett ändrat arbetsutbud innebär att antalet personer i arbete ändras eller att arbetade timmar för personer i arbete ändras, vilket påverkar de samlade förvärvsinkomsterna. En skatteförändring kan även påverka individens förvärvsinkomster på andra sätt, t.ex. genom att påverka drivkrafterna att öka sin lön (vid ett givet antal arbetade timmar) samt incitamenten för inkomstomvandling och skatteundandragande. En uppskattning av effekten på arbetsutbud och löner av förändrad beskattning av förvärvsinkomster kan fås med hjälp av den s.k. arbetsutbudsmodulen i Fasit.

Förändrade förvärvsinkomster påverkar skatteintäkterna från inkomstskatt och arbetsgivaravgifter. Om en person som tidigare hade sin huvudsakliga inkomst från ett transfereringssystem börjar arbeta, minskar också de offentliga utgifterna för dessa system. Förändringar av inkomsten påverkar även på lång sikt konsumtionen och påverkar därmed skatteintäkter i form av mervärdes- och punktskatter.

Genom att ta hänsyn till dessa effekter på de offentliga inkomsterna och utgifterna justeras förslagets kortsiktiga nettoeffekt till en långsiktig effekt. Med hjälp av formeln i avsnitt 1.5 kan då också förslagets *självfinansieringsgrad* beräknas.

3 Skatt på arbetsinkomster – socialavgifter

Beskattnings av förvärvsinkomster sker, utöver inkomstskatt, också i form av socialavgifter, allmän löneavgift och särskild löneskatt. År 2026 beräknas intäkterna från dessa uppgå till ca 870 miljarder kronor, vilket svarar för drygt 30 procent av den offentliga sektorns skatteintäkter.

Socialavgifter är i ekonomisk mening skatter och avgifter på lön eller annan ersättning för utfört arbete. Socialavgifterna tas ut i form av arbetsgivaravgifter och egenavgifter. Arbetsgivaravgifter betalas av arbetsgivare och egenavgifter betalas främst av den som bedriver aktiv näringsverksamhet. En enskild näringsidkare som har anställda betalar dels egenavgifter för sin egen inkomst av näringsverksamhet, dels arbetsgivaravgifter för de anställdas löner och eventuella förmåner.

Både arbetsgivaravgifterna och egenavgifterna består av sex delavgifter, se tabell 3.1. Delavgifterna finansierar olika delar av den svenska socialförsäkringen. Det faktiska försäkringsinslaget varierar mellan avgifterna och för flertalet försäkringar saknas en direkt koppling mellan avgiften och förmånen.¹⁵ I framställningen i detta kapitel ingår även den allmänna löneavgiften i arbetsgivar- och egenavgifterna. Den ingår inte lagtekniskt i socialavgifterna men särskiljs inte i debiteringsförfarandet.

Med undantag för ålderspensionsavgiften bestäms arbetsgivaravgifternas delavgifter genom en s.k. kalibrering där nivån sätts för att motsvara prognosen för de utgifter som avgiften ska finansiera. När kalibreringen av arbetsgivaravgifterna är klar bestäms egenavgif-

¹⁵ Ålderspensionsavgiften intar en särställning med en klar koppling mellan inbetalda avgifter och ålderspension.

terna utifrån en bestämd formel.¹⁶ Skillnaderna i nivån mellan arbetsgivaravgifterna och egenavgifterna motiveras delvis av skillnader i försäkringsinnehållet för de olika grupperna.¹⁷ Efter kalibreringen bestäms den allmänna löneavgiften. Den allmänna löneavgiften fungerar som ett ”dragspel” och justeras för att hålla det totala avgiftsuttaget oförändrat vid förändringar i socialavgifterna. Avgiften tas ut på samma avgiftsunderlag som arbetsgivaravgifter och egenavgifter.

Tabell 3.1 Avgiftsnivåer för socialavgifter och allmän löneavgift 2026

Procent

	Arbetsgivaravgifter	Egenavgifter
Ålderspensionsavgift	10,21	10,21
Sjukförsäkringsavgift	3,55	3,64
Arbetssskadeavgift	0,10	0,10
Arbetsmarknadsavgift	2,64	0,10
Efterlevandepensionsavgift	0,30	0,30
Föräldraförsäkringsavgift	2,00	2,00
Allmän löneavgift	12,62	12,62
Summa socialavgifter och allmän löneavgift	31,42	28,97

På ersättningar som inte är förmånsgrundande i socialförsäkringarna betalas en särskild löneskatt i stället för socialavgifter. Den särskilda löneskatten uppgår till 24,26 procent och gäller för t.ex. arbetsgivarens avsättningar till tjänstepension, avgångsersättning och på inkomster av passiv näringsverksamhet (se avsnitt 3.3).

3.1 Arbetsgivaravgifter

Arbetsgivare är skyldiga att betala arbetsgivaravgifter. Arbetsgivaravgifterna redovisas och betalas enligt huvudregeln månadsvis. Både underlag som avgifterna beräknas på och avgifter redovisas i arbetsgivardeklarationen. Underlaget utgörs av lön, andra ersättningar för utfört arbete och sjuklön.

¹⁶ Delavgifterna i egenavgifterna motsvarar arbetsgivaravgifterna förutom att sjukförsäkringsavgiften ökas med 0,09 procentenheter och arbetsmarknadsavgiften minskas med 2,54 procentenheter (se t.ex. prop. 2009/10:1).

¹⁷ De nuvarande skillnaderna i sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsavgiften mellan arbetsgivar- och egenavgifterna infördes 2010 (se prop. 2009/10:1).

I budgetpropositionen för 2026 aviserade regeringen att en tillfällig nedsättning av arbetsgivaravgifterna bör införas för personer som vid årets ingång har fyllt 18 men inte 23 år. Nedsättningen innebär att endast ålderspensionsavgiften och hälften av de övriga avgifterna ska betalas på ersättning upp till 25 000 kronor per månad. Nedsättningen bör enligt aviseringen gälla mellan 1 april 2026 och 30 september 2027.

För arbetsgivare med fast driftställe i vissa delar av Norrland och inre Svealand, utgår ett regionalt stöd som ger nedsatt arbetsgivaravgift.¹⁸ Arbetsgivare i detta område får göra en nedsättning av arbetsgivaravgifterna med tio procentenheter, sammanlagt dock högst 7 100 kronor per månad (85 200 kronor per år). Offentlig sektor och registrerade trossamfund omfattas inte av den regionala nedsättningen. Inte heller företag inom sektorerna jordbruk, fiske eller transport omfattas av nedsättningen, till följd av EU:s statsstödsregler.

Företag får göra avdrag från arbetsgivaravgifterna för anställda som arbetar med forskning eller utveckling. Avdrag ska göras med högst 20 procent av avgiftsunderlaget för en person som arbetar med forskning eller utveckling. Avdraget får inte medföra att avgifterna inklusive den allmänna löneavgiften som ska betalas understiger ålderspensionsavgiften. Det sammanlagda avdraget för samtliga personer som arbetar med forskning eller utveckling hos den avgiftsskyldige får inte överstiga 3 miljoner kronor per månad.

Ett enmansföretag som anställer upp till två personer har rätt till sänkta arbetsgivaravgifter i upp till 24 månader i följd, s.k. växa-stöd. Nedsättningen innebär att endast ålderspensionsavgift ska betalas på ersättning upp till 35 000 kronor per månad.

Lön och annan ersättning till personer som vid årets ingång har fyllt 66 år och är födda efter 1937, dvs. personer som omfattas av det reformerade ålderspensionssystemet, är pensionsgrundande. Dessa inkomster är dock endast i begränsad omfattning förmånsgrundande i övriga socialförsäkringar. Av denna anledning utgår endast ålderspensionsavgiften i arbetsgivaravgifterna på deras förvärvsinkomster. För personer som är födda 1937 eller tidigare utgår inga arbetsgivaravgifter på lön eller annan ersättning.

¹⁸ Stödområdet sammanfaller till stor del med stödområde A. För exakt område se bilagan till lagen (2001:1170) om särskilda avdrag i vissa fall vid avgiftsberäkningen enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift och socialavgiftslagen (2000:980).

I tabell 3.2 redovisas underlag och intäkter från arbetsgivaravgifter inklusive allmän löneavgift under perioden 2024–2026. Avgiftssatsen för arbetsgivaravgifter inklusive allmän löneavgift på löner och andra ersättningar till personer som vid årets ingång inte fyllt 66 år är 31,42 procent. Underlaget beräknas uppgå till 2 532 miljarder kronor 2026 och avser till knappt tre fjärdedelar lön och annan ersättning i den privata sektorn. Nedsättningarna beräknas uppgå till 11,4 miljarder kronor och intäkterna till 789 miljarder kronor.

Tabell 3.2 Avgiftsunderlag och intäkter från arbetsgivaravgifter inklusive allmän löneavgift

Miljarder kronor om inget annat anges

	2024	2025	2026
Avgiftsunderlag	2 322	2 412	2 532
Underlag per sektor (%)			
Staten	6,6	6,6	6,9
Kommuner och regioner	20,5	20,7	21,0
Privat sektor (företag m.m.)	73,0	72,7	72,1
Avgiftsintäkter efter nedsättningar	731	759	789
Nedsättningar ¹	3,7	3,9	11,4
varav nedsättning för de två första anställda	0,2	0,2	0,4
varav regional nedsättning	0,6	0,7	0,7
varav nedsättning för FoU	2,9	3,0	3,2
varav nedsättning för unga			7,1

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna.

¹ De enskilda nedsättningarnas omfattning är uppskattningar för samtliga år. Nedsättningen för den först anställda gällde endast en anställd 2024 upp till ett belopp på 25 000 kronor.

Källa: Finansdepartementet och Skatteverket.

Beräkningskonventioner

I beräkningarna av offentligfinansiella effekter vid förändrade arbetsgivaravgifter antas att skatteincidensen faller helt på arbetsgivaren (skattesubjektet). Någon övervältring av avgiftsförändringen på löner eller priser antas alltså inte ske. Förändringar av arbetsgivaravgifterna antas både ha direkta och indirekta effekter på de offentliga finanserna. Den direkta effekten, dvs. bruttoeffekten, utgörs av avgiftsförändringen multiplicerat med skatteunderlaget det år då avgiftsförändringen träder i kraft.

Indirekta effekter uppstår bl.a. då en avgiftsförändring leder till att lönekostnaderna ökar hos arbetsgivare.

En höjning av arbetsgivaravgifterna innebär, allt annat lika, att företagens vinster minskar. Detta leder i sin tur till minskade bolags-skatteintäkter. Hur stor denna indirekta effekt är beror på hur stor den privata sektorns andel av skatteunderlaget är, vilket illustreras i exemplet nedan.

Att kommunernas, regionernas och statens lönekostnader ökar vid en höjning av arbetsgivaravgifterna leder, allt annat lika, till att deras finansiella sparande försämrats. Detta talar för att en negativ indirekt effekt uppstår även i detta avseende. I beräkningarna av den offentligfinansiella effekten av förändringar i arbetsgivaravgifterna antas dock att kommunerna, regionerna och de statliga myndigheterna anpassar sina konsumtionsutgifter med ett belopp som motsvarar den ekonomiska utrymmesförändring som uppkommer på grund av förändrade lönekostnader.

Exempel 3.1 illustrerar beräkningskonventionen för en förändring av den allmänna löneavgiften med en procentenhet 2026.

Exempel 3.1 Sänkt allmän löneavgift med en procentenhet

Underlaget för arbetsgivaravgifterna 2026 beräknas uppgå till 2 532 miljarder kronor (se tabell 3.2). Bruttoeffekten av en sänkning av den allmänna löneavgiften med en procentenhet är därmed $-25,32$ miljarder kronor ($-0,01 \cdot 2\,532$). Den privata sektorns andel av underlaget beräknas vara 72,1 procent. Hela bruttoeffekten inom privat sektor antas leda till ökad vinst hos företagen. En indirekt effekt som följer av högre vinster är att statens intäkter från bolags-skatten (20,6 procent 2026) ökar med 3,76 miljarder kronor ($0,206 \cdot 25,32 \cdot 0,721$). För den offentliga sektorns minskar löne-kostnaderna med 7,06 miljarder kronor ($25,32 \cdot 0,279$). Den offentliga sektorns minskade lönekostnader antas dock leda till en lika stor ökning av den offentliga konsumtionen. Nettoeffekten av avgifts-sänkningen blir sammantaget $-21,56$ miljarder kronor 2026 och följande år ($-25,32 + 3,76$). I tabell 3.3 redovisas de beräknade effekterna, inklusive fördelningen på olika sektorer.

Om kommunerna, regionerna och myndigheterna i stället för att justera sin konsumtion antas spara resultatförbättringen som kommer av den lägre allmänna löneavgiften skulle den totala nettoeffekten bli $-14,50$ miljarder kronor ($-21,56 + 7,06$).

Tabell 3.3 Offentligfinansiella effekter av sänkt allmän löneavgift med en procentenhet

Miljarder kronor

	Bruttoeffekt 2026	Nettoeffekt 2026	Nettoeffekt 2027	Nettoeffekt 2028	Varaktig effekt
Kommunsektorn	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Minskade lönekostnader		5,32	5,32	5,32	5,32
Ökad kommunal konsumtion		-5,32	-5,32	-5,32	-5,32
Ålderspensionssystemet	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Staten	-25,32	-21,56	-21,56	-21,56	-21,56
Allmän löneavgift	-25,32	-25,32	-25,32	-25,32	-25,32
Bolagsskatteintäkter		3,76	3,76	3,76	3,76
Minskade lönekostnader		1,74	1,74	1,74	1,74
Myndigheters ökade konsumtion		-1,74	-1,74	-1,74	-1,74
Offentligfinansiell effekt	-25,32	-21,56	-21,56	-21,56	-21,56

Anm.: Beräkningarna görs i ikraftträdandeårets priser och volymer.

3.2 Egenavgifter

Egenavgifter betalas i normalfallet av fysiska personer som bedriver enskild näringsverksamhet eller som är delägare i handelsbolag.¹⁹ Underlaget utgörs av den skattskyldiges nettoinkomst, dvs. det överskott som återstår av intäkterna sedan de har minskats med kostnaderna för att förvärva dem. Avgifterna fastställs i samband med inkomstbeskattningen och ingår i den slutliga skatten. Inbetalning av egenavgifter sker dock månatligen som del av den debiterade preliminärskatten, där även preliminär inkomstskatt ingår.

Egenavgifterna är i vissa fall reducerade. Om den försäkrade har förlängd karenstid i sjukpenningförsäkringen betalas en reducerad sjukförsäkringsavgift för inkomster upp till 7,5 prisbasbelopp vid årets ingång. Storleken på den reducerade avgiften fastställs årligen av Försäkringskassan och beräknas utifrån hur karenstiden bedöms påverka försäkringens utgifter.

¹⁹ I vissa fall ska egenavgifter betalas trots att inkomsten skattemässigt är att betrakta som inkomst av tjänst snarare än inkomst av näringsverksamhet. Det gäller bl.a. överskott av hobbyverksamhet och tillfällig varuförsäljning av mindre värde.

Enskilda näringsidkare med fast driftställe i vissa delar av Norrland och inre Svealand får en nedsättning med 10 procent av avgiftsunderlaget upp till 180 000 kronor, dvs. högst 18 000 kronor per år.²⁰ För näringsidkare som är arbetsgivare eller delägare i handelsbolag gäller särskilda regler som begränsar de sammanlagda avdragen från arbetsgivaravgifter och egenavgifter till 85 200 kronor per år.

Näringsidkare och ägare av handelsbolag som vid årets ingång inte har fyllt 66 år och vars avgiftsunderlag överstiger 40 000 kronor får en generell nedsättning med 7,5 procent av avgiftsunderlaget, dock högst 15 000 kronor per år.

I likhet med vad som gäller för anställda, betalar enskilda näringsidkare med aktiv näringsverksamhet som vid årets ingång har fyllt 66 år och är födda 1938 eller senare endast ålderspensionsavgiften i egenavgifterna. Personer som är födda 1937 eller tidigare betalar inga egenavgifter.

I tabell 3.4 redovisas underlag och intäkter från egenavgifter inklusive allmän löneavgift under perioden 2024–2026. Den oreducerade avgiftssatsen för egenavgifterna inklusive den allmänna löneavgiften uppgår sedan 2010 till 28,97 procent. Avgiftsunderlaget för 2026 beräknas uppgå till 38,5 miljarder kronor, nedsättningarna till 1,9 miljarder kronor och intäkterna efter nedsättningarna till 12,0 miljarder kronor.

Tabell 3.4 Avgiftssats, avgiftsunderlag och intäkter från egenavgifter inklusive allmän löneavgift

Miljarder kronor

	2024	2025	2026
Avgiftsunderlag	37,4	37,6	38,5
Intäkter efter nedsättningar	11,7	11,7	12,0
Nedsättningar	1,8	1,8	1,9
varav generell nedsättning	1,7	1,8	1,9
varav regional nedsättning	0,1	0,1	0,1

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna.

Källa: Finansdepartementet och Skatteverket.

²⁰ Stödområdet sammanfaller till stor del med stödområde A. För exakt område se bilagan till lagen (2001:1170) om särskilda avdrag i vissa fall vid avgiftsberäkningen enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift och socialavgiftslagen (2000:980).

Beräkningskonventioner

Förändringar av egenavgifterna antas ha både en direkt och en indirekt effekt på de offentliga finanserna. Den direkta effekten – bruttoeffekten – utgörs av avgiftsförändringen multiplicerat med skatteunderlaget det år då avgiftsförändringen träder i kraft. Beräkningen av den indirekta effekten utgår i normalfallet från oförändrat beteende. Det innebär att näringsidkarens inkomster och utgifter, exklusive själva egenavgifterna, antas vara oförändrade.

Vid sänkta egenavgifter är bruttoeffekten på de offentliga finanserna negativ. Indirekta effekter uppstår till följd av att egenavgifterna skattemässigt hanteras som en kostnad i verksamheten. Minskade egenavgifter innebär att överskottet av aktiv näringsverksamhet, efter avdrag för egenavgifter, ökar. Eftersom detta ligger till grund för både förvärvsinkomst- och egenavgiftsbeskattningen uppstår därmed indirekta effekter för intäkterna av kommunal och statlig inkomstskatt, och även för egenavgiften. Den indirekta effekten medför att nettoeffekten av avgiftssänkningen blir lägre än bruttoeffekten.

Exempel 3.2 illustrerar beräkningskonventionen med exemplet att den allmänna löneavgiften sänks med en procentenhet 2026.

Exempel 3.2 Sänkt allmän löneavgift med en procentenhet – egenavgifter

Avgiftsunderlaget för den allmänna löneavgiften i aktiv enskild näringsverksamhet och hos aktiva delägare i handelsbolag uppskattas för 2026 till 38,5 miljarder kronor (se tabell 3.4). En sänkning av avgiften med en procentenhet ger därmed en offentlig-finansiell bruttoeffekt på $-0,39$ miljarder kronor ($-0,01 \cdot 38,5$).

Antagandet att hela avgiftssänkningen påverkar inkomst av näringsverksamhet innebär att denna ökar med 0,30 miljarder kronor ($0,39/1,2797$).²¹ Detta ger upphov till flera indirekta effekter på de offentliga finanserna.

Intäkterna av kommunal inkomstskatt ökar på grund av den ökade inkomsten. Ökningen uppgår till 0,10 miljarder kronor och fås genom att den ökade inkomsten multipliceras med den vägda genomsnittliga marginalsattesatsen för aktiv näringsverksamhet (33,43 procent, se tabell 2.13). Kommunernas och

²¹ Bruttoeffekten/ $(1 + \text{ny nivå på egenavgifterna})$.

regionernas ökade skatteintäkter antas motsvaras av ökade utgifter i samma storlek (se diskussion i avsnitt 1.3).

Intäkterna från statlig inkomstskatt ökar något men de statliga skattereduktionerna (jobbskatteavdrag och skattereduktion för allmän pensionsavgift) ökar något mer vilket ger en sammantagen effekt på -0,02 miljarder kronor.

Den ökade inkomsten av näringsverksamhet påverkar även statens intäkter från övriga egenavgifter som ökar med 0,02 miljarder kronor. Ålderspensionssystemet påverkas också av det ökade underlaget genom att intäkterna från ålderspensionsavgift och allmän pensionsavgift ökar med 0,04 miljarder kronor.

Med hänsyn tagen till dessa indirekta effekter blir nettoeffekten på de offentliga finanserna av sänkt allmän löneavgift i egenavgifterna med en procentenhet -0,32 miljarder kronor. Exemplet redovisas i tabell 3.5.

Tabell 3.5 Offentligfinansiella effekter av sänkt allmän löneavgift med en procentenhet – egenavgifter

Miljarder kronor

	Bruttoeffekt 2026	Nettoeffekt 2026	Nettoeffekt 2027	Nettoeffekt 2028	Varaktigt effekt
Kommunsektorn	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kommunal inkomstskatt		0,10	0,10	0,10	0,10
Ökad kommunal konsumtion		-0,10	-0,10	-0,10	-0,10
Ålderspensionssystemet	0,00	0,04	0,04	0,04	0,04
Ålderspensionsavgift		0,02	0,02	0,02	0,02
Allmän pensionsavgift		0,02	0,02	0,02	0,02
Staten	-0,39	-0,36	-0,36	-0,36	-0,36
Statlig inkomstskatt inkl. skattereduktioner		-0,02	-0,02	-0,02	-0,02
Socialavgifter		0,02	0,02	0,02	0,02
Allmän löneavgift	-0,39	-0,36	-0,36	-0,36	-0,36
Offentligfinansiell effekt	-0,39	-0,32	-0,32	-0,32	-0,32

Anm.: Beräkningarna görs i ikraftträdandeårets priser och volymer.

3.3 Särskild löneskatt

På arbetsgivares avsättningar till bl.a. tjänstepension, på vissa ersättningar (t.ex. viss avgångsersättning, komplement till sjuk- och aktivitetsersättning) och på inkomster av passiv näringsverksamhet (enskilda personer, dödsbon) betalas inga socialavgifter då dessa ersättningar inte är förmånsgrundande i socialförsäkringarna. På dessa ersättningar betalas i stället en särskild löneskatt på 24,26 procent. Skatten betalas i de flesta fall månadsvis.

Att ersättningar som ligger till grund för särskild löneskatt inte är förmånsgrundande innebär t.ex. att arbetsgivares avsättningar till tjänstepension inte ger rätt till sjukpenning, föräldraförsäkring etc. Den särskilda löneskatten ska motsvara skattedelen i socialavgifterna, den del av socialavgiftsuttaget som inte är förmånsgrundande.

Av förenklingsskäl är den särskilda löneskatten densamma för arbetsgivare som för egenföretagare.²² Nivån på den särskilda löneskatten följer inte automatiskt förändringar i socialavgifterna utan justeras endast efter väsentliga förändringar i socialavgifterna.

I tabell 3.6 redovisas underlag och skatteintäkter från särskild löneskatt, uppdelat på juridiska och fysiska personer under perioden 2024–2026. Underlaget för den särskilda löneskatten för juridiska personer utgörs i huvudsak av avsättningar till tjänstepensioner och omfattar såväl fonderade avsättningar som direktutbetalad pension, varav de fonderade avsättningarna står för drygt hälften.

Tabell 3.6 Skattebaser och intäkter för särskild löneskatt

Miljarder kronor

	2024	2025	2026
Underlag	264	274	287
varav juridiska personer	262	272	285
varav fysiska personer	3	3	3
Skatteintäkter	64,1	66,6	69,7

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna.

Källa: Finansdepartementet och Skatteverket.

²² Se prop. 1989/90:110 Reformerad inkomst- och företagsbeskattning, s. 381.

Beräkningskonventioner

Beräkningskonventionerna för förändringar i särskild löneskatt skiljer sig åt mellan juridiska och fysiska personer. För juridiska personer används samma beräkningskonvention som för arbetsgivaravgifter (se avsnitt 3.1). För fysiska personer används i stället beräkningskonventionen för egenavgifter (se avsnitt 3.2).

4 Skatt på kapitaläggande – kapital- och egendomsskatter

I detta kapitel redovisas beräkningskonventionerna för kapital- och egendomsskatter.

År 2026 beräknas skatteintäkterna från kapital- och egendomsskatter uppgå till ca 200 miljarder kronor, vilket utgör 7,2 procent av den offentliga sektorns skatteintäkter. Skatteintäkterna tillfaller i huvudsak staten. Undantaget är intäkterna från den kommunala fastighetsavgiften, som tillfaller kommunsektorn.

4.1 Beskattning av kapitalinkomster

Inkomstslaget kapital

Till inkomstslaget kapital räknas löpande avkastning, vinster och andra inkomster av tillgångar som inte ska hänföras till näringsverksamhet. Inkomsterna för fysiska personer och dödsbon beskattas separat och proportionellt i inkomstslaget kapital. Juridiska personer som erhåller avkastning på kapital tar upp inkomsten till beskattning i inkomstslaget näringsverksamhet (se kapitel 5). Kapital kan ägas direkt av den skattskyldige eller indirekt exempelvis via investmentföretag eller värdepappers- och specialfonder. För att det ska råda skattemässig neutralitet mellan direkt och indirekt ägande gäller särskilda skatteregler för dessa företagsformer (se avsnitt 5.2). Pensionsmedel och värdet i kapitalförsäkringar beskattas med avkastningsskatt (se avsnitt 4.3).

Utgångspunkten är att löpande kapitalinkomster och kapitalutgifter beskattas enligt kontantprincipen, dvs. när avkastningen kan disponeras eller när utgiften betalas och att kapitalvinster beskattas när tillgången avyttras.

Inkomster

Till inkomst av kapital räknas inkomster från innehav av tillgångar samt kapitalvinster och kapitalförluster. Exempel på löpande inkomster är ränta på banktillgodoavanden och obligationer, utdelning på aktier och andelar samt ersättning vid uthyrning av privatbostad och hyreslägenheter. Vidare hänförs ett antal speciella intäkter till inkomstlaget kapital t.ex. schablonintäkt på investeringssparkonto och på andelar i värdepappersfonder och specialfonder (se avsnitt 5.2). Enskilda näringsidkares fördelningsbelopp vid positiv räntefördelning och kapitalvinst vid överlåtelse av näringsfastighet tas också upp som en inkomst i inkomstlaget kapital (se vidare avsnitt 5.5).

Kapitalvinster och kapitalförluster utgörs av realiserade värdeförändringar vid avyttring av värdepapper och andra tillgångar.

Avdrag

Från inkomst av kapital får avdrag göras för utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster, samt för ränta och kapitalförlust. Ränteutgifter ska dras av bara på lån som uppfyller särskilda förutsättningar gällande värdering av ställda säkerheter och maximal belåningsgrad. Det gäller t.ex. lån med säkerhet i bostad, värdepapper, fordon, båt, skepp eller luftfartyg, samt på lån som har lämnats av en pantbank. För lån som inte uppfyller dessa krav gäller 2025 att hälften av ränteutgifterna ska dras av. Från och med den 1 januari 2026 får ränteutgifter på lån som inte omfattas av avdragsrätten inte dras av.

Kapitalförluster är som huvudregel avdragsgilla med 70 procent. Avsteg från huvudregeln om 70 procent gäller vid försäljning av fastigheter: för privatbostäder är förlustkvoteringsgraden 50 procent och för näringsfastigheter är den 63 procent. Det finns särskilda kvittnings- och kvoteringsregler för kapitalförluster på värdepapper. Reglerna innebär att kapitalvinster i vissa fall kan kvittas fullt ut mot kapitalförluster. En förlust som inte kan kvittas mot en kapitalvinst kvoterar enligt huvudregeln.

Investeraravdrag får göras av fysiska personer som investerar i företag av mindre storlek i samband med företagets bildande eller vid en nyemission. Avdraget får göras med hälften av betalningen för

andelarna i inkomstslaget kapital. Detta innebär att avdraget medför en skattesänkning med 15 procent av det investerade beloppet. Avdrag ska göras med högst 650 000 kronor per person och år.

Vid uthyrning av en privatbostadsfastighet beskattas inkomsten i inkomstslaget kapital. För att beräkna den skattepliktiga inkomsten ska ett schablonmässigt avdrag med 40 000 kronor normalt göras från hyresinkomsten. Därutöver ska ett belopp dras av som motsvarar 20 procent av hyresinkomsten per år.

För enskilda näringsidkare ska avdrag göras för fördelningsbelopp för negativ räntefördelning (se avsnitt 5.5).

Skattesatser

Individens nettokapitalinkomst beräknas genom att kapitalinkomsterna reduceras med avdragen. Om nettot blir positivt redovisas det som ett överskott av kapital och om det blir negativt som ett underskott av kapital. Överskott av kapital beskattas med en statlig skatt på 30 procent och vid underskott medges skattereduktion.

Vissa kapitalinkomster kvoterar när de tas upp till beskattning, vilket gör att den effektiva skattesatsen för dessa inkomster blir lägre än 30 procent (se tabell 4.1). Utdelning och kapitalvinst på kvalificerade andelar i fåmansföretag ska exempelvis tas upp till beskattning med två tredjedelar av underlaget, vilket innebär att den effektiva skattesatsen på dessa inkomster uppgår till 20 procent. Skattereglerna för fåmansföretag beskrivs närmare längre fram i detta avsnitt. Utdelning och kapitalvinst på andelar i onoterade bolag ska tas upp till fem sjättedelar, vilket innebär att den effektiva skattesatsen uppgår till 25 procent.

Tabell 4.1 Effektiva skattesatser för vissa kapitalinkomster 2026

Andel, procent		
	Andel som tas upp till beskattning	Effektiv skattesats (%)
Huvudregel	1/1	30
Utdelning och kapitalvinst på kvalificerade andelar i fåmansföretag	2/3	20
Kapitalvinst på privatbostadsfastigheter och privatbostadsrätter	22/30	22
Utdelning och kapitalvinst på andelar i onoterade bolag	5/6	25
Kapitalvinst på näringsfastigheter och näringsbostadsrätter	9/10	27

Vad gäller kapitalvinster på fastigheter ska tjugotvå trettiondelar av vinsten från en privatbostadsfastighet eller en privatbostadsrätt och nio tiondelar av vinsten från en näringsfastighet eller näringsbostadsrätt tas upp. De effektiva skattesatserna blir därmed 22 respektive 27 procent.

Om man säljer sin privatbostad (ursprungsbostaden) och köper eller tänker köpa en annan bostad (ersättningsbostaden), kan man under vissa förutsättningar få uppskov med beskattningen av hela eller del av den kapitalvinst som uppkommer vid försäljningen. Avdrag för uppskovsbeloppet ska göras i inkomstdeklarationen i samband med kapitalvinstberäkningen för ursprungsbostaden. När ersättningsbostaden säljs ska uppskovsbeloppet återföras till beskattning. Det finns också möjlighet till frivillig återföring av uppskovsbelopp. Det återförda uppskovsbeloppet läggs samman med den nya kapitalvinsten eller kapitalförlusten för ersättningsbostaden till en samlad post att ta upp eller dra av. Taket för uppskovsbelopp är 3 000 000 kronor vid försäljningar av privatbostad.

Skattereduktion för underskott av kapital

Ett underskott i inkomstslaget kapital ger rätt till en skattereduktion med 30 procent av underskottet upp till 100 000 kronor och med 21 procent av överskjutande underskott. Skattereduktionen räknas av från statlig och kommunal inkomstskatt på inkomst av tjänst och

näringsverksamhet samt statlig fastighetsskatt och kommunal fastighetsavgift.

Exempel 4.1 Beräkning av skattereduktion för underskott av kapital

Exempel A: En skattereduktion för underskott av kapital uppkommer till följd av utgiftsräntor som överstiger intäktsräntor. Ränteutgifter är avdragsgilla till 100 procent.

- Om underskottet är 100 000 kronor medges skattereduktion med 30 000 kronor ($0,3 \cdot 100\,000$).
- Om underskottet är 150 000 kronor medges skattereduktion med 30 000 kronor på 100 000 kronor och med 10 500 kronor på det belopp som överstiger 100 000 kronor. Den sammanlagda skattereduktionen uppgår därmed till 40 500 kronor ($0,3 \cdot 100\,000 + 0,21 \cdot 50\,000$).

Exempel B: En skattereduktion för underskott av kapital uppkommer till följd av en realiserad nettokapitalförlust från försäljning av marknadsnoterade aktier. En sådan kapitalförlust är avdragsgill till 70 procent.

- Om kapitalförlusten är 100 000 kronor blir underskottet av kapital 70 000 kronor ($0,7 \cdot 100\,000$) och skattereduktionen 21 500 kronor ($0,3 \cdot 70\,000$ kronor).
- Om kapitalförlusten är 150 000 kronor blir underskottet av kapital 105 000 kronor ($0,7 \cdot 150\,000$) och skattereduktionen 31 050 kronor ($0,3 \cdot 100\,000 + 0,21 \cdot 50\,000$).

Exempel C: En skattereduktion för underskott av kapital uppkommer till följd av en realiserad nettokapitalförlust från försäljning av en privatbostadsfastighet. En sådan kapitalförlust är avdragsgill till 50 procent.

- Om kapitalförlusten är 100 000 kronor blir underskottet av kapital 50 000 kronor ($0,5 \cdot 100\,000$) och skattereduktionen 15 000 kronor ($0,3 \cdot 50\,000$ kronor).
- Om kapitalförlusten är 250 000 kronor blir underskottet av kapital 125 000 kronor ($0,5 \cdot 250\,000$) och skattereduktionen 35 250 kronor ($0,3 \cdot 100\,000 + 0,21 \cdot 250\,000$).

Investeringsparkonto

Investeringsparkonto är en schablonbeskattad sparform. Inom ramen för ett investeringsparkonto får privatpersoner spara i aktier, fondandelar, obligationer och andra finansiella instrument. Sparandet är direktägt, vilket t.ex. innebär att den som sparar i aktier på ett investeringsparkonto kan utnyttja sin rösträtt på bolagsstämmor. Fysiska personer och dödsbon kan öppna investeringsparkonton medan kreditinstitut, värdepappersbolag och fondbolag får tillhandahålla dem.

Tillgångar som förvaras på ett investeringsparkonto schablonbeskattas. Innehavaren av ett investeringsparkonto betalar skatt baserad på en schablonmässigt beräknad intäkt och inte på faktiska inkomster som annars gäller inom den konventionella beskattningen. Det innebär t.ex. att kontoinnehavaren inte betalar skatt på kapitalvinster eller får göra avdrag för kapitalförluster vid försäljningar av tillgångarna på investeringsparkontot. Istället betalas en årlig skatt som baseras på det sammanlagda värdet av tillgångarna på kontot, oavsett om innehavaren gör vinst eller förlust.

Underlaget för skatten är ett kapitalunderlag. Det beräknas varje år och utgörs av en fjärdedel av summan av:

- Värdet av tillgångarna på kontot vid ingången av varje kvartal.
- Belopp som betalats in till investeringsparkontot under året.
- Värdet av finansiella instrument som förts över till investeringsparkontot av kontoinnehavaren under året.
- Värdet av finansiella instrument som överförts från någon annans investeringsparkonto under året.

Om aktier eller andra finansiella instrument som den skattskyldige redan äger förs över till ett investeringsparkonto ses detta som försäljning. Personen blir därmed beskattad som om instrumenten sålts för det marknadsvärde som gällde vid överföringen. Överföringen till kontot betraktas som en inbetalning som läggs till kapitalunderlaget.

Schablonintäkten beräknas genom att multiplicera kapitalunderlaget med statslåneräntan vid utgången av november året före

beskattningsåret plus en procentenhet. Schablonintäkten ska dock vara lägst 1,25 procent av kapitalunderlaget. Schablonintäkten tas upp som inkomst och beskattas med 30 procent i inkomstslaget kapital.

Den 1 januari 2025 infördes en skattefri grundnivå för sparande på investeringssparkonto, i kapitalförsäkring och i s.k. PEPP-produkt. Den skattefria grundnivån uppgår 2025 till 150 000 kronor. Den 1 januari 2026 höjs grundnivån till 300 000 kronor.

Tabell 4.2 visar de sammanlagda tillgångarna som finns på investeringssparkontona och schablonintäkten för 2024–2026.

Tabell 4.2 Investeringssparkonto

Miljarder kronor

	2024	2025	2026
Schablonintäkt ¹	72,8	62,5	74,6
Summa tillgångar	2 011,3	2 111,9	2 206,9

¹ Uppgifterna avser schablonintäkten för sparande på investeringssparkonto, före avdrag för den skattefria grundnivån.

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna.

Källa: Skatteverket och Finansdepartementet.

Inkomster från fåmansföretag

För ägare av kvalificerade andelar i fåmansföretag finns särskilda regler för beskattning av utdelning och kapitalvinst, de s.k. 3:12-reglerna. Med fåmansföretag avses aktiebolag och ekonomiska föreningar där fyra eller färre delägare äger andelar som motsvarar mer än 50 procent av rösterna för samtliga andelar i företaget. Reglerna omfattar andelsägare i de fall andelsägaren eller närstående är verksam i företaget i betydande omfattning. Reglerna har sin bakgrund i den duala inkomstskattemodell som tillkom genom 1990/91 års skattereform. Kombinationen av en progressiv beskattning av arbetsinkomster och en separat och proportionell kapitalbeskattning gör att marginalsikten på arbetsinkomster för personer som betalar arbetsgivaravgifter samt både kommunal och statlig inkomstskatt överstiger summan av bolagsskatt och kapitalinkomstskatt. För att begränsa möjligheten att omvandla arbetsinkomst till lägre beskattad kapitalinkomst reglerar fåmansföretagsreglerna hur mycket av företagets utdelning respektive kapitalvinst på andelar i företaget

som ska betraktas som arbets- respektive kapitalinkomst hos delägaren.

Den skattemässiga uppdelningen av inkomsterna sker på ett schablonmässigt sätt. Utgångspunkten är att det som anses utgöra en normal kapitalavkastning beskattas i inkomstslaget kapital och att inkomster som överstiger denna nivå beskattas i inkomstslaget tjänst. Med normal avkastning avses kapitalinkomst upp till ett s.k. gränsbelopp. Skattesatsen är 30 procent men den effektiva skattesatsen på utdelning som tas ut inom gränsbeloppet är 20 procent, eftersom endast två tredjedelar av inkomsten tas upp till beskattning. Om utdelningen understiger gränsbeloppet utgör skillnaden ett sparat utdelningsutrymme som förs vidare till nästa beskattningsår. Utdelning som överstiger gränsbeloppet beskattas i inkomstslaget tjänst upp till ett tak om 90 inkomstbasbelopp under ett beskattningsår. På denna utdelning utgår inga arbetsgivaravgifter. Utdelning utöver detta belopp beskattas som kapitalinkomst med 30 procent.

Gränsbeloppet är summan av årets gränsbelopp och sparat utdelningsutrymme. Årets gränsbelopp får antingen bestämmas enligt den s.k. förenklingsregeln till ett belopp som motsvarar 2,75 multiplicerat med föregående års inkomstbasbelopp fördelat med lika belopp på andelarna i företaget, eller enligt huvudregeln. Enligt huvudregeln bestäms årets gränsbelopp utifrån det kapitalbaserade utrymmet. Det kapitalbaserade utrymmet baseras på ett omkostnadsbelopp bestående av anskaffningskostnaden för aktierna inklusive ovillkorade aktieägartillskott. Anskaffningskostnaden är oftast det belopp som delägaren sammanlagt har betalat för aktierna. Det kapitalbaserade utrymmet är omkostnadsbeloppet multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november året före beskattningsåret ökad med nio procentenheter. Om delägaren eller närstående till denne uppfyller ett visst lägsta krav på eget löneuttag, och huvudregeln används, får även ett lönebaserat utrymme läggas till i årets gränsbelopp enligt den s.k. löneunderlagsregeln.²³ Sedan 2014 ställs ett krav på en minsta ägarandel på 4 procent i företaget som förutsättning för att delägare ska få beräkna ett lönebaserat utrymme. Det lönebaserad utrymmet utgör 50 procent av lönerna i

²³ För att få använda denna regel måste delägaren eller närstående till denna under föregående år ha tagit ut kontant lön med det lägsta av a) 6 inkomstbasbelopp med tillägg av 5 procent av lönerna i företaget eller b) 9,6 inkomstbasbelopp.

företaget och dess dotterföretag föregående år och fördelas med lika belopp på andelarna i företaget.

Till årets gränsbelopp läggs eventuell sparat utdelningsutrymme från föregående år för att få det totala gränsbeloppet. Det sparade utdelningsutrymmet ska räknas upp med statslåneräntan vid utgången av november året före beskattningsåret ökad med tre procentenheter. Vid beräkningen av gränsbelopp för utdelning och kapitalvinst på kvalificerade andelar i fåmansföretag finns ett golv på 0 procent för statslåneräntan.

Även en kapitalvinst som uppkommer när andelar i ett fåmansföretag avyttras fördelas på inkomstslagen tjänst och kapital. Kapitalvinst som motsvarar gränsbeloppet tas upp till två tredjedelar i inkomstslaget kapital så att den effektiva skattesatsen blir 20 procent. Kapitalvinst som överstiger gränsbeloppet tas upp i inkomstslaget tjänst, dock maximalt till ett belopp motsvarande 100 inkomstbasbelopp över en sexårsperiod. Regeln omfattar även närståendes avyttringar. Kapitalvinst utöver detta belopp kvoterar inte ned utan beskattas i sin helhet som kapitalinkomst med 30 procent.

I budgetpropositionen för 2026 föreslår regeringen en ny modell för beräkning av gränsbeloppet som innebär att dagens förenklingsregel och huvudregel slås ihop till en gemensam regel som ska användas av samtliga delägare. Ett grundbelopp ska ersätta förenklingsregeln. Grundbeloppet ska uppgå till fyra inkomstbasbelopp och fördelas med lika belopp på andelarna i företaget, motsvarande 322 400 kronor vid inkomståret 2026. Om de belopp som har fördelats på en och samma delägars andelar i flera företag sammanlagt överstiger ett grundbelopp ska grundbeloppet vid beräkningen i stället fördelas på delägens andelar i dessa företag i förhållande till storleken på andelsinnehaven i företagen.

Dagens löneuttagskrav och kapitalandelskrav slopas, vilket medför att alla delägare får en möjlighet att tillgodoräkna sig ett lönebaserat utrymme vid beräkning av årets gränsbelopp. Det lönebaserade utrymmet utgör 50 procent av den del av löneunderlaget som fördelas på delägens andelar i företaget och som överstiger 8 inkomstbasbelopp. Avdraget på 8 inkomstbasbelopp (motsvarande 644 800 kronor vid inkomståret 2026) ersätter löneuttagskravet och kapitalandelskravet i nuvarande regler, och syftar också till att på ett schabloniserat sätt undanta delägarnas egna löner från löne-

underlaget. Det lönebaserade utrymmet ska fördelas med lika belopp på delägarernas andelar i företaget. Beräkningen kan även uttryckas med formeln $0,5 \cdot (\text{löneunderlag} \cdot \text{ägarandel} - \text{åtta IBB})$. Beloppet i parenteserna kan inte vara negativt och högst 50 gånger egen eller närståendes lön.

Om två makar är delägare i samma företag ska det lönebaserade utrymmet beräknas gemensamt för makarnas andelar och därefter fördelas med lika belopp på makarnas andelar i företaget.

Alla delägare får också öka årets gränobelopp med en ränta motsvarande statslåneräntan ökad med nio procentenheter på den del av andelarnas omkostnadsbelopp som överstiger 100 000 kronor. Outnyttjade gränobelopp får även fortsatt föras vidare till senare beskattningsår men räntan på sparade utdelningsutrymmena slopas.

Exempel 4.2 Aktieutdelning i fåmansföretag

Ulrika äger samtliga aktier i Ulrika Tech AB och hon är företagets enda anställda. Ulrikas anskaffningskostnad för aktierna i företaget uppgår till 50 000 kronor. År 2026 gör företaget en vinst efter bolagsskatt på 300 000 kronor. Under 2025 har företaget betalat ut lön till Ulrika till ett värde av 500 000 kronor. Statslåneräntan i november 2025 uppgår enligt prognos till 2,38 procent och inkomstbasbeloppet 2025 uppgår till 80 600 kronor. Ulrika har ett sparat utdelningsutrymme från 2025 på 45 000 kronor.

Enligt förenklingsregeln uppgår årets gränobelopp 2026 till 221 650 kronor ($2,75 \cdot 80\,600$).

Enligt huvudregeln beräknas det kapitalbaserade utrymmet 2026 till 5 690 kronor ($50\,000 \cdot (0,0238 + 0,09)$). Eftersom Ulrika äger mer än 4 procent av företagets aktier uppfyller hon kapitalandelskravet för att även använda ett lönebaserat utrymme. Ulrikas lön 2025 på 500 000 kronor uppgick till mer än sex inkomstbasbelopp plus fem procent av företags sammanlagda löneutbetalningar. Ulrika uppfyller därför också löneuttagskravet för lönebaserat utrymme. Det lönebaserade utrymmet uppgår till 250 000 kronor ($500\,000 \cdot 0,5$). Sammanlagt uppgår årets gränobelopp 2026 enligt huvudregeln då till 255 600 kronor ($5\,690 + 250\,000$). Årets gränobelopp enligt huvudregel blir i detta fall därför högre än enligt förenklingsregeln.

Genom att använda huvudregeln och det sparade utdelningsutrymmet från föregående år uppgår gränsbeloppet 2026 totalt till 302 940 kronor när det sparade utdelningsutrymmet från föregående år skrivits upp med statslåneräntan plus 3 procentenheter ($255\,900 + 45\,000 \cdot (1 + 0,0238 + 0,03) = 304\,320$). Då hela årets vinst ryms inom gränsbeloppet kan Ulrika göra en utdelning från företaget på 300 000 kronor till en skattesats på 20 procent (inkluderas bolagsskatten uppgår den effektiva skattesatsen på utdelningen till 36,5 procent). Ulrikas skatt på utdelningen uppgår då till 60 000 kronor ($300\,000 \cdot 0,2$). Det utdelningsutrymme på 4 320 kronor ($304\,320 - 300\,000$) som inte används till årets utdelning kan sparas till nästa år.

Hade Ulrikas löneuttag under 2025 enbart uppgått till 400 000 kronor hade det inte uppfyllt löneuttagskravet för att använda det lönebaserade utrymmet. I det fallet hade i stället förenklingsregeln gett det högsta gränsbeloppet. Förenklingsregeln skulle då, tillsammans med det sparade utdelningsutrymmet från 2025, ge ett gränsbelopp för 2026 som uppgår till 272 340 kronor ($221\,650 + 45\,000 \cdot (1 + 0,0238 + 0,03)$). Ulrika skulle då ha haft möjligheten att göra en utdelning på 272 340 kronor från företaget till en skattesats av 20 procent. Om Ulrika då hade valt att även dela ut den del av vinsten som överskrider gränsbeloppet skulle den delen av utdelningen beskattas som inkomst av tjänst tillsammans med lönen från företaget 2026 och ev. andra inkomster av tjänst. Om Ulrika 2026 tar ut samma lön som föregående år, dvs. 400 000 kronor, och inte har några andra inkomster av tjänst uppgår skatten på utdelningen till 63 319 kronor ($272\,340 \cdot 0,2 + (300\,000 - 272\,340) \cdot 0,32$) om kommunalskatten uppgår till 32 procent. Ingen arbetsgivaravgift betalas på utdelningen.

I budgetpropositionen för 2026 föreslår regeringen ny modell för beräkning av gränsbeloppet och lönebaserat utrymme. Ulrikas gränsbelopp med förslaget blir 367 400 kronor ($= 4 \cdot 80\,600 + [500\,000 - 644\,800] \cdot 0,50 + 45\,000$). Eftersom det schablonmässiga löneavdraget på 8 inkomstbasbelopp (644 800 kronor) är större än Ulrikas andel av löneunderlaget får Ulrika inte tillgodoräkna sig något lönebaserat utrymme vid beräkningen av årets gränsbelopp. Hela årets vinst ryms inom gränsbeloppet. Ulrika kan göra en utdelning från företaget på

300 000 kronor till en skattesats på 20 procent (inkluderas bolagsskatten uppgår den effektiva skattesatsen på utdelningen till 36,5 procent). Ulrikas skatt på utdelningen uppgår då till 60 000 kronor ($300\,000 \cdot 0,2$). Det utdelningsutrymme på 67 400 kronor ($367\,400 - 300\,000$) som inte används till årets utdelning kan sparas till nästa år.

Statistik

I tabell 4.3 redovisas inkomster och avdrag i inkomstslaget kapital. Uppgifterna kommer från Skatteverkets taxeringsutfall och regeringens skatteprognoser. En mer detaljerad uppdelning av skattebaserna finns i Statistiska centralbyråns (SCB) årliga undersökning av hushållens kapitalvinster och kapitalförluster.

Tabell 4.3 Inkomster och avdrag i inkomstslaget kapital

Miljarder kronor

	2024	2025	2026
Inkomster			
Ränteinkomster, utdelningar m.m.	230,9	216,0	207,2
Uthyrning av privatbostad	4,4	4,6	4,8
Schablonintäkter ¹	72,8	62,5	74,6
Positiv räntefördelning	8,2	8,3	8,5
Kapitalvinst	191,0	198,0	210,0
Avdrag			
Ränteutgifter m.m.	219,8	158,8	133,8
Negativ räntefördelning	0,5	0,4	0,4
Kapitalförlust	10,5	10,5	10,5
Skattefria grundnivå för sparande på investerings- sparkonto, i kapitalförsäkring och i s.k. PEPP-produkt		12,7	23,4

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna.

¹ Uppgifterna avser schablonintäkten för sparande på investeringssparkonto, före avdrag för den skattefria grundnivån.

Källa: Skatteverket och Finansdepartementet.

I tabell 4.4 redovisas intäkterna från kapitalinkomstskatten, inklusive skattereduktionen för underskott av kapital.

Tabell 4.4 Skatteintäkter från kapitalinkomstskatt

Miljarder kronor

	2024	2025	2026
Skatt på kapital	132,4	128,5	131,7
Skattereduktion underskott av kapital	-46,9	-35,9	-30,4
Nettoskatt på kapitalinkomster	85,6	92,8	101,4

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna.

Källa: Skatteverket och Finansdepartementet.

Beräkningskonventioner

I de offentligfinansiella beräkningarna för fysiska personers kapitalinkomstskatt antas att inga indirekta effekter på de offentliga finanserna uppstår om skattereglerna ändras. Den offentligfinansiella brutto- och nettoeffekten sammanfaller därför.

Beräkningarna av de offentligfinansiella effekterna enligt beräkningskonventionerna utgår vanligtvis från att beteendet hos individer och företag inte ändras till följd av förändringar i skattereglerna. När det gäller regeländringar som påverkar inkomsterna från fåmansbolag eller hushållens portföljval kan dock avsteg göras från detta antagande. Att i vissa fall väga in hur beteendet hos individer och företag ändras bidrar till en bättre uppskattning av den offentligfinansiella effekten på kort sikt.

I flera fall beräknas den offentligfinansiella effekten av ändrade kapitalskatteregler med hjälp av den s.k. Fasitmodellen (se kapitel 2). Effektberäkningar av ändrade skatteregler för fåmansbolag baseras på underlag från SCB:s databas FRIDA, där uppgifter om fåmansföretag kan matchas med aktiva ägares inkomstdeklarationer. En beskrivning av databasen FRIDA finns i kapitel 5. SCB har även delvis integrerat fåmansföretagsreglerna i Fasit.

4.2 Kupongskatt

Kupongskatt är en statlig, definitiv källskatt som utgår på utdelningar från svenska aktiebolag och svenska fonder till fysiska och juridiska personer hemmahörande i utlandet. Avsikten med kupongskatt på utdelningar från svenska bolag till utlandet är att

säkerställa Sveriges anspråk på andraledsbeskattning. Som huvudregel tas kupongskatt ut med 30 procent på utdelningen, men av många skatteavtal följer att Sverige endast har rätt att ta ut skatt med en lägre skattesats. Regler om kupongskatt finns i kupongskattelagen och i kupongskatteförordningen. Sedan 2012 tas det inte ut någon kupongskatt på andelar som ägs via fondföretag som hör hemma i en stat inom EES eller i en stat med vilken Sverige har ingått ett skatteavtal som innehåller en artikel om informationsutbyte eller ett avtal om informationsutbyte i skatteärenden (utländska värdepappersfonder). Kupongskatt tas inte heller ut på utdelning på andelar som ägs direkt av utländska ägare i sådana fall där andelarna i det utdelande bolaget hade utgjort näringsbetingade andelar om aktieägaren hade varit svensk. De som betalar kupongskatt i Sverige blir i regel inte dubbelbeskattade eftersom de flesta länder tillämpar avräkning av den utländska skatten eller undantar inkomsten från beskattning. Sedan 2020 finns ett system för anstånd med kupongskatten i vissa fall.

Intäkterna från kupongskatten beräknas uppgå till 10,7 miljarder kronor år 2026.

4.3 Avkastningsskatt

Sparande i pensions- och kapitalförsäkringar beskattas med avkastningsskatt. Skattskyldiga till avkastningsskatt är bl.a. livförsäkringsföretag, pensionsstiftelser, arbetsgivare med avsättning till pensioner i balansräkningen, utländska tjänstepensionsinstitut och innehavare av pensionssparkonto och utländsk pensions- eller kapitalförsäkring.

Underlaget för avkastningsskatt beräknas i två steg: först beräknas ett kapitalunderlag och därefter ett skatteunderlag. Reglerna för hur kapitalunderlaget och skatteunderlaget beräknas ser olika ut för olika skattskyldiga och beror även på om försäkringen är en pensions- eller kapitalförsäkring.

För livförsäkringsföretag gäller att kapitalunderlaget beräknas som värdet av livföretagets tillgångar vid ingången av beskattningsåret minskat med värdet av finansiella skulder vid samma tidpunkt. Vid beräkningen ska vissa tillgångar inte räknas med. Det gäller dels tillgångar som inte förvaltas för försäkringstagarnas räkning, dels

vissa försäkringar. Kapitalunderlaget för en kapitalförsäkring ska ökas med de premiebetalningar som gjorts till försäkringen under beskattningsåret.

Även för pensionsstiftelser och innehavare av pensionssparkonto beräknas kapitalunderlaget som värdet av tillgångarna vid ingången av beskattningsåret minskat med värdet av finansiella skulder vid samma tidpunkt.

För företag med avsättningar till pensioner i balansräkningen motsvaras kapitalunderlaget av den avsättning som redovisas i balansräkningen vid beskattningsårets ingång och som avser pensionsutfästelser som är avdragsgilla. För utländska pensions- och kapitalförsäkringar motsvaras kapitalunderlaget försäkringens värde vid beskattningsårets ingång. För kapitalförsäkringar ska kapitalunderlaget också ökas med årets premieinbetalningar.

Skatteunderlaget är en schablonmässig avkastning på kapitalunderlaget. För pensionsförsäkringar beräknas det genom att multiplicera kapitalunderlaget med den genomsnittliga statslåneräntan under kalenderåret närmast före ingången av beskattningsåret. Som lägst ska skatteunderlaget beräknas till 0,5 procent av kapitalunderlaget. Skattesatsen för pensionsförsäkringar är 15 procent.

För kapitalförsäkringar gäller att skatteunderlaget beräknas som kapitalunderlaget multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november kalenderåret närmast före beskattningsåret ökad med 1 procentenhet. Skatteunderlaget ska som lägst beräknas till 1,25 procent av kapitalunderlaget. Skattesatsen för kapitalförsäkringar och tjänstepensioner som är jämförbara med kapitalförsäkringar är 30 procent. Vissa kapitalförsäkringar, s.k. kapitalpension, beskattas dock med 15 procents avkastningsskatt. Dessa försäkringar uppfyller vissa av de krav som ställs för att en försäkring ska betraktas som en pensionsförsäkring. Kapitalpensionerna håller dock successivt på att avvecklas och inga nyteckningar är tillåtna. Statslåneräntan mellan 2024 och 2026 redovisas i tabell 4.5.

Tabell 4.5 Statslåneräntan

Procent

	2024	2025	2026
Statslåneränta, genomsnitt under året	2,15	2,32	2,44
Statslåneränta, 30 november	1,96	2,38	2,48

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna.

Källa: Budgetpropositionen för 2026.

Det totala kapitalunderlaget i pensions- och kapitalförsäkringar uppskattas vid ingången av 2025 uppgå till ca 7 600 miljarder kronor (se tabell 4.6). Kapitalunderlaget i pensionsförsäkringar bedöms utgöra ca 6 300 miljarder kronor och kapitalunderlaget i kapitalförsäkringar ca 1 300 miljarder kronor. Intäkterna från avkastningsskatten beräknas 2026 sammanlagt uppgå till 32,6 miljarder kronor.

Tabell 4.6 Avkastningsskatt – underlag och intäkter

Miljarder kronor

	2024	2025	2026
Kapitalunderlag	7 046	7 411	7 641
varav pensionsförsäkringar	5 860	6 164	6 355
varav kapitalförsäkringar	1 186	1 248	1 286
Skatteintäkter från avkastningsskatt	32,7	29,6	32,6

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna. På grund av periodiseringar överensstämmer inte alltid skatteintäkterna med de redovisade underlagen.

Källa: Ekonomistyrningsverket och Finansdepartementet.

Kapitalunderlaget i pensionsförsäkringar kan delas upp i individuellt pensionssparande, avgiftsbestämd tjänstepension och förmånsbestämd tjänstepension. Individuellt pensionssparande med avdragsrätt får göras av personer som saknar kollektivavtalad tjänstepension och personer med inkomst från aktiv näringsverksamhet. Vid avgiftsbaserad (ibland även kallad premiebaserad) tjänstepension förbinder sig arbetsgivaren att sätta av en viss andel av lönen till tjänstepension för arbetstagaren. Eftersom utfallet av kapitalförvaltningen är osäker bärs den ekonomiska risken av arbetstagaren. De förmånsbestämda tjänstepensionerna garanteras i stället arbetstagaren en viss andel av t.ex. slutlönen i tjänstepension. I dessa avtal bärs den ekonomiska risken företrädesvis av arbetsgivaren. Det saknas heltäckande statistik för hur kapitalunderlaget i

pensionsförsäkringar fördelas men med hjälp av statistik från Svensk Försäkring och PRI Pensionsgaranti bedöms kapitalunderlaget i pensionsförsäkringar fördelas enligt tabell 4.7.

Tabell 4.7 Fördelning av kapitalunderlaget i pensionsförsäkringar 2026

Miljarder kronor och procent

	Totalt	Förmånsbestämda, privat sektor	Förmånsbestämda, offentlig sektor	Individuella och avgiftsbestämda
Kapitalunderlag (mdkr)	6 355	1 271	63	5 020
Andel (%)	100	20	1	79

Källa: Beräkningar baserade på uppgifter från Svensk Försäkring och PRI Pensionsgaranti.

Beräkningskonventioner

Förändringar av avkastningsskatten kan ha både direkta och indirekta effekter på de offentliga finanserna. Den direkta effekten, dvs. bruttoeffekten, utgörs av skattesatsförändringen multiplicerat med skatteunderlaget (skattebasen) det år då skattesatsförändringen träder i kraft.

Vid ändrade beskattningsregler för kapitalförsäkringar antas, likt de flesta övriga kapitalsskatter, att inga indirekta effekter uppstår och därmed att nettoeffekten på de offentliga finanserna sammanfaller med bruttoeffekten.

För pensionsförsäkringar görs olika antaganden beroende på typ av försäkring.

4.4 Fastighetsavgift och fastighetsskatt

Fastigheter beskattas genom uttag av fastighetsavgift eller fastighetsskatt. I allmänhet gäller att fastighetsavgift ska tas ut på bostäder och att fastighetsskatt ska tas ut på fastigheter som inte innehåller bostäder. Det är den som vid årets ingång är ägare till en fastighet som är skyldig att betala fastighetsavgiften eller fastighetsskatten. Om det finns flera ägare betalar var och en sin andel av avgiften eller skatten.

Fastställande av taxeringsvärde

Både fastighetsavgiften och fastighetsskatten baseras på fastighets-taxeringen. Vilka värderingsmetoder som används vid fastighets-taxeringen beror på vilken taxeringsenhet som avses. En fastighet kan tillhöra någon av följande typer av taxeringsenheter: småhus-, ägarlägenhets-, hyreshus-, lantbruks-, elproduktions-, industri - eller specialenhet.

Skatteverket ska fastställa ett taxeringsvärde för varje skatte- och avgiftspliktig taxeringsenhet. För alla taxeringsenheter gäller att taxeringsvärdet ska motsvara 75 procent av marknadsvärdet. Marknadsvärdet är det pris som taxeringsenheten sannolikt får vid en försäljning på den allmänna marknaden och bestäms med hänsyn till det genomsnittliga prisläget två år före det år då fastighetstaxering av taxeringsenheten sker.

Taxeringsvärdet fastställs vart sjätte år vid den allmänna fastighetstaxeringen. Allmän fastighetstaxering innebär att samtliga fastigheter av en viss byggnadstyp får nya taxeringsvärden. Vid dessa tillfällen har Skatteverket möjlighet att göra omfattande översyner, eller tillämpa nya värderingsmodeller. Vilket år den allmänna fastighetstaxeringen sker beror på vilken taxeringsenhet som avses. Mellan de allmänna fastighetstaxeringarna ska förenklade fastighets-taxeringar göras för småhus, ägarlägenheter, hyreshus och lantbruk. En förenklad fastighetstaxering görs tre år efter en allmän fastighetstaxering. En särskild fastighetstaxering genomförs de år allmän eller förenklad fastighetstaxering inte sker. Den särskilda fastighetstaxeringen leder dock endast till ett nytt taxeringsvärde om fastigheten genomgått en förändring.

Kommunal fastighetsavgift

Kommunal fastighetsavgift ska betalas för småhus, ägarlägenheter och bostadsdelen i hyreshus.²⁴ År 2026 beräknas den kommunala fastighetsavgiften uppgå till 10 387 kronor per småhus, dock högst 0,75 procent av taxeringsvärdet. Detsamma gäller för ägarlägenheter. För bostadsdelen i hyreshus beräknas fastighetsavgiften uppgå till

²⁴ För lantbruksenheter gäller att kommunal fastighetsavgift ska betalas på uppförda småhus med tillhörande tomtmark. Ekonomibyggnader, skogsmark, åker, bete och övriga delar av lantbruksenheterna är undantagna från skatte- och avgiftsplikt.

1 777 kronor per bostadslägenhet, dock högst 0,3 procent av taxeringsvärdet.

De fasta beloppen för småhus och bostadslägenheter förändras årligen procentuellt lika mycket som förändringen av inkomstbasbeloppet. För småhus är utgångspunkten det fasta belopp på 6 000 kronor som gällde för 2008, det år då reglerna om kommunal fastighetsavgift trädde ikraft. Beloppet räknas upp med samma procenttal som inkomstbasbeloppet har förändrats med mellan det aktuella året och 2008. Procentalet uttrycks med två decimaler och det fasta beloppet avrundas nedåt till närmaste hela kronor.²⁵ För bostadsdelen i hyreshus är utgångspunkten beloppet 1 027 kronor för 2008.²⁶

För arrendetomter och byggnader på ofri grund är avgiften halverad. År 2025 beräknas avgiften för småhus uppgå till 5 193 kronor, dock högst 0,75 procent av taxeringsvärdet.

Exempel 4.3 Indexeringen av fastighetsavgiften

Inkomstbasbeloppet har fastställts till 48 000 kronor för 2008 och förväntas uppgå till 83 100 kronor 2026. Den procentuella förändringen mellan åren, uttryckt med två decimaler, är 73,12 procent. Takbeloppet för kommunal fastighetsavgift för 2026 beräknas därmed uppgå till $6\,000 \cdot 1,7312 = 10\,387$ kronor för småhus och $1\,027 \cdot 1,7312 = 1\,777$ kronor för lägenhet i flerbostadshus. För småhus på ofri grund uppgår takbeloppet till hälften av ordinarie belopp, dvs. 5 193 kronor.

För nybyggda bostäder i småhus, ägarlägenheter och bostadshyreshus betalas ingen fastighetsavgift de första femton åren.²⁷

Personer över 65 år och personer som fått sjukersättning eller aktivitetsersättning kan i vissa fall vara berättigade till begränsad fastighetsavgift. Begränsningen av fastighetsavgiften sker genom en skattereduktion. Reglerna innebär att fastighetsavgiften inte ska överstiga 4 procent av den skattskyldiges inkomst, det s.k. spärr-

²⁵ Endast de två första decimalerna används, i övrigt sker ingen avrundning. Exempelvis ska en procentuell förändring på 7,136 procent uttryckas som 7,13 procent vid beräkningen.

²⁶ Det fasta belopp som gällde för lägenheter 2008 var 1 200 kronor per. År 2013 ändrades det ursprungliga beloppet före indexering 2008 till 1 027 kronor. Samtidigt sänktes procentsatsen från 0,4 till 0,3 procent.

²⁷ Reglerna är knutna till det värdeår som beslutas vid fastighetstaxeringen. För nybyggda småhus, ägarlägenheter och bostadshyreshus med värdeår 2011 och tidigare sker nedsättning av fastighetsavgiften helt eller till hälften under tio år efter nybyggnation.

beloppet, beräknad som summan av den beskattningsbara förvärvsinkomsten och överskott i inkomstslaget kapital. Det finns en nedre gräns för spärrbeloppet. Spärrbeloppet är indexerat och följer den årliga förändringen av prisbasbeloppet. Spärrbeloppet fick för år 2008 uppgå till lägst 2 800 kronor. För 2026 bedöms det lägsta spärrbeloppet vara 4 042 kronor. Fastighetens ägare ska ha varit bosatt på fastigheten under hela beskattningsåret.

Statlig fastighetsskatt

Fastighetsskatt tas ut på obebyggda småhusenheter (även småhus på lantbruksenhet) och enheter där byggnader är under uppförande. Skattesatsen är 1 procent av taxeringsvärdet. Motsvarande regler gäller för ägarlägenheter.

För lokaldelen i hyreshus tas fastighetsskatt ut med 1 procent av taxeringsvärdet.

Fastighetsskatt tas också ut på industrienheter och andra elproduktionsenheter än vindkraftverk med 0,5 procent av taxeringsvärdet. För vindkraftverk är skattesatsen 0,2 procent. Den lägre skattesatsen förutsätter dock att skillnaden mellan 0,5 och 0,2 procent av taxeringsvärdet sammantaget inte är högre än 300 000 euro under en treårsperiod enligt EU-kommissionens förordning om stöd av mindre betydelse. Den 1 januari 2026 höjs fastighetsskatten på vindkraftverk till 0,5 procent av taxeringsvärdet.

I tabell 4.8 redovisas skatteintäkter för de olika fastighetstyperna under perioden 2024–2026.

Tabell 4.8 Skatteintäkter från fastighetsavgift och fastighetsskatt

Miljarder kronor

	2024	2025	2026
Småhus	20,3	21,0	21,6
varav kommunal fastighetsavgift	19,5	20,2	20,8
Hyreshus	4,2	4,3	4,4
varav kommunal fastighetsavgift	3,8	3,9	4,1
Kommersiella lokaler	12,2	12,3	12,4
Industri- och elproduktionsenheter	3,7	4,8	4,9
Summa	40,4	42,4	43,4

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna.

Källa: Skatteverket och Finansdepartementet.

Beräkningskonventioner

Förändringar i fastighetsskatten på industri- och elproduktionsenheter antas påverka företagens vinster och därmed skattebasen för bolagsskatten, eftersom företagen inte antas kunna kompensera fastighetsskattehöjningen genom att höja priserna. Samma antagande gäller för fastighetsskatten på lokaldelen i hyreshus. För industri- och elproduktionsenheter beaktas också förekomsten av statligt ägande (se avsnitt 1.31.3).

I de offentligfinansiella beräkningarna antas att bolagsskatteintäkterna inte ändras till följd av en förändrad fastighetsavgift. Det motiveras av att inslagen av hyresreglering är förhållandevis starka på den svenska bostadsmarknaden. Om fastighetsavgiften höjs antas att hyrorna höjs i de allmännyttiga bostadsföretagen, men eftersom dessa företag antas redovisa nollresultat påverkas inte bolagsskatteintäkterna. Höjda hyror i allmännyttans bostäder antas vidare sprida sig till privatägda hyresfastigheter. Där balanseras hyreshöjningen fullt ut mot den höjda fastighetsavgiften och inte heller här uppstår någon bolagsskatteeffekt.

Förändringar i fastighetsavgiften kan påverka priserna på bostadsmarknaden och leda till förmögenhetsförändringar för de som äger sina bostäder. Sådana kapitaliseringseffekter beaktas inte i de offentligfinansiella beräkningarna och innebär att intäktsökningen av en höjning av fastighetsavgiften sannolikt överskattas och intäktsbortfallet vid en sänkning underskattas.

4.5 Stämpelskatt

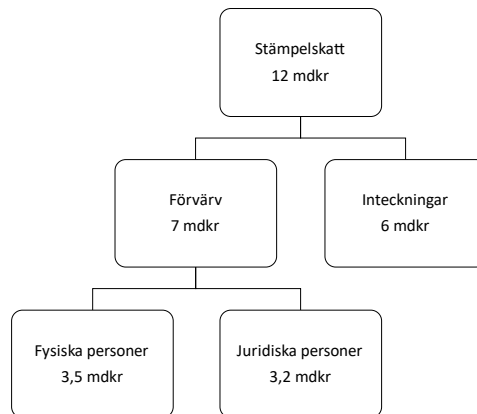
Stämpelskatt betalas vid förvärv av fast egendom och tomträtt samt vid beviljande av inteckningar. Skatten beräknas på det högsta värdet av köpeskillingen och taxeringsvärdet för året närmast före det år då ansökan om lagfart beviljats. Vid förvärv är skattesatsen 1,5 procent för fysiska personer (inkl. vissa juridiska personer, t.ex. bostadsrättsföreningar, dödsbon och kommuner) och 4,25 procent för juridiska personer. Vid inteckning är skattesatsen 2 procent för inteckning i fast egendom och tomträtt, 1 procent för inteckning i luftfartyg och 1 procent för inteckning i företag.

Intäkterna från stämpelskatten beräknas uppgå till ca 12,4 miljarder kronor år 2026. I diagram 4.1 har prognosen delats upp i den del

som härrör från förvärv respektive inteckningar. Den del som härrör från förvärv har delats upp mellan fysiska och juridiska personer. Uppdelningen bygger på statistik från Lantmäteriet. Drygt hälften av intäkterna från stämpelskatt kommer från stämpelskatt vid förvärv och knappt hälften från inteckningar. När det gäller intäkterna vid förvärv betalas drygt hälften av fysiska personer och knappt hälften av juridiska personer.

Diagram 4.1 Stämpelskatt 2026

Miljarder kronor

Källa: Egna beräkningar baserade på statistik från Lantmäteriet.

Beräkningskonventioner

För den del av stämpelskatten som betalas av fysiska personer antas i de offentligfinansiella beräkningarna att inga indirekta effekter på de offentliga finanserna uppstår om skattereglerna ändras. Den offentligfinansiella brutto- och nettoeffekten sammanfaller således.

Stämpelskatt som betalas av juridiska personer läggs till kostnaden för en fastighet och är därför avdragsgill i inkomstslaget näringsverksamhet. Skatten antas därför påverka företagets vinster, vilket i sin tur påverkar bolagsskatteintäkterna. Nettoeffekten för den del av stämpelskatten som kommer från juridiska personer beräknas som bruttoskatteförändringen multiplicerad med $(1 - \text{bolagsskattesatsen})$.

5 Skatt på kapitalanvändning – företagsskatter

I detta kapitel beskrivs beskattningen av inkomster för juridiska personer, enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag. I stort sett alla juridiska personer utom handelsbolag är skattesubjekt. Det innebär att de beskattas självständigt och fristående från sina ägare. Även stiftelser, ideella föreningar, registrerade trossamfund, dödsbon och offentligrättsliga subjekt är skattesubjekt. Skattskyldigheten är dock begränsad i de fall dessa fullgör samhällsnyttiga uppgifter. Juridiska personer, förutom handelsbolag, och skattebefriade institutioner, är skattskyldiga till inkomstskatt. I övriga fall är det den enskilde näringsidkaren eller en fysisk person som är delägare i ett handelsbolag som är skattskyldig för vinster som uppkommer i näringsverksamheten.

Företagsdatabasen FRIDA

De offentligfinansiella beräkningarna inom företagsskatteområdet baseras i de flesta fall på beräkningar med uppgifter ur SCB:s Företagsregister och Individdatabas (FRIDA). FRIDA består av ett flertal databaser som tillsammans omfattar den totala populationen av företag. Företagen är avidentifierade. Databaserna omfattar aktiebolag, ekonomiska föreningar och ideella föreningar, handelsbolag och enskild näringsverksamhet (både näringsidkare med och utan årsbokslut). Uppgifterna i FRIDA kommer från flera källor: taxerings- och SRU-uppgifter (Standardiserade räkenskapsutdrag) från Skatteverket, bokföringsstatistik för banker och försäkringsbolag från Finansinspektionen, finansstatistik från SCB samt uppgifter om utdelningar, fondemissioner och information om status gällande konkurs, ackord, likvidation, fusion, avregistrering och företagsre-

konstruktion från Bolagsverket. För aktiebolag och handelsbolag finns även uppgifter om koncerntillhörighet som gör det möjligt att koppla samman de företag som ingår i en koncernstruktur och analysera dessa på koncernnivå. Det finns även viss information om vilka företag som är utlandsägda. För enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag, samt delägare i fåmansföretag finns avidentifierade individuppgifter om bl.a. personliga inkomster, vilket gör det möjligt att göra vissa kopplingar mellan företag och individer.

FRIDA finns från inkomståret 1995. En stor del av statistiken utgörs av taxeringsuppgifter. Den senaste databasen avser inkomståret 2023.

Enligt uppgifter i FRIDA fanns 2023 ca 706 000 aktiebolag, ca 34 000 handelsbolag, ca 21 900 ekonomiska föreningar (inklusive bostadsrättsföreningar) och ca 780 000 enskilda näringsidkare.

För en utförlig beskrivning av databasen FRIDA och variabelbeskrivning m.m. hänvisas till SCB:s skrift Dokumentation av FRIDA, inkomståret 2022.

5.1 Aktiebolag och ekonomiska föreningar

Ett aktiebolag är ett eget skattesubjekt, vilket innebär att det är aktiebolaget som beskattas för sina inkomster. Aktiebolag betalar statlig inkomstskatt och är i princip skattskyldiga för alla inkomster, oavsett om de förvärvar dem i Sverige eller utomlands. Bolagskattesatsen är 20,6 procent. All beskattning sker i inkomstslaget näringsverksamhet.

Huvudprincipen i inkomstslaget näringsverksamhet är att resultatet av näringsverksamheten beräknas enligt bokföringsmässiga grunder och som huvudregel är det god redovisningssed som styr vid vilken tidpunkt beskattningen ska ske.

Koncerner är inte skattesubjekt i Sverige utan det är de enskilda juridiska personerna som beskattas för sina inkomster. Skattelagstiftningen tar dock hänsyn till koncernförhållanden i vissa fall, t.ex. genom reglerna om koncernbidrag och koncernavdrag. Reglerna gör det möjligt att utjämna resultatet inom en koncern.

För aktiebolag som har en eller ett fåtal ägare, s.k. fåmansföretag gäller särskilda skatteregler för beskattning av utdelning och kapital-

vinst på andelar i de ägda företagen. De särskilda reglerna för fåmansföretagen beskrivs i avsnitt 4.1.

Även ekonomiska föreningar är skattesubjekt. Överlag gäller samma beskattningsregler som för aktiebolag även om det finns vissa undantag, t.ex. vad gäller tillämpningen av avdragsbegränsningen för negativa räntenetton och avdragsrätten för utdelningar.

En bostadsrättsförening är en ekonomisk förening, men för bostadsrättsföreningar gäller särskilda regler. En bostadsrättsförening beskattas antingen som ett privatbostadsföretag (ähta bostadsrättsförening) eller som ett oäkta bostadsföretag. En ähta bostadsrättsförening är skattebefriad för sina fastighetsinkomster. Det innebär samtidigt att den inte heller ska ta upp erhållna statliga räntebidrag för bostadsändamål till beskattning. Avdrag får inte göras för ränta på lånat kapital som lagts ned i fastigheten, återbetalning av statliga räntebidrag för bostadsändamål och tomträttsavgäld. Om en ähta bostadsrättsförening har andra inkomster som inte ingår i själva fastighetsförvaltningen, ska sådana inkomster beskattas som inkomst av näringsverksamhet. Är föreningen inte ett privatbostadsföretag är den i stället ett oäkta bostadsföretag och beskattas konventionellt på samma sätt som andra ekonomiska föreningar och aktiebolag, dvs. i princip ska samtliga intäkter och kostnader tas med vid inkomstberäkningen.

År 2026 beräknas inkomsterna av näringsverksamhet från aktiebolag och ekonomiska föreningar uppgå till knappt 1 200 miljarder kronor, se tabell 5.1. Skatteintäkterna från bolagsskatten bedöms uppgå till 233 miljarder kronor, eller ca 8,3 procent av den offentliga sektorns skatteintäkter. Det finns stora osäkerheter med att prognostisera företagens inkomster och skatteintäkterna från dessa. Inkomsterna varierar med konjunkturen samtidigt som skattelagstiftningen ger företagen möjligheter att jämna ut vinster och underskott mellan åren.

Tabell 5.1 Inkomst av näringsverksamhet och inbetald skatt från juridiska personer

Miljarder kronor

	2024	2025	2026
Inkomst av näringsverksamhet	1 067	1 108	1 187
Bolagsskatt ¹	210	218	233

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna.

¹ Prognosen för bolagsskatteintäkterna inkluderar effekten av avräknad utländsk skatt. Bolagsskatteintäkterna kan beräknas utifrån den nominella bolagsskattesatsen och bolagsskattebasen (inkomst av näringsverksamhet) minus uppskattad avräknad utländsk skatt.

Källa: Skatteverket och Finansdepartementet.

Inkomst av näringsverksamhet

Inkomst av näringsverksamhet beräknas genom att företagets intäkter minskas med dess kostnader och avskrivningar. Därefter görs bokslutsdispositioner och skattemässiga justeringar. Om näringsverksamheten uppvisar underskott är huvudregeln att detta rullas framåt och dras av nästföljande år. Om det inte finns något överskott det nästföljande året läggs underskottet samman med det årets underskott och det ackumulerade underskottet rullas vidare framåt i tiden.

Inkomstskattelagen räknar upp en rad ersättningar som ska tas upp som inkomst i inkomstslaget näringsverksamhet. Huvudprincipen är att alla intäkter, oavsett om de har karaktär av näringsintäkter, finansiella intäkter eller upplösning av obeskattade reserver, ska tas upp till marknadsvärdet. Om lägre pris har tagits ut ska enligt huvudregeln uttagsbeskattning ske, vilket innebär att tillgången vid inkomstbeskattningen ska behandlas som om den sålts för marknadspris. Även upplösning av periodiseringsfond utgör skattepliktig inkomst, eftersom avdrag medges vid avsättningen.

På motsvarande sätt som för inkomster räknar inkomstskattelagen upp en rad avdrag som ska göras i inkomstslaget näringsverksamhet. Utgångspunkten är att alla kostnader för att förvärva och bibehålla inkomster i verksamheten får dras av, men det finns undantag. Det finns en generell ränteavdragsbegränsning som innebär att ett negativt räntenetto på över 30 procent av resultatposten EBITDA (Earnings Before Interest and Tax, Depreciation and Amortization) inte får dras av. Som komplement till EBITDA-

regeln finns en förenklingsregel som innebär att ett negativt räntenetto upp till 5 miljoner kronor får dras av oavsett storleken på EBITDA. Det finns även avdragsbegränsningar för räntor på lån inom en intressegemenskap. Utöver detta finns även undantag från avdragsrätten när det t.ex. gäller vissa representationsutgifter, böter samt vissa kostnader för skadestånd och processer.

Utgifter för anläggningstillgångar, dvs inventarier och byggnader som förväntas vara i företagets ägo i mer än ett år fördelas skatterättsligt över ett antal år som avser att motsvara den ekonomiska livslängden av tillgången. Fördelningen sker i form av årliga värdeminskingsavdrag. Hur värdeminskingsavdragen beräknas varierar mellan olika tillgångar. För maskiner och inventarier samt immateriella tillgångar och goodwill finns två metoder för att beräkna det skattemässiga årliga värdeminskingsavdraget: räkenskapsenlig avskrivning och restvärdesavskrivning. Det är fritt att skifta mellan dessa avskrivningsmetoder mellan olika år. Däremot måste samma regel tillämpas på samtliga tillgångar för ett specifikt år. Ofta medför räkenskapsenlig avskrivning en snabbare skattemässig avskrivning än vad som är företagsekonomiskt motiverat, vilket innebär att en obeskattad reserv i form av överavskrivningar uppkommer.

Utgifter för att anskaffa en byggnad skrivs av med en viss procentsats per år på byggnadens anskaffningsvärde. Procentsatsen varierar mellan 2 och 5 procent. Mark får inte skrivas av. För hyreshus får 12 procent av byggnadens anskaffningsvärde dras av inom en sexårsperiod från det att hyreshuset färdigställs (primäravdrag).

I budgetpropositionen för 2026 föreslår regeringen att införa ett skatteincitament för gåvor från juridiska personer i form av skattereduktion. Skattereduktionen ska räknas av mot statlig inkomstskatt och uppgå till underlaget multiplicerat med bolagsskattesatsen. Underlaget för skattereduktion får högst uppgå till 800 000 kronor för ett kalenderår.

Periodiseringsfonder

Bokslutsdispositionerna har som främsta funktion att utjämna resultaten mellan olika år och därigenom utjämna skattebetalningarna. Ett exempel på en bokslutsdisposition är periodiseringsfonder.

Periodiseringsfonder ger ett företag möjlighet att utjämna det skattemässiga resultatet över åren. Genom att göra en avsättning till en periodiseringsfond ett år och göra en återföring ett annat, kan man utjämna beskattningen för år med överskott och år med underskott. Varje års avsättning till en periodiseringsfond bildar en egen fond. Storleken på avsättningen är beroende av hur stort överskottet är i näringsverksamheten.

Aktiebolag får sätta av ett belopp som högst motsvarar 25 procent av överskottet av näringsverksamheten före avdraget. Avsättningen till periodiseringsfond ska återföras senast det sjätte beskattningsåret efter avsättningsåret.

Aktiebolag som har gjort avdrag för avsättning till en periodiseringsfond ska ta upp en schablonintäkt som beräknas till statslåneräntan vid utgången av november månad året närmast före det kalenderår under vilket beskattningsåret går ut multiplicerad med summan av gjorda avdrag för avsättningar till sådana periodiseringsfonder. Statslåneräntan kan vid beräkningen inte vara lägre än 0,5 procent.

För att neutralisera effekterna av återföringar av avsättningar som gjorts under perioder med högre bolagsskattesatser finns övergångsbestämmelser med uppräkningsstal för återförda belopp.²⁸

Exempel 5.1 Företagsbeskattning med avsättning till och återföring av periodiseringsfond inkomstår 2025

Ett aktiebolag säljer varor för 110 miljoner kronor (exklusive mervärdesskatt). Företaget har kostnader för råvaror på 30 miljoner kronor och personal på 30 miljoner kronor. Dessutom har företaget en maskin som förvärvades under året till ett anskaffningsvärde på 33,33 miljoner kronor. Skattemässiga värdeminskningssavdrag görs med 30 procent av avskrivningsunderlaget enligt reglerna om räkenskapsenlig avskrivning. Det årliga värdeminskningssavdraget uppgår därmed till 10 miljoner kronor. Dessutom lämnar företaget koncernbidrag på 5 miljoner kronor för att täcka ett underskott i ett annat koncernbolag. Räntekostnader uppgår till 6 miljoner kronor. Det finns inte några ränteintäkter. Företaget har inte några outnyttjade underskott.

²⁸ Avsättning som gjorts före den 1 januari 2019 återförs med 106 procent av avdraget. Avsättning som gjorts efter den 31 december 2018 men före den 1 januari 2021 återförs med 104 procent av avdraget.

Eftersom företaget har gjort avsättningar till periodiseringsfond på 10 miljoner kronor under varje år de sex föregående åren uppgår de sammanlagda avsättningarna vid beskattningsårets ingång till 60 miljoner kronor. Periodiseringsfonder måste återföras senast 6 år efter avsättning. Företaget tar upp en schablonintäkt till beskattning. Schablonintäkten beräknas till statslåneräntan vid utgången av november månad det föregående året multiplicerad med summan av avsättningarna till periodiseringsfond. För inkomståret 2025 används statslåneräntan den 30 november 2024, som var 1,96 procent. Schablonintäkten blir därmed 1,176 miljoner kronor ($0,0196 \cdot 60$).

För att kunna beräkna de skattemässigt tillåtna ränteavdragen måste man beräkna företagets EBITDA. Beräkningen utgår från det skattemässiga resultatet (dvs. skillnaden mellan intäkts- och kostnadsposterna) utan hänsyn till avsättningar till eller återföringar av periodiseringsfonder varpå nettoräntekostnader, och årliga värdeminskningsskattavdrag läggs tillbaka. Om nettoränteavdragen är beloppsmässigt mindre än 30 procent av EBITDA får dessa dras av. I exemplet uppgår det skattemässiga resultatet utan hänsyn till avsättningar till eller återföringar av periodiseringsfonder till 30,572 miljoner kronor ($((110+1,176) - (30+30+10+6+5))$). Sedan ska de årliga värdeminskningsskattavdragen och räntekostnader återföras. I exemplet blir avdragsunderlaget därmed 46,176 miljoner kronor. Ränteavdragen på 6 miljoner kronor skulle därmed vara tillåtna ($0,3 \cdot 46,176 > 6$). Företaget använder därför inte förenklingsregeln som tillåter nettoränteavdrag på upp till 5 miljoner kronor.

Företaget måste återföra en avsättning till periodiseringsfond på 10 miljoner kronor på grund av att sådan avsättning högst får behållas i sex år. En avsättning som gjordes år 2019 med 10 miljoner kronor ska dock återföras till 10,6 miljoner kronor för att avsättningen ska möta samma bolagsskattesats som den som gällde 2019. Företaget avser att sätta av så mycket till periodiseringsfond som möjligt. Underlaget för avsättning till periodiseringsfonden fås genom att addera kostnaderna som anges med minus i tabell 5.2 (rad 2–6) och dra av dessa från summan av de skattepliktiga intäkterna (rad 1, 7, 8 och 10). Underlaget uppgår till 40,776 miljoner kronor. Av underlaget får som högst 25 pro-

cent sättas av till periodiseringsfond. Avsättningen blir då 10,194 miljoner kronor.

Det skattemässiga resultatet blir 30,582 miljoner kronor och bolagsskattebetalningar blir följaktligen 6,3 miljoner kronor ($30,582 \cdot 0,206$), se tabell 5.2.

Tabell 5.2 Företagsbeskattning med avsättning till och återföring från periodiseringsfond

Miljoner kronor

Rad	Intäkt (+)/ kostnad (-)	Beteckning	Belopp
1	+	Nettoomsättning	110
2	-	Råvaror och förnödenheter	30
3	-	Personalkostnader	30
4	-	Av och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	10
5	-	Räntekostnader och liknande resultatposter	6
6	-	Lämnat koncernbidrag	5
7	+	Mottaget koncernbidrag	0
8	+	Återföring av periodiseringsfond	10,6
9	-	Avsättning till periodiseringsfond	10,194
10	+	Schablonintäkt	1,176
11	-	Outnyttjat underskott från tidigare år	0
12	Summa	Överskott (skattemässigt resultat)	30,582

Beräkningskonventioner

Bolagsskatteändringar antas inte ge upphov till några indirekta effekter på de offentliga finanserna och bruttoeffekten och nettoeffekten sammanfaller därmed normalt. Den omständighet att vissa företag har brutna räkenskapsår medför att den offentligfinansiella effekten av en ändring av bolagsskattesatsen är beloppsmässigt lägre under införandeåret än under de kommande åren.

Resultatet efter bokslutsdispositioner och skatt utgör ramen för hur mycket företagen kan dela ut, utan att det egna kapitalet som fanns vid årets ingång behöver tas i anspråk. En ändrad bolagsskatt kan därför påverka ägarnas möjligheter att ta utdelning och värdet på deras aktier. Dessa indirekta effekter beaktas inte i beräkningen av den offentligfinansiella effekten. De statiska beräkningarna tar

inte heller hänsyn till hur företagens investeringar och finansieringsstruktur kan komma att förändras till följd av en regeländring. Statiska beräkningar bedöms, åtminstone på kort sikt, ge en god uppskattning av den offentligfinansiella effekten. Långfristiga effekter av ändringar av bolagsskatten beskrivs i avsnitt 5.11.

Beräkningar som omfattar statligt ägda företag tar hänsyn till att utdelningen till staten kan påverkas av ändrade bolagsskatteregler, se avsnitt 1.3.

Exempel 5.2 Sänkt bolagsskattesats med en procentenhet

Skattebasen för bolagsskatten bedöms uppgå till 1 187 miljarder kronor 2026.

Om skattesatsen sänks med en procentenhet kommer bolagsskatteintäkterna brutto att minska med 11,9 miljarder kronor ($0,01 \cdot 1\,187$) under införandeåret, om man inte tar hänsyn till att vissa bolag har brutna räkenskapsår. Enligt FRIDA kommer ca 20 procent av bolagsskatteintäkterna från företag med brutna räkenskapsår. Om samtliga räkenskapsår antas löpa mellan den 1 juli och 30 juni kommer dessa företag endast att få del av bolagsskattesänkningen under det andra halvåret 2025. Den offentligfinansiella bruttoeffekten blir därför 1,2 miljarder kronor ($0,2 \cdot 0,5 \cdot 11,9$) lägre det första året och skatteintäkterna bedöms minska med 10,7 miljarder kronor 2026 ($11,9 - 1,2$). För 2027 och framåt, när effekten av de brutna räkenskapsåren har neutraliserats, uppgår den offentligfinansiella bruttoeffekten till $-11,9$ miljarder kronor per år.

Beräkningen av den offentligfinansiella nettoeffekten tar hänsyn till att vissa företag är statligt ägda. Andelen av de totala bolagsskatteintäkterna som härrör från statligt ägda bolag uppgick i genomsnitt till ca 5,5 procent för åren 2019–2023. De statligt ägda bolagen antas anpassa sina utdelningar till staten när deras skattekostnader ändras: om bolagsskatten sänks antas de öka sin utdelning till staten i samma utsträckning. Nettoeffekten på de offentliga finanserna blir därför 0,7 miljarder kronor ($11,9 \cdot 0,055$) högre än bruttoeffekten och uppgår till $-10,0$ miljarder kronor ($-10,7 + 0,7$) 2026. För 2027 och framåt uppgår nettoeffekten till $-11,2$ miljarder kronor ($-11,9 + 0,7$).

I vissa fall måste beräkningarna av den offentligfinansiella nettoeffekten även ta hänsyn till en avräknad utländsk skatt.

Eftersom bolagsskattesänkningen får fullt genomslag först året efter införandeåret kommer den varaktiga effekten av regeländringen vara något lägre än nettoeffekten när nettoeffekten blivit konstant (se avsnitt 1.4). Skillnaden i offentligfinansiell effekt 2026 av att vissa företag har brutna räkenskapsår beräknas till 1,2 miljarder kronor. För att beräkna den varaktiga effekten multipliceras 1,2 miljarder kronor med den reala femåriga statsobligationsräntan, vilket adderas till $-11,2$ miljarder kronor. Antag att den reala räntan uppgår till 2 procent. Då uppgår den varaktiga effekten till $-11,2 + 1,2 \cdot 0,02 \approx -11,2$ miljarder kronor.

Den offentligfinansiella effekten av att sänka bolagsskatten med en procentenhet redovisas i tabell 5.3.

Tabell 5.3 Offentligfinansiell effekt av sänkt bolagsskattesats med en procentenhet

Miljarder kronor

	Bruttoeffekt 2025	Nettoeffekt 2025	Nettoeffekt 2026	Nettoeffekt 2027	Varaktig effekt
Offentligfinansiell effekt	-10,7	-10,0	-11,2	-11,2	-11,2

Anm.: Beräkningarna görs i ikraftträdandeårets priser och volymer.

5.2 Investmentföretag och värdepappers- och specialfonder

Investmentföretag

Ett investmentföretag är ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening som uteslutande eller så gott som uteslutande förvaltar värdepapper eller liknande tillgångar, vars uppgift väsentligen är att genom ett välfördelat värdepappersinnehav erbjuda andelsägarna riskfördelning och som ett stort antal fysiska personer äger andelar i. För investmentföretagen gäller vissa särskilda regler för den löpande beskattningen.

Huvudregeln för investmentföretagen är att kapitalvinster på delägarätter inte ska tas upp till beskattning och att kapitalförluster inte får dras av. Investmentföretagen ska i stället schablonbeskattas. Schablonintäkten motsvarar 1,5 procent av värdet av investmentföretagets innehav av delägarätter vid beskattningsårets ingång. Genom att kapitalvinster vid avyttring av aktier och andra delägarätter

inte beskattas kan investmentföretagen göra skattefria omplaceringar av värdepappersinnehavet. Utdelningar som investmentföretaget får är skattepliktiga. För att det inte ska uppstå en dubbelbeskattning får i stället avdrag göras för den utdelning som företaget lämnar. Skattereglerna syftar till att uppnå neutralitet mellan direktägarande av värdepapper och ägande i investmentföretaget och beaktar att företagen endast utgör mellanhänder för placeringar på värdepappersmarknaden.

Investmentföretag omfattas av de generella ränteavdrags-begränsningsreglerna, men beräkningen av avdragsunderlaget skiljer sig från övriga juridiska personer. Skillnaderna gäller bl.a. behandlingen av mottagen utdelning på andelar som skulle betraktas som näringsbetingade i ett konventionellt beskattat aktiebolag eftersom sådana andelar inte ingår i underlaget för schablonintäkt för investeringsföretaget.

Överskottet i investmentföretaget beskattas som inkomst av näringsverksamhet med 20,6 procent.

Svenska värdepappersfonder och specialfonder

En svensk värdepappersfond eller specialfond bildas genom att delägarna skjuter till kapital till fonden. Tillgångarna i fonden ska förvaltas av ett fondbolag (för värdepappersfonder) eller en av förvaltare av alternativa investeringsfonder (för specialfonder) och förvaras hos ett särskilt förvaringsinstitut. Med värdepappersfonder och specialfonder menas även utländska motsvarigheter till dessa fonder. Fonderna har särskilda skatteregler.

Fonderna är inte skattskyldiga för inkomst av tillgångar som ingår i fonden. Beskattning sker i stället genom att den som äger andelar i en sådan fond (svensk eller utländsk) ska ta upp en schablonintäkt till beskattning. Intäkten uppgår till 0,4 procent av ett kapitalunderlag. Schablonintäkten tas upp till beskattning som inkomst av kapital för fysiska personer och som inkomst av näringsverksamhet för juridiska personer.

I tabell 5.4 redovisas värdet vid årets utgång av aktier noterade på svenska marknadsplatser, som innehas av investmentföretag samt värdepappers- och specialfonder under perioden 2022–2024.

Tabell 5.4 Investmentföretags, värdepappers- och specialfonders innehav av aktier noterade på svensk marknadsplats vid årets utgång

Miljarder kronor			
	2022	2023	2024
Investmentföretag	664,7	818,8	914,5
Värdepappers- och specialfonder	1 196,3	1 449,1	1 567,9

Källa: Statistiska centralbyrån enligt standard för institutionell sektorindelning (INSEKT 2014).

Beräkningskonventioner

Beräkningskonventionerna för investmentföretag samt värdepappers- och specialfonder följer beräkningskonventionerna för aktiebolag.

5.3 Internationell företagsbeskattning

Den internationella beskattningsrätten består av interna rättsregler, av utländska rättsregler och av föreskrifter i skatteavtal. Dessa tre regelverk ska på olika sätt samverka för att undvika internationell dubbelbeskattning.

Vad gäller fysiska personers beskattning skiljer man mellan obegränsad och begränsad skattskyldighet. Den obegränsade skattskyldigheten omfattar alla inkomster varhelst de förvärvats och avser alla som bor i Sverige eller vistas här stadigvarande. Den begränsade skattskyldigheten omfattar vissa inkomster som härrör från Sverige och som därigenom anses ha sådan anknytning hit att Sverige bör få beskattningsrätten till dessa inkomster även om de uppbärs av personer som bor utomlands. I förekommande fall lindras dubbelbeskattningen genom interna regler om avdrag eller avräkning för utländsk skatt samt av föreskrifter i skatteavtal.

Vad gäller företagens beskattning beror den helt och hållet på vilken etableringsform i utlandet som har valts. Beskattningen skiljer sig beroende på om etablering har skett genom filial, utländskt bolag, i utlandet delägarbeskattad juridisk person eller delägare i utländsk juridisk person med lågbeskattade inkomster. I den följande framställningen bortses från vad som gäller enligt skatteavtal. Vid etable-

ring i utlandet genom filial²⁹ beskattas filialinkomsterna i Sverige som en del av det svenska företags inkomster. Vid etablering genom utländskt bolag blir det inte fråga om någon löpande beskattning av det utländska bolaget i Sverige eftersom det utländska bolaget i sig inte är skattesubjekt i Sverige. Däremot beskattas delägaren i Sverige för mottagen utdelning och vid avyttring av andelarna om inte reglerna för näringsbetingade andelar blir aktuella.

Vid etablering genom en i utlandet delägarbeskattad juridisk person är den svenske andelsägaren skattskyldig för den juridiska personens inkomster. CFC-reglerna (Controlled Foreign Corporation) innebär att svenska delägare i utländska juridiska personer med lågbeskattade inkomster beskattas för sin andel av den utländska juridiska personens överskott.

En utländsk juridisk person är skattskyldig för inkomst från fast driftställe eller fastighet i Sverige. Svenska dotterbolag till en utländsk juridisk person beskattas som övriga svenska aktiebolag. På utdelning från svenska bolag till utländska ägare ska som utgångspunkt kupongskatt tas ut. Skattesatsen är 30 procent om inte annat anges i ett skatteavtal. Utdelning från svenskt dotterbolag till ett utländskt moderbolag är undantagen från kupongskatt om andelarna ägs av en juridisk person och uppfyller villkoren för att betraktas som näringsbetingade andelar. Ett handelsbolag med verksamhet i Sverige har normalt ett fast driftställe här. Handelsbolag är inte skattesubjekt vad gäller inkomstskatt, i stället beskattas delägarna för sina andelar i handelsbolagets resultat.

Under ett antal år har OECD och G20 bedrivit ett internationellt samarbete i det s.k. Inclusive Framework on Base Erosion and Profit Shifting, förkortat det inkluderande ramverket (IF) för att motverka skattebaseroering och vinstförflyttning (BEPS). Detta arbete har bland annat syftat till att säkerställa att vinster beskattas där de uppkommer och där värde skapas. I slutet av 2021 antog IF de s.k. modellreglerna för global minimibeskattningsnivå och 2022 antog rådet direktivet om säkerställande av en global minimiskattenivå för multinationella koncerner och storskaliga nationella koncerner i unionen (EU) 2022/2523 (ST/8778/2022/INIT), det s.k. minimibeskattningsdirektivet. Den 1 januari 2024 infördes bestämmelser i svensk rätt som motsvarar de materiella bestämmelserna i minimi-

²⁹ En utländsk filial innebär att företaget inte bildar ett självständigt rättssubjekt i utlandet, vilket enligt svenska skatteregler faller utanför den svenska beskattningsrätten.

beskattningsdirektivet genom införandet av lagen (2023:875) om tilläggsskatt.

Beräkningskonventioner

Beräkningskonventionerna för internationell företagsbeskattning följer beräkningskonventionerna för aktiebolag.

5.5 Beskattning av enskild näringsverksamhet och fysiska personer som är delägare av handelsbolag

I en enskild näringsverksamhet företräder näringsidkaren själv sin verksamhet med fullt och oinskränkt förmögenhetssamband. Särskild bokföring ska dock föras för näringsverksamheten utan sammanblandning med privatekonomin. Delägare i handelsbolag beskattas för sina andelar av handelsbolagets resultat. Inkomsterna från andelarna beskattas som näringsverksamhet.

All näringsverksamhet som bedrivs av en enskild näringsidkare räknas som en enda näringsverksamhet. För delägare i handelsbolag utgör verksamheten i varje handelsbolag en egen näringsverksamhet. En näringsverksamhet är aktiv om den skattskyldige har arbetat i inte oväsentlig omfattning i verksamheten, i annat fall är näringsverksamheten passiv. Inkomstberäkningen har likheter med den för aktiebolagen. Den ska göras enligt bokföringsmässiga grunder. Om underskott uppkommer får dessa endast dras av mot framtida över-skott.³⁰ Inkomstberäkningen följer i övrigt vad som allmänt gäller för inkomst av näringsverksamhet. Det civilrättsligt beräknade resultatet av verksamheten utgör således utgångspunkten för den skatterättsliga inkomstberäkningen. Inkomstberäkningen ska alltid ske för beskattningsår som sammanfaller med räkenskapsår (som huvudregel kalenderår).

Regler för beskattning av enskilda näringsidkare utgör ett separat system som på många områden skiljer sig från beskattningen av verksamhet som bedrivs i aktiebolagsform. Generellt gäller att man på inkomst av näringsverksamhet, som i princip beräknas på samma sätt som för juridiska personer, tar ut egenavgifter och progressiv

³⁰ I fråga om nystartad aktiv näringsverksamhet får underskott dras av som allmänt avdrag i maximalt 5 år fr.o.m. startåret med upp till 100 000 kronor per år.

inkomstskatt. Liksom för aktiebolag och ekonomiska föreningar finns det möjlighet till resultatutjämning över tid genom avsättning till periodiseringsfond för enskild näringsverksidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag. Jämfört med aktiebolag är skillnaden t.ex. att avsättningen får uppgå till högst 30 procent av vinsten (25 procent för aktiebolag) och att avsättningarna inte räntebeläggs. Vissa enskilda näringsidkare har genom bokslutsdispositioner möjlighet till ytterligare avsättningar, t.ex. till upphovsmanakonto och skogskonto.

Inkomster i inkomstslaget näringsverksamhet beskattas hos fysiska personer som förvärvsinkomster, tillsammans med inkomster i inkomstslaget tjänst. Det innebär att enskilda näringsidkare på dessa inkomster betalar kommunal inkomstskatt och när inkomster överstiger skiktgränsen även statlig inkomstskatt. Sociala avgifter tas ut i form av egenavgifter på aktiv verksamhet och i form av särskild löneskatt på passiv verksamhet (se avsnitt 3.2 respektive 3.3). Avgifterna får dock dras av vid beräkningen av skattepliktig inkomst av näringsverksamhet. På avsättning till expansionsfond utgår expansionsfondsskatt om 20,6 procent.

Kapitalvinst på fastighet beskattas som inkomst av kapital för enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag. Positiv räntefördelning får göras och negativ räntefördelning ska göras, vilket beskrivs i nästa avsnitt.

Räntefördelning

Negativ räntefördelning ska göras om kapitalunderlaget³¹, i princip det beskattade egna kapitalet, understiger –500 000 kronor. Om negativ räntefördelning ska göras påförs näringsverksamheten en inkomst motsvarande statslåneräntan plus en procentenhet multiplicerad med det negativa underlaget. Vid beräkningen kan statslåneräntan inte vara lägre än 0,5 procent. Detta belopp får sedan dras av hos näringsidkaren i inkomstslaget kapital. Reglerna om negativ räntefördelning syftar till att förhindra att näringsidkaren drar av sådana

³¹ Kapitalunderlaget beräknas på olika sätt för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag. För enskilda näringsidkare utgörs underlaget av det egna kapitalet medan för delägare i handelsbolag beräknas underlaget med utgångspunkt från den justerade anskaffningsutgiften.

utgifter som i praktiken är privata ränteutgifter i näringsverksamheten.

Om kapitalunderlaget är positivt, får avdrag göras från inkomster av näringsverksamhet med ett belopp motsvarande statslåneräntan plus sex procentenheter multiplicerad med det positiva kapitalunderlaget. För beräkningen av positivt fördelningsbelopp vid räntefördelning finns sedan 2017 ett golv på 0 procent för statslåneräntan. Beloppet beskattas sedan hos näringsidkaren i inkomstslaget kapital, samtidigt som inkomst från näringsverksamhet minskas med samma belopp. Genom reglerna om positiv räntefördelning har enskilda näringsidkare möjlighet att erhålla en del av avkastningen på det beskattade egna kapitalet i näringsverksamheten som inkomst av kapital.

Expansionsfonder

Syftet med reglerna om expansionsfond är att det på samma sätt som för aktiebolag ska vara möjligt att bygga upp ett enkelbeskattat kapital i rörelsen. Vinster som avsätts till expansionsfond beskattas endast med expansionsfondsskatt, som motsvarar bolagsskatten, 20,6 procent. När avsättningen återförs till beskattning tas den upp som inkomst av näringsverksamhet och den erlagda expansionsfondsskatten får tillgodoräknas vid debiteringen av slutlig skatt. Avsättningen får dras av vid beräkning av inkomst av näringsverksamhet. Det finns en beloppsgräns för hur stora avsättningar som får göras. Beloppsgränsen motsvarar skillnaden mellan värdet på tillgångarna och skulderna i näringsverksamheten, dvs. kapitalunderlaget för expansionsfonden, med tillägg för den samlade expansionsfondsskatten. Om kapitalunderlaget är 100 och expansionsfondskattesatsen är 20,6 procent uppgår kapitalunderlaget och expansionsfondsskatten till sammanlagt 125,94.³² Det betyder att för enskilda näringsidkare får fonden uppgå till högst ett belopp som motsvarar 125,94 procent av kapitalunderlaget för expansionsfonden. En avsättning får inte heller medföra underskott i näringsverksamheten. Avsättningar till expansionsfonden räknas inte som skuld. I enskild näringsverksamhet beskattas flera olika baser. Storleken på de olika skattebaserna framgår av tabell 5.5.

³² $100 / (1 - 0,206) = 125,94$.

Tabell 5.5 Skattebaser för enskilda näringsidkare

Miljarder kronor

	2022	2023	2024
Kapitalskatt: Positiv räntefördelning	7,7	7,8	8,2
Kapitalskatt: Negativ räntefördelning	0,2	0,4	0,5
Expansionsfondsskatt: Avsättning till expansionsfond	2,3	1,9	2,0
Expansionsfondsskatt: Återföring från expansionsfond	1,1	1,3	1,3
Egenavgifter: Schablonavdrag egenavgifter / särskild löneskatt	11,4	11,8	
Inkomstskatt: Nettointäkt från aktiv / passiv näringsverksamhet	45,4	44,7	43,1

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna.

Källa: FRIDA och Skatteverkets statistikportal hämtat 2025-09-02.

Beräkningskonventioner

Vid beskattningen av enskild näringsverksamhet och fysiska personer som är delägare av handelsbolag förekommer, som beskrivs ovan, olika skatte- och avgiftsparametrar. Dessa parametrar är integrerade med varandra vilket innebär att ändringar i en skattesats eller i en av baserna kan ha följd effekter på andra baser och de skatteintäkter som belöper på dessa. Hur detta samspel ser ut beror på hur företagaren prioriterar med hänsyn till önskemål om disponibel inkomst för privat bruk, ersättningsnivån i socialförsäkringssystemen, verksamhetens soliditet och framtida investeringar.

I beräkningskonventionerna förutsätts att näringsidkarna önskar upprätthålla en given nivå på sin inkomst från näringsverksamheten även vid ändrade skatteregler och att de genomgående prioriterar att få ut fullbeskattade intäkter ur verksamheten framför delbeskattade intäkter.

Vid förändringar av reglerna, som medför förändringar av inkomst av näringsverksamhet, antas främst mot denna bakgrund att näringsidkaren söker hålla sin inkomst av näringsverksamhet konstant, och att de resultatreglerande åtgärderna räntefördelning och expansionsfond används som regulatorer vid regeländringar. Vidare antas att det i första hand är räntefördelningen som ändras. När föreslagna ändringar är så omfattande att underlaget för räntefördelning och det sparade fördelningsutrymmet inte bedöms räcka till beaktas detta. Övervältring på inkomst av kapital antas ske

utan fördröjning. Ett undantag är ändringar som avser egenavgifter vilka behandlas i kapitel 3.

5.6 Handelsbolag och kommanditbolag

Den skattemässiga behandlingen av handelsbolag och kommanditbolag är densamma. Handelsbolag är inte skattesubjekt vad gäller inkomstskatt, i stället beskattas delägarna för sina andelar i handelsbolagets resultat. I princip all inkomst från handelsbolag utgör inkomst av näringsverksamhet för delägaren. Delägare kan vara juridiska personer (t.ex. aktiebolag) eller fysiska personer. Det innebär att en delägare som är fysisk person betalar kommunal inkomstskatt och, om inkomsterna överstiger skiktgränsen, även statlig inkomstskatt. Därtill kommer egenavgifter på aktiv näringsverksamhet och särskild löneskatt på passiv näringsverksamhet. På avsättning till expansionsfond utgår expansionsfondsskatt. Kapitalvinst på fastighet, som är en kapitaltillgång, beskattas dock som inkomst av kapital om delägaren är en fysisk person. För en delägare som är juridisk person ingår personens andel av handelsbolagets resultat i dennes inkomst av näringsverksamhet.

För fysiska personer kan underskott av ett handelsbolags verksamhet endast kvittas mot överskott från samma handelsbolag. Underskotten kan inte kvittas mot överskott i annan näringsverksamhet. Principerna för beräkning av inkomster från handelsbolag följer samma grunder som för aktiebolag. Inkomsten beräknas för bolaget som sådant och därefter fördelas den samlade inkomsten på delägarna. Inkomsten måste beräknas enligt bokföringsmässiga grunder. Handelsbolag har rätt till resultatreglering genom avsättning till periodiseringsfond. Sådan avsättning görs dock av delägarna. Underskott av ett handelsbolags verksamhet fördelas på delägarna.

För att skapa skattemässig neutralitet gentemot enskild näringsverksamhet gäller för delägare som är fysiska personer, i likhet med vad som gäller för enskild näringsverksamhet, regler om räntefördelning och expansionsfond. Ett handelsbolag kan ha ett negativt kapital. Negativt kapital i ett bolag får samma effekt som om delägaren har lånat pengar. Delägaren måste då ta upp en schablonmässigt bestämd ränteintäkt i inkomstslaget näringsverksamhet. Ränteintäk-

ten beräknas som statslåneräntan + en procentenhet multiplicerad med den negativa justerade anskaffningsutgiften för andelen, se nedan för andelen. Avdrag görs för samma belopp i inkomstslaget kapital (negativ räntefördelning). Om kapitalet är positivt har delägaren möjlighet att på motsvarande sätt göra avdrag i näringsverksamheten för en schablonmässigt bestämd kapitalavkastning som utgörs av den justerade anskaffningsutgiften för andelen multiplicerad med statslåneräntan + sex procentenheter. Samma belopp beskattas i stället som inkomst av kapital hos delägaren.³³ Vid räntefördelningen för delägare i handelsbolag används den beräknade justerade anskaffningsutgiften som kapitalunderlag.

Avdrag för avsättning till expansionsfond får göras med högst ett belopp som motsvarar ett för expansionsfond justerat resultat och fonden får inte uppgå till ett så högt belopp att kapitalunderlaget för expansionsfond är negativt. När avsättningen återförs till beskattning tas den upp som inkomst av näringsverksamhet hos delägarna och erlagd expansionsfondsskatt får tillgodoräknas vid debiteringen av slutlig skatt.

Justerad anskaffningsutgift, som endast gäller handelsbolag (dvs. inte för t.ex. enskilda näringsidkare), beräknas bara av delägare som är fysiska personer. Den justerade anskaffningsutgiften utgörs av den ursprungliga anskaffningsutgiften (köpeskillingen, tillskott vid bolagets bildande etc.) med tillägg för tillskott till bolaget och med avdrag för uttag från bolaget. Anskaffningsutgiften ska vidare ökas med delägarans andel av bolagets skattepliktiga inkomster och minskas med de avdragna underskott som belöpt sig på delägaren under innehavstiden. Den på detta sätt beräknade anskaffningsutgiften är den justerade anskaffningsutgiften. Vidare ska anskaffningsutgiften ökas med 20,6 procent av avdrag för avsättning till expansionsfond och minskas med 20,6 procent av återförda avdrag för avsättning till expansionsfond. Räntefördelning påverkar inte den justerade anskaffningsutgiften, utom i den utsträckning negativ räntefördelning minskat ett underskott av näringsverksamhet.

I tabell 5.6 redovisas skattebaserna för handelsbolag.

³³ Sedan 2017 finns ett golv för statslåneräntan i skattelagstiftningen. För beräkningen av negativt fördelningsbelopp vid räntefördelning ska statslåneräntan som lägst anses vara 0,5 procent. För beräkningen av positivt fördelningsbelopp vid räntefördelning är golvet 0 procent för statslåneräntan.

Tabell 5.6 Skattebaser för delägare i handelsbolag

Miljarder kronor

	2022	2023	2024
Kapitalskatt: Positiv räntefördelning	0,4	0,4	0,5
Kapitalskatt: Negativ räntefördelning	0,0	0,0	0,0
Expansionsfondsskatt: Avsättning till expansionsfond	0,1	0,1	0,1
Egenavgifter: Schablonavdrag egenavgifter / särskild löneskatt	1,1	1,0	
Inkomstskatt: Nettointäkt från aktiv / passiv näringsverksamhet	4,3	4,1	3,7

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna.

Källa: FRIDA och Skatteverkets statistikportal hämtat 2025-09-02.

Beräkningskonventioner

Vid beskattningen av delägarna i handelsbolag följer beräkningskonventionerna samma konventioner som för enskild näringsverksamhet.

5.7 Enkelt bolag och partrederi

Ett enkelt bolag är inte en juridisk person och därför inte heller ett skattesubjekt. Detsamma gäller ett partrederi. I stället beskattas delägarna respektive redarna för sin andel av resultatet. Vid beskattningen görs ingen gemensam inkomstberäkning utan denna görs individuellt för varje delägare och redare. Det innebär att delägarna/redarna kan ha olika avskrivningsplaner och i förekommande fall göra olika avsättningar till exempelvis ersättningsfond.

Inkomst från enkelt bolag och partrederi utgör i regel inkomst av näringsverksamhet och inkomstberäkningen följer de regler som allmänt gäller för detta inkomstslag.

Beräkningskonventioner

Eftersom enkelt bolag och partrederi inte är skattesubjekt beskattas i stället delägarna respektive redarna för sin andel av resultatet. Vid

beskattningen av delägarna och redarna följer beräkningskonventionerna respektive delägarkategori.

5.8 EEIG, europabolag, europeiska kooperativa föreningar, EGTS och Eric-konsortier

För Europeisk ekonomisk intressegruppering (EEIG) gäller liknande skatteregler som ett handelsbolag. En viktig skillnad jämfört med beskattningen av handelsbolag är att reglerna om räntefördelning och expansionsfond inte får tillämpas på en EEIG. I fråga om uppbörd samt skyldigheter att lämna och bevara uppgifter till ledning för beskattning, gäller samma regler som för handelsbolag.

Ett europabolag likställs vid inkomstbeskattningen med ett aktiebolag. Delägare i europabolag behandlas vid inkomstbeskattningen på samma sätt som delägare i nationella aktiebolag.

En europeisk kooperativ förening räknas som en nationell ekonomisk förening. Detsamma gäller för europeiska grupperingar för territoriellt samarbete (EGTS) och konsortium för europeisk forskningsinfrastruktur (Eric-konsortium).

Beräkningskonventioner

Vid beskattningen av delägarna i EEIG följer beräkningskonventionerna samma konventioner som för enskild näringsverksamhet och fysiska personer som är delägare i handelsbolag, dock med undantag för räntefördelning och avsättningar till expansionsfond.

Vid beskattningen av europabolag följer beräkningskonventionerna samma konventioner som för svenska aktiebolag.

Vid beskattningen av europeiska kooperativa föreningar, EGTS och Eric-konsortier följer beräkningskonventionerna samma konventioner som för ekonomiska föreningar.

5.9 Tonnagebeskattning

Tonnagebeskattning är en form av schablonbeskattning för företag som bedriver kvalificerad rederiverksamhet. För att omfattas av reglerna måste ett företag ansöka om godkännande hos Skatteverket.

Tonnagebeskattning innebär att inkomsten från kvalificerad rederiverksamhet beräknas schablonmässigt utifrån fartygens nettodräktighet³⁴, d.v.s. oberoende av inkomster och utgifter i den kvalificerade verksamheten. Det schablonmässigt beräknade resultatet läggs samman med eventuellt övrigt överskott av näringsverksamhet som företaget bedriver och beskattas med gällande skattesats.

Som kvalificerad rederiverksamhet räknas sjötransporter och anknytande verksamhet samt viss uthyrning av fartyg. Det finns krav på egenskaper för de fartyg som kan ingå i en kvalificerad rederiverksamhet: fartygen måste ha en bruttodräktighet om minst 100, ha sin strategiska och ekonomiska ledning i Sverige och huvudsakligen användas i internationell fart eller i inrikes fart i ett annat land. För att rederiverksamheten ska anses vara kvalificerad krävs vidare bl.a. att minst 20 procent av sådana fartygs sammanlagda bruttodräktighet hänförs till fartyg som är registrerade i ett register inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

I budgetpropositionen för 2026 aviserar regeringen förbättringar av systemet med tonnagebeskattning. De föreslagna förbättringarna innebär bl.a. att definitionen av kvalificerad rederiverksamhet bör utökas till att omfatta vissa verksamheter inom specialsjöfart. Vidare bör förutsättningarna för att ett fartyg ska vara kvalificerat ändras, bl.a. genom att kravet på internationell fart tas bort och ersätts med ett krav på att fartyget används i trafik som är utsatt för internationell konkurrens på sjöfartsmarknaden. Dessutom bör ett lägre krav på bruttodräktighet om 20 gälla för fartyg inom specialsjöfarten. Regeringen avser att under våren 2026 återkomma till riksdagen med ett förslag.

³⁴ Brutto- och nettodräktighet är jämförelsetal för storlek på fartyg. Bruttodräktigheten baseras på fartygets totala volym medan nettodräktigheten avser fartygets lastvolym.

5.10 Riskskatt för kreditinstitut

Svenska kreditinstitut och utländska kreditinstitut som bedriver verksamhet från en filial i Sverige är skattskyldiga till riskskatt om summan av deras skulder vid beskattningsårets ingång överstiger ett gränsvärde. För kreditinstitut som ingår i en koncern sker en beräkning av de sammanlagda skulderna. Gränsvärdet räknas upp årligen. För beskattningsår som påbörjas under 2025 är gränsvärdet 192 miljarder kronor. Beskattningsunderlaget utgörs av summan av kreditinstitutets skulder vid beskattningsårets ingång. För utländska kreditinstitut med en filial i Sverige består beskattningsunderlaget av summan av skulderna vid beskattningsårets ingång som är hänförliga till verksamheten i filialen. Skattesatsen är 0,06 procent.

Regeringen har lämnat en proposition till riksdagen om att införa ett grundavdrag införs i lagen om riskskatt för kreditinstitut. Grundavdraget ska beloppsmässigt motsvara det gränsvärde för skattskyldighet som gäller för det aktuella beskattningsåret. Samtidigt föreslås skattesatsen höjas från 0,06 till 0,07 procent av beskattningsunderlaget vid årets ingång. De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Beräkningskonventioner

Riskskatten är en särskild skatt som avser näringsverksamheten och därmed är avdragsgill i inkomstlaget näringsverksamhet. Det innebär att det uppstår en indirekt effekt på de offentliga finanserna när skatten ändras. Den offentligfinansiella nettoeffekten beräknas som bruttoeffekten multiplicerat med $(1 - \text{bolagsskattesatsen})$.

5.11 Långsiktig offentligfinansiell effekt av förändringar i bolagsskattesatsen

En förändrad bolagsskattesats kan leda till beteendeförändringar som på sikt påverkar bolagsskattebasen. En lägre bolagsskattesats kan t.ex. leda till att bolagens investeringar blir fler eftersom avkastningskravet före skatt sänks. Beteendeförändringarna, eller de s.k. dynamiska effekterna, verkar genom olika kanaler.

Följer man De Mooij och Ederveen (2008)³⁵ så kan dessa uppdelas i:

1. inkomstomvandling
2. vinsttransfereringar inom multinationella företag
3. valet mellan eget och lånat kapital
4. effekter på marginella investeringar
5. effekter på utländska direktinvesteringar.

Den samlade effekten på bolagsskattebasen via dessa kanaler kan användas för att beräkna självfinansieringsgraden av en bolagsskattesänkning.³⁶

I tabell 5.7 redovisas det hur en s.k. semielasticitet härleds som anger hur många procent bolagsskattebasen förändras om bolagsskattesatsen ändras med en procentenhet. Metoden bygger på De Mooij och Ederveen (2008) och på empiriska skattningar av hur bolagsskattebasen påverkas genom fyra av de fem ovanstående kanalerna. Eftersom inkomstomvandling samtidigt minskar andra skattebaser bortses från detta i beräkningen. I exemplet nedan analyseras en sänkning av bolagsskattesatsen, men motsvarande resonemang kan användas vid en höjning av skattesatsen.

³⁵ De Mooij, R.A. och Ederveen, S. (2008). Corporate Tax Elasticities: A Reader's Guide to Empirical Findings. *Oxford Review of Economic Policy*, 24(4).

³⁶ Se Fuest, C., Peichl, A., & Siegloch, S. (2018). Do higher corporate taxes reduce wages? Micro evidence from Germany. *American Economic Review*, 108(2), 393-418, Sørensen, P.B. (2014). Measuring the Deadweight Loss from Taxation in a Small Open Economy: A General Framework with an Application to Sweden. *Journal of Public Economics*, 117 och Mankiw, N.G. och Weinzierl, M. (2006). Dynamic Scoring: A Back of the Envelope Guide. *Journal of Public Economics*, 90(8) för en sammanfattning av litteraturen.

Tabell 5.7 Långsiktig effekt på bolagsskattebasen vid sänkt bolagsskattesats med en procentenhet

Procentuell förändring av bolagsskattebasen

	Relevant skattesats	Effekt
Vinsttransfereringar	Nominell bolagsskatt	0,40
Val mellan lånat/eget kapital	Nominell bolagsskatt	0,16
Marginella investeringar	Effektiv marginalskatt (EMTR)	0,33
Utländska direktinvesteringar	Effektiv genomsnittsskatt (EATR)	0,70
Summa		1,59

Exempel 5.3 Beräkning av självfinansieringsgrad av sänkt bolagsskattesats med en procentenhet

Utifrån semielasticiteterna i tabell 5.7 kan självfinansieringsgraden för en förändring av bolagsskattesatsen beräknas. Den prognostiserade skattebasen är 1 187 miljarder kronor för 2026. I detta exempel antas att bolagsskattesatsen sänks från 20,6 till 19,6 procent. Om de reala effekterna som påverkar investeringarna först beaktas, blir effekten att bolagsskattebasen ökar med 1,03 procent ($0,33 + 0,70$), vilket motsvarar ca 12,2 miljarder kronor. Effekten på investeringarna är den enda som påverkar produktionsfaktorernas marginalproduktivitet, och därmed hur vinsterna dessa genererar fördelas mellan arbete och kapital. För att beräkna den dynamiska effekten antas att fler investeringar höjer marginalproduktiviteten för arbete. Detta skapar ett större löneutrymme som antas absorbera 50 procent av vinstökningarna. I detta exempel motsvarar det ca 6,1 miljarder kronor. Givet en nominell bolagsskattesats på 19,6 procent efter sänkningen och en långfristig marginalintäkt för offentlig sektor av ökade skatteintäkter på arbetsinkomster på 40 procent, ökar de totala skatteintäkterna med ca 3,6 miljarder kronor ($6,1 \cdot 0,196 + 6,1 \cdot 0,4$).

Om effekterna från vinsttransfereringar och ökad soliditet i företagen läggs till ($0,40 + 0,16$ procent), medför det ytterligare ca 1,3 miljard kronor ($1\,187 \cdot 0,0056 \cdot 0,196$) i ökade skatteintäkter. Den totala dynamiska effekten från ett offentligfinansiellt perspektiv blir därmed ca 4,9 miljarder kronor ($1,3 + 3,6$).

Den statiska effekten av en sänkning av bolagsskatten med en procentenhet är 11,9 miljarder kronor i minskade skatteintäkter

$(-0,01 \cdot 1\,187)$. Den långsiktiga effekten av bolagsskattesänkningen kan dock uppskattas till 7 miljarder kronor $(11,9 - 4,9)$. Självfinansieringsgraden av en bolagsskattesänkning blir då 41 procent $(1 - 7/11,9)$.

Beräkningarna av självfinansieringsgraden påverkas av de antaganden som görs. Exempelvis skulle ett större utrymme för löneökningar innebära en högre självfinansieringsgrad. En mindre effekt på utländska direktinvesteringar skulle å andra sidan ge en lägre självfinansieringsgrad.

6 Skatt på konsumtion – energi- och miljöskatter

Energi- och miljöskatter är exempel på punktskatter som bl.a. läggs på produkter vars konsumtion ger upphov till samhällsekonomiska kostnader kopplade till varans användning, s.k. negativa externa effekter. Detta gäller t.ex. användning av bensin och diesel som medför negativa miljöeffekter i form av utsläpp av exempelvis koldioxid. Punktskatten utgår i allmänhet med ett visst belopp per enhet av varan eller är proportionell mot det innehåll i varan som anses som skadligt.

Vissa punktskatter omräknas årligen med hänsyn tagen till förändringen i den allmänna prisnivån, se vidare bilaga 1.

De totala intäkterna från energi- och miljöskatter beräknas 2026 uppgå till ca 80 miljarder kronor (se tabell 6.1). Det motsvarar knappt 3 procent av den offentliga sektorns skatteintäkter eller ca 65 procent av de totala intäkterna från punktskatter. Intäkterna från energiskatterna på bränslen och el förväntas år 2026 uppgå till ca 36 miljarder kronor, medan koldioxidskatteintäkterna under året förväntas uppgå till ca 24 miljarder kronor. Intäkterna från fordons-skatt, som tas ut på innehav av motorfordon, förväntas 2026 uppgå till ca 14 miljarder kronor.

Tabell 6.1 Intäkter från energi- och miljöskatter

Miljarder kronor

	2024	2025	2026
Energiskatt	46,50	43,11	36,12
varav el	31,12	31,78	26,98
varav bensin ¹	7,00	4,50	3,59
varav övriga oljeprodukter m.m. ²	8,33	6,77	5,50
varav särskild skatt mot förurning ³	0,05	0,05	0,05
Koldioxidskatt ⁴	24,58	23,87	24,39
varav bensin	8,58	8,96	8,88
varav övriga oljeprodukter m.m.	15,99	14,92	15,51
Svavelskatt på bränslen	0,00	0,01	0,01
Skatt på råttallolja	0,13	0,13	0,13
Summa energirelaterade skatter	71,21	67,11	60,63
Fordonsskatt	14,58	14,17	14,33
Vägavgift på tunga fordon	1,45	1,52	1,59
Summa fordonsskatt och vägavgift	16,04	15,69	15,93
Trängselskatt	2,84	2,87	2,87
Skatt på bekämpningsmedel	0,14	0,15	0,15
Skatt på avfall som deponeras	0,43	0,47	0,50
Skatt på naturgrus	0,10	0,11	0,10
Skatt på flygresor	1,69	0,81	0,00
Skatt på plastbärkassar	0,41	-	-
Summa andra miljörelaterade skatter	5,61	4,41	3,62
Totalsumma	92,87	87,21	80,18

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna. Prognoserna över skatteintäkternas storlek utgör en sammanvägd bedömning, som utöver de enskilda skattebasernas utveckling även kan beakta exempelvis aktiviteten i ekonomin som helhet, historiska prognosavvikelser och effekterna av regeringens förslag i budgetpropositionen.

Källa: Ekonomistyrningsverket och Finansdepartementet.

¹ Inklusive energiskatt för låginblandade biodrivmedel i bensin samt bensin i E85.

² Inkluderar energiskatt för diesel, låginblandade biodrivmedel i diesel, eventuell fossil diesel i höginblandade bränslen samt övriga bränslen (kol, gasol och naturgas).

³ Delar av inkomsterna från energiskatten överförs till en annan inkomsttitel: 1453 Särskild skatt mot förurning. Överföringen motsvarar 9 kronor per m³ olja.

⁴ Inklusive koldioxidskatt på biodrivmedel inom reduktionsplikten.

6.1 Koldioxid- och energiskatt på bränslen

De flesta bränslen som används som drivmedel, för drift av stationära motorer eller för uppvärmning är belagda med koldioxid- och energiskatt. Bränslen som används för andra ändamål, t.ex. då bränslet via uppvärmning även binds som råvara i en produkt, är skattebefriade. Koldioxid- och energiskattesatserna är i lagen (1994:1776) om skatt på energi (LSE) uttryckta i termer av kronor per volym- eller viktenhet för olika bränslen.

Koldioxidskatten på naturgas, gasol, kol och koks motsvarar ca 152 öre per kilogram koldioxid 2026. För andra bränslen varierar värdet uttryckt i öre per kilogram koldioxid. Koldioxidskatten påförs både fossila bränslen och låginblandade biodrivmedel inom reduktionsplikten.

Energiskatten för skattepliktiga uppvärmningsbränslen är proportionell mot energiinnehållet och motsvarar ca 11,5 öre per kWh 2026 med undantag för lågbeskattad olja (t.ex. eldningsolja, dieselbrännolja och fotogen som har försetts med märk- och färgämnen). Energiskatten för drivmedel är inte proportionell efter energiinnehåll, utan är t.ex. lägre för diesel än för bensen.

Skattesatserna för bensen och diesel som drivmedel är därutöver även differentierade i olika miljöklasser beroende på innehållet av bl.a. bly, bensen, svavel och aromatiska kolväten.

Biogas och biogasol för uppvärmningsändamål och motordrift är enligt LSE befriade från koldioxidskatt och energiskatt under vissa förutsättningar.

Beskattningen av biodrivmedel är uppbyggd olika beroende på om drivmedlet omfattas av reduktionsplikten eller ej. Reduktionsplikten innebär en skyldighet för drivmedelsleverantörer att minska utsläppen av växthusgaser från reduktionspliktiga drivmedel, dvs. bensen och diesel.³⁷ För bränslen som omfattas av reduktionsplikten görs inte någon skattemässig åtskillnad mellan beståndsdelar som framställts av biomassa och komponenter som har fossilt ursprung. Inom reduktionsplikten beskattas därmed alla biodrivmedel som sina fossila motsvarigheter per liter.

Koldioxid- och energiskattesatserna på fossila bränslen räknas årligen om med förändringen i konsumentprisindex (KPI). Bensen och

³⁷ Av bensen så är inte alkylatbensen reduktionspliktigt. Av diesel så är inte diesel som har försetts med märk- och färgämnen enligt lagen om skatt på energi reduktionspliktigt.

diesel räknas utöver det även om för att beakta utvecklingen av bruttonationalprodukten (BNP), se vidare bilaga 1.

Se tabell 6.2 för skattesatser under perioden 2024–2026 för drivmedel.

Tabell 6.2 Energi- och koldioxidskattesatser för drivmedel

	Enhet	2024	2025 ^a	2026 ^b
Energiskatt				
Bensin, miljöklass 1	kr/liter	2,57	1,52	1,52
Bensin, alkylatbensin ^c	kr/liter	1,42	1,04	1,04
Bensin, miljöklass 2 ^d	kr/liter	2,61	1,56	1,56
Bensin, övrigt	kr/liter	3,61	2,63	2,63
Diesel, miljöklass 1	kr/m ³	1 470	1 150	1 150
Diesel, miljöklass 2	kr/m ³	1 868	1 572	1 572
Diesel, miljöklass 3	kr/m ³	2 074	1 791	1 791
Naturgas ^e	kr/1 000m ³	0	0	0
Gasol ^e	kr/ton	0	0	0
Koldioxidskatt				
Bensin	kr/liter	3,14	3,27	3,27
Diesel	kr/m ³	2 723	2 811	2 811
Naturgas ^e	kr/1 000m ³	3 104	3 233	3 256
Gasol ^e	kr/ton	4 363	4 544	4 576

^a Energiskattesatserna för bensin och diesel avser perioden 1 juli – 31 december 2025. För perioden 1 januari – 30 juni 2025 var skattesatserna 0,32 kr/l högre för bensin (dock 0,18 kr/l högre för alkylatbensin) och 320 kr/m³ högre för diesel jämfört med den kommande perioden.

^b Skattesatserna för 2026 är beslutade av riksdagen enligt prop. 2024/25:30. Skattesatserna på bensin och diesel gäller även för de låginblandade biodrivmedel som ingår i bensin och diesel.

^c Alkylatbensin används bl.a. till gräsklippare, motorsågar och utombordsmotorer i mindre båtar.

^d Flygbensin beskattas på samma nivå som bensin, miljöklass 2.

^e För 2026 anges skattesatserna som gäller under första halvåret. I budgetpropositionen för 2026 föreslås beskattning utifrån energiinnehåll för naturgas och gasol från och med 1 juli 2026.

Biodrivmedel som inte omfattas av reduktionsplikten är exempelvis biogas, höginblandad HVO (hydrerad vegetabilisk olja), Fame (fett-syrametylester) och etanol i E85. Bränslen som har samma KN-nummer³⁸ som fossil bensin eller fossil diesel men som framställt av över 98 volymprocent biomassa ingår inte i reduktionsplikten. För biodrivmedel som inte omfattas av reduktionsplikten gäller att de befrias från både koldioxid- och energiskatt om de omfattas av ett hållbarhetsbesked enligt 3 kap. lagen (2010:598) om hållbarhetskri-

³⁸ KN står för "Kombinerande Nomenklaturen" och är ett EU-gemensamt system för att dela in varor i olika grupper,

terier för biodrivmedel och biobränslen och av ett anläggningsbesked enligt 3 a kap. samma lag.

För diesel som förbrukas i arbetsmaskiner i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- eller vattenbruksverksamhet, s.k. jordbruksdiesel, är koldioxidskatten nedsatt.³⁹ Från och med den 1 januari 2020 motsvarar nedsättningen 1 930 kronor per kubikmeter diesel. Sedan 2022 har nedsättningen varit tillfälligt utökad och även utvidgats till att avse energiskatten. I budgetpropositionen för 2026 föreslår regeringen att en tillfälligt förstärkt nedsättning ska gälla även under 2026. Förslaget innebär att en nedsättning av koldioxidskatten medges med 2 553 kr per kubikmeter samt en nedsättning av energiskatten med 1 150 kr per kubikmeter.

Tabell 6.3 anger de generella skattebelopp som tas ut för uppvärmningsbränslen 2024–2026. För bränslen som förbrukas vid tillverkningsprocessen i industriell verksamhet och som omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter eller används för värmeproduktion i kraftvärmeverk och värmeverk inom EU:s system för handel med utsläppsrätter påförs ingen koldioxidskatt. Bränsle som förbrukas vid framställning av skattepliktig el är befriat från såväl energi- som koldioxidskatt. Vid bränsleanvändning för värmeproduktion i kraftvärmeverk och värmeverk som inte omfattas av handelssystemet påförs koldioxid- och energiskatt motsvarande den generella skattenivån. För den del av bränslet i kraftvärmeverk som används för elproduktion tas ingen energi- eller koldioxid skatt ut.

I budgetpropositionen för 2026 föreslås en modernisering av energi- och koldioxidbeskattningen av gaser, såsom naturgas, biogas och gasol. Förslaget innebär att beskattningen ska ske utifrån energiinnehåll i stället för volym eller vikt fr.o.m. 1 juli 2026 och med samma skattesatser för naturgas och gasol. De föreslagna skattesatserna är för energiskatten 0 öre per kWh för naturgas och flytande gasol som används för drift av motordrivet fordon, fartyg eller luftfartyg och 12,1 öre per kWh för annat ändamål. Koldioxidskattebeloppen föreslås vara 31,0 öre per kWh. Att naturgas och gasol föreslås få samma koldioxidskattebelopp per kWh, trots ett varierande kolinnehåll per kWh, innebär att koldioxidskatten beräknad som kronor per kilogram koldioxid kommer att skilja sig åt mellan

³⁹ Nedsättningen gäller även för diesel som förbrukas i skepp och båtar i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamhet.

de båda bränslena och att koldioxidskatten för gasol kommer att understiga den generella nivån något.

Tabell 6.3 Energi- och koldioxidskattesatser för uppvärmningsbränslen

	Enhet	2024	2025 ^a	2026 ^b
Energiskatt				
Lågbeskattad olja ^c	kr/m ³	305	318	318
Naturgas ^d	kr/1 000m ³	1 209	1 259	1 268
Gasol ^d	kr/ton	1 407	1 465	1 475
Kol och koks	kr/ton	833	868	874
Koldioxidskatt				
Lågbeskattad olja ^c	kr/m ³	3 887	3 642	3 642
Naturgas ^d	kr/1 000m ³	3 104	3 233	3 256
Gasol ^d	kr/ton	4 363	4 544	4 576
Kol och koks	kr/ton	3 608	3 758	3 784

^a Koldioxidskatten för lågbeskattad olja avser perioden 1 juli – 31 december 2025. För perioden 1 januari – 30 juni 2025 var skatten för lågbeskattad olja 320 kr/ m³ högre jämfört med den kommande perioden.

^b Skattesatserna för 2026 är beslutade av riksdagen enligt prop. 2024/25:30.

^c I begreppet ingår exempelvis eldningsolja, dieselbrännolja och fotogen som har försetts med märk- och färgämnen eller ger mindre än 85 volymprocent destillat vid 350°C. Skattesatsen gäller även för skattepliktiga biooljor.

^d För 2026 anges skattesatserna som gäller under första halvåret. I budgetpropositionen för 2026 föreslås beskattning utifrån energiinnehåll för naturgas och gasol från och med 1 juli 2026.

Till de energirelaterade skatterna räknas även svavelskatten. På torv, kol, petroleumkoks och andra fasta eller gasformiga fossila bränslen uppgår den till 30 kronor per kilogram svavel i bränslet. Svavelskatten på flytande bränslen, t.ex. eldningsolja, uppgår till 27 kronor per kubikmeter för varje tiondels viktprocent svavel i bränslet. Svavelskatt påförs dock inte för flytande bränslen med en svavelhalt på högst 0,05 viktprocent.

I tabell 6.4 redovisas vissa skattebaser för energi- och koldioxidskatt på drivmedel och uppvärmningsbränslen.

Tabell 6.4 Vissa skattebaser för energi- och koldioxidskatt på drivmedel och uppvärmningsbränslen

	Enhet	2024	2025	2026
Bensin	1 000 m ³	2704	2726	2688
varav fossil bensin	1 000 m ³	2424	2409	2323
varav biobensin	1 000 m ³	22	57	109
varav etanol, låginblandad	1 000 m ³	258	260	256
Diesel	1 000 m ³	5 601	5 529	5 433
varav fossil diesel	1 000 m ³	5 209	5 001	4 797
varav FAME, låginblandad	1 000 m ³	188	185	182
varav HVO, låginblandad	1 000 m ³	205	344	455
Naturgas, drivmedel	milj. m ³	15	15	15
Biogas, drivmedel	milj. m ³	176	176	175
Biodrivmedel, rent eller höginblandat ^a				
varav etanol	1 000 m ³	23	22	21
varav FAME	1 000 m ³	82	80	78
varav HVO	1 000 m ³	371	361	353
Eldningsolja ^b	1 000 m ³	294	285	268

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna. Baserna baseras på Energimyndighetens kortsiktsprognos över energianvändningen samt redovisade energivarubalanser på Energimyndighetens hemsida. Den obeskattade bränsleanvändningen inom bantrafik, sjöfart och luftfart ingår inte i skattebaserna. Av diesel används ca 399 000 m³ i arbetsmaskiner i jord- och skogsbruk. Bensin och diesel är huvudsakligen av miljöklass 1 men även en mindre mängd alkylatbensin samt vissa är även viss diesel av miljöklass 3.

^a Avser etanol i E85 och ED95, FAME i B100 och HVO i HVO100. Volymen är den del av drivmedlen som består av skattebefriade biodrivmedel.

^b Avser användning som uppvärmningsbränsle och skattebasen för energiskatt. Koldioxidskattebasen för eldningsolja uppgår till 123 000 m³ 2024, 112 000 m³ 2025 samt 187 000 m³ 2026.

Beräkningskonventioner

Energi- och koldioxidskatter påförs hushållens konsumtion, företagens användning av insatsvaror och medför även kostnader för den offentliga sektorns verksamheter. Normalt kan en ändrad punktskatt förväntas påverka beteendet hos hushåll och företag så att produktion och konsumtion av varan ökar eller minskar. I de offentligfinansiella beräkningarna av ändrade energi- och koldioxidskattesatser antas dock att beteendet bland hushåll och företag är oförändrat, så att även skattebaserna förblir oförändrade⁴⁰

⁴⁰ Vid beräkningen av långsiktig offentligfinansiell effekt, då baser antas förändras, används långsiktiga elasticiteter från Konjunkturinstitutet (2024). Elasticiteter inom miljö-, klimat- och Energiområdet, specialstudie.

Enligt beräkningskonventionerna beräknas de offentligfinansiella effekterna av en skatteförändring på olika sätt beroende på vem det är som betalar skatterna. I tabell 6.5 redovisas de antaganden om energianvändningens fördelning som används i beräkningarna av offentligfinansiella effekter vid förändringar i koldioxid- eller energiskatter. När förändringar föreslås av dessa skatter beräknas först bruttoeffekter fördelat på hushåll, företag och offentlig sektor i enlighet med den antagna fördelningen i tabellen. Bruttoeffekten beräknas som förändringen i skattesats multiplicerat med skattebasen. Därefter beräknas den offentligfinansiella nettoeffekten genom att lägga till indirekta effekter för respektive typ av förbrukare.

Tabell 6.5 Förbrukning av olika bränslen: fördelning mellan hushåll, företag och den offentliga sektorn

Procent

Energislag	Hushåll	Företag	Offentlig sektor
Transporter¹			
Bensin (koldioxid- och energiskatt)	75%	23%	2%
Diesel (koldioxid- och energiskatt) ²	28%	70%	2%
Naturgas (koldioxidskatt)	2%	95%	3%
Uppvärmning			
Eldningsolja (energiskatt)	11%	85%	4%
Eldningsolja (koldioxidskatt)	25%	65%	10%

¹ Antagen fördelning baseras på uppgifter från Statistiska centralbyrån och Energimyndigheten.

² Andelar för normalbeskattad användning. Diesel till jord- och skogsbrukets arbetsmaskiner ingår sålunda inte.

För den del av skatteförändringen som påverkar hushållen antas full övervältring på priset. En skattehöjning antas alltså fullt ut resultera i ett högre pris på den berörda varan, vilket också medför högre mervärdesskatteintäkter. Nettoeffekten första året för den del av skatteförändringen som påverkar hushåll beräknas således som bruttoeffekten plus mervärdesskatteffekten.⁴¹

För den offentliga sektorn antas inga indirekta effekter uppstå och nettoeffekten sammanfaller i detta fall med bruttoeffekten, se vidare avsnitt 1.3.

⁴¹ Genom prisövervältringen påverkas den generella prisnivån i samhället av ändringar av koldioxid- och energiskatt. Hänsyn till sådana pris effekter tas dock inte i effektberäkningarna. För ytterligare diskussion om konsekvenserna av den ändrade prisnivån, se avsnitt 1.5.

För företag antas en skattehöjning leda till lägre vinster. Detta leder i sin tur till lägre bolagsskatteintäkter. Nettoeffekten för de företag som påverkas av skatteförändringen beräknas följaktligen som bruttoeffekten för företagen multiplicerad med $(1 - \text{bolagsskattesatsen})$. Företag antas ha avdragsrätt för ingående mervärdesskatt, vilket innebär att ingen mervärdesskatteeffekt förväntas uppstå.

När beräkningar av den offentligfinansiella effekten av förändringar i skatt på bränslen görs, kan hänsyn tas till hur indexeringen av skattesatserna påverkas i de fall detta bedöms få stora effekter på beräkningarna. Indexeringen av skattesatserna kan påverkas eftersom skattesatser indexomräknas från en ny nivå efter en skatteförändring, se vidare i bilaga 1. I dessa fall blir heller aldrig den offentligfinansiella nettoeffekten konstant, vilket leder till att beräkningsmetodiken av den varaktiga effekten inte är tillämplig, se bilaga 3. I dessa fall sätts därför varaktig effekt till det sist beräknade årets nettoeffekt.

I exempel 6.1 redovisas en beräkning av de offentligfinansiella effekterna av en fiktiv höjning av energiskatten med 10 öre per liter på bensin. I exemplet redovisas beräkningen inklusive fördelningen på olika sektorer.

Exempel 6.1 Offentligfinansiella effekter av höjd energiskatt på bensin med 10 öre per liter

Den offentligfinansiella effekten uppkommer på grund av förändrade skatteintäkter relaterade till bensinbasen. Förslagets bruttoeffekt beräknas som förändringen i skattesats multiplicerat med skattebasen, dvs. volymen bensin. Den totala bensinförbrukningen (inklusive låginblandade biodrivmedel) 2026 förväntas i enlighet med tabell 6.4 uppgå till ca 2,688 miljoner m³. Med antagandet om en oförändrad bensinvolym ger skattehöjningen därmed en offentligfinansiell bruttoeffekt på 0,27 miljarder kronor $(2,688 \text{ miljoner m}^3 \cdot 0,10 \text{ kr/l})$.

I beräkningen av förslagets offentligfinansiella nettoeffekt ingår även indirekta effekter. Utgångspunkten för beräkningen av nettoeffekten är den fördelning av förbrukningen på hushåll, företag och offentlig sektor som redovisas i tabell 6.5. För hushållens förbrukning av drivmedel medför skattehöjningen ökade mervärdesskatteintäkter vilket gör att nettoeffekten blir 0,25 miljarder kronor medan bruttoeffekten blir 0,20 miljarder kronor.

För offentlig sektor uppstår inga indirekta effekter till följd av höjd energiskatt, se avsnitt 1.3. Nettoeffekten för offentlig sektor sammanfaller därmed med bruttoeffekten och uppgår till 0,01 miljarder kronor.

För den del av förbrukningen som sker i företagssektorn antas att skattehöjningen reducerar företagens vinster, vilket minskar intäkterna från skatt på företagsvinster (bolagsskatt). Då bruttoeffekten från företagens bensinförbrukning uppgår till 0,06 miljarder kronor blir nettoeffekten 0,05 miljarder kronor 2026 ($0,06 \text{ miljarder kronor} \cdot (1 - 0,206)$).

Sammantaget beräknas den offentligfinansiella nettoeffekten år 2026 av skattehöjningen på bensin till 0,31 miljarder kronor (varav 0,25 miljarder kronor från hushåll, 0,01 miljarder kronor från offentlig sektor och 0,05 miljarder kronor från företag). Nettoeffekten är högre 2028 och 2027 än 2026 till följd av KPI- och BNP-indexeringen av skatten (se bilaga 1). I exemplet används en prognos om indextal för KPI på 422,52 för juni 2026 och 431,5 för juni 2027. Den varaktiga effekten är lika med nettoeffekten för 2028, dvs. 0,34 miljarder.

Tabell 6.6 Offentligfinansiella effekter av höjd energiskatt med 10 öre per liter – exemplet bensin

Miljarder kronor

	Bruttoeffekt 2026	Nettoeffekt 2026	Nettoeffekt 2027	Nettoeffekt 2028	Varaktig effekt
Energiskatt	0,27	0,27	0,30	0,30	0,30
Mervärdesskatt		0,05	0,06	0,06	0,06
Skatt på företagsvinster		-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
Offentligfinansiell effekt¹		0,31	0,34	0,34	0,34

Anm.: Beräkningarna görs i ikraftträdandeårets priser och volymer.

¹ Den offentligfinansiella effekten är inte lika med den redovisade summan av ovanstående rader i alla kolumner på grund av avrundningar.

6.2 Energiskatt på el

Användningen av elektrisk kraft (el) beskattas med energiskatt enligt lagen (1994:1776) om skatt på energi. Bränslen för elproduktion beskattas, till skillnad från drivmedel och bränslen för uppvärmning (se avsnitt 6.1), inte med energi- och koldioxidskatt.

Energiskatten för el (normalnivån) uppgår 2025 till 43,9 öre per kWh. För den el som förbrukas av hushåll och tjänstesektor i vissa kommuner i norra Sverige är energiskattenivån nedsatt med 9,6 öre per kWh från normalnivån. För el som används i jord-, skogs- och vattenbruk, i tillverkningsprocessen i industriell verksamhet eller som landström är energiskattenivån nedsatt till 0,6 öre per kWh.

Energiskattesatsen för el räknas årligen om med förändringen i konsumentprisindex (KPI), se vidare bilaga 1. I budgetpropositionen för 2026 föreslår regeringen en sänkning av energiskatten på el med 8,2 öre per kWh jämfört med den omräknade nivå som annars skulle gälla. Som en följd av sänkningen uppgår normalnivån för energiskatten på el 2026 till 36,0 öre per kWh (se tabell 6.7).

Tabell 6.7 Skattenivåer för energiskatt på el

Öre/kWh	2024	2025	2026*
Normalnivå	42,8	43,9	36,0
Vissa kommuner i norra Sverige ¹	33,2	34,3	26,4
Tillverkningsprocess i industri, jordbruk, m.m.	0,6	0,6	0,6

Anm.: * I enlighet med förslag i budgetpropositionen för 2026.

¹ För hushåll och tjänstesektor i samtliga kommuner i Västerbottens, Norrbottens och Jämtlands län, Sollefteå, Ånge och Örnsköldsvik i Västernorrlands län, Ljusdal i Gävleborgs län, Torsby i Värmlands län och Malung-Sälén, Mora, Orsa samt Älvdalen i Dalarnas län är skattenivån nedsatt med 9,6 öre per kWh från normalnivån.

I tabell 6.8 redovisas bedömningen av storleken av de olika skattebaserna. Bedömningen bygger primärt på prognoser för elanvändningen från Energimyndigheten.

Tabell 6.8 Skattebaser för energiskatt på el

GWh	2024	2025	2026
Hushåll och tjänstesektor	71 134	71 494	71 861
varav kommuner med normalnivå	61 805	62 118	62 437
varav vissa kommuner i norra Sverige	9 329	9 376	9 424
Tillverkningsprocess i industri, jordbruk, m.m.	39 821	40 078	40 360

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna.

Källor: Energimyndigheten, Skatteverket och Finansdepartementet.

Beräkningskonventioner

Beräkningen av offentligfinansiella effekter av en förändrad energiskatt på el följer i allt väsentligt de konventioner som tillämpas för energiskatterna på bränslen (se avsnitt 6.1). Fördelningen av elanvändningen mellan hushållen, den offentliga sektorn respektive tjänsteföretagen baseras på statistik över elanvändningen från Energimyndigheten. För el som beskattas på normalnivå antas att hushållen svarar för 63 procent, tjänsteföretagen för 25 procent och offentlig sektor för 12 procent av elanvändningen. I kommuner där energiskatten på el för hushåll och tjänstesektor är nedsatt med 9,6 öre per kWh antas att elanvändningen fördelas på samma sätt. Förändringar av energiskatten på el för de sektorer som har rätt till den nedsättning som bl.a. gäller för tillverkningsprocessen i industriell verksamhet och jordbruk antas endast påverka företag.

För den del av en föreslagen regeländring som bedöms påverka hushållen antas full övervältring på elpriset. Exempelvis antas en högre energiskatt på el resultera i ett högre elpris, vilket resulterar i högre mervärdesskatteintäkter. Den del av en regeländring som bedöms påverka företagen antas fullt ut övervältras på företagets vinst. Det medför att intäkterna från bolagsskatten påverkas. För den del av regeländringen som påverkar den offentliga sektorn antas inga indirekta effekter uppstå och nettoeffekten sammanfaller i detta fall med bruttoeffekten, se vidare avsnitt 1.3.

6.3 Fordonsskatt och vägavgift

Fordonsskatten är en årlig skatt som utgår på personbilar klass I och klass II, bussar, lastbilar, motorcyklar, trafiktraktorer, motorredskap och vissa släpvagnar. Veteranfordon, dvs. sådana fordon som är trettio år eller äldre, är undantagna från skatteplikt. Fordonsskatten varierar främst med fordonsslag, drivmedel, koldioxidutsläpp och vikt. Skatten debiteras i förskott, vanligen en gång per år. Om fordonsskatten överstiger 3 600 kronor per år, sker debitering i stället var fjärde månad. Det finns för närvarande två system för fordonsbeskattning, det koldioxidbaserade systemet och det äldre viktbase-erade systemet.

Det koldioxidbaserade systemet omfattar personbilar klass I av fordonsår 2006 eller senare, samt personbilar av tidigare fordonsår

än 2006 som uppfyller kraven för miljöklass 2005, miljöklass El eller miljöklass Hybrid. Lätta lastbilar, lätta bussar och husbilar som tagits i bruk för första gången efter 2010 omfattas också av systemet. Vissa nyare fordon inom det koldioxidbaserade systemet omfattas därutöver av s.k. malus. Övriga fordon, förutom motorcyklar, omfattas av det viktbaserade systemet. Motorcyklar omfattas inte av något av systemen utan har en fast fordonsskatt på 180 kronor per skatteår.

En dieseldriven personbil har högre fordonsskatt än en bensindriven personbil med samma koldioxidvärde för att kompensera för att energiskatten på diesel är lägre än energiskatten på bensin. I den koldioxidbaserade fordonsskatten ingår en s.k. bränslefaktor eller ett bränsletillägg som höjer skatten för dieseldrivna fordon (se nedan). För dieseldrivna fordon som omfattas av den koldioxidbaserade fordonsskatten används också ett fast miljötillägg för att kompensera för att dessa fordon generellt har högre utsläpp av kväveoxid och partiklar.⁴² Även i det viktbaserade systemet är fordonsskatten högre för dieselfordon än för motsvarande bensindrivna fordon.

För bensin- och dieseldrivna fordon i det koldioxidbaserade systemet består fordonsskatten normalt av ett grundbelopp på 360 kronor och ett koldioxidbelopp på 22 kronor per gram koldioxidutsläpp utöver 111 gram per kilometer vid blandad körning. För fordon som är utrustade med teknik för drift med en bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol, eller helt eller delvis med annan gas än gasol (t.ex. E85 eller fordonsgas) är grundbeloppet detsamma men koldioxidbeloppet 11 kronor per gram koldioxidutsläpp utöver 111 gram. För fordon som kan drivas med diesel multipliceras summan av grundbeloppet och koldioxidbeloppet med en bränslefaktor om 2,37 och som beskrivs ovan tillkommer även ett miljötillägg. För dessa fordon kan fordonsskatten (FS) därför beskrivas med följande formel:

$$FS = (360 + CO_2\text{belopp} \cdot \max(0; CO_2\text{värde} - 111)) \cdot BF + MT$$

⁴² För dieseldrivna fordon som omfattas av den koldioxidbaserade fordonsskatten och som blivit skattepliktiga för första gången före den 1 januari 2008 är miljötillägget 500 kronor och för de fordon som blivit skattepliktiga fr.o.m. den 1 januari 2008 är miljötillägget 250 kronor.

där 360 utgör grundbeloppet, CO₂-belopp är det belopp i kronor som betalas för varje gram utsläpp av koldioxid per kilometer över 111 gram (22 eller 11 kronor beroende på fordonets drivmedel), CO₂-värde är varje enskilt fordon's specifika utsläpp av koldioxid per kilometer vid blandad körning, BF är bränslefaktorn (2,37 för dieselfordon och 1 för övriga fordon) och MT är miljötillägget (250 eller 500 kronor för dieselfordon, beroende på när fordonet blev skattepliktigt för första gången, och 0 kronor för övriga fordon).

Nyare lätta fordon, dvs personbilar, lätta bussar och lätta lastbilar av fordonsår 2018 eller senare som blir skattepliktiga för första gången den 1 juli 2018 eller senare, har under de tre första åren från det att fordonet blir skattepliktigt för första gången ett förhöjt koldioxidbelopp vilket innebär en högre fordonsskatt, s.k. malus. Fordon som är utrustade med teknik för drift med annan gas än gasol (dvs. fordonsgas) omfattas inte av malus, vilket innebär att dessa fordon för samtliga år de är i trafik har ett koldioxidbelopp på 11 kronor per gram koldioxidutsläpp utöver 111 gram. Tidigare omfattades inte heller fordon utrustade med teknik för drift med en bränsleblandning som till övervägande del består av alkohol (dvs. E85) av malus.⁴³

När malus infördes den 1 juli 2018 var det förhöjda koldioxidbeloppet summan av 82 kronor per gram koldioxid som fordonet vid blandad körning släpper ut per kilometer utöver 95 gram och upp t.o.m. 140 gram och 107 kronor per gram koldioxid utöver 140 gram (dvs. ett ytterligare tillägg om $107 - 82 = 25$ kronor). Den 1 april 2021 sänktes gränserna för när beloppen skulle betalas och beloppen per gram koldioxid höjdes. Den 1 juni 2022 sänktes gränserna ytterligare. Tabellen nedan visar de belopp och gränser som gäller för fordon som blivit skattepliktiga för första gången vid olika tidpunkter.

⁴³ Förändringen trädde i kraft 1 februari 2025 vilket innebär att E85-fordon som nyregistrerats efter detta datum omfattas av malus.

Tabell 6.9 Belopp under malusperioden

	1 juli 2018– 31 mars 2021	1 april 2021– 31 maj 2022	1 juni 2022–
Utsläppsintervall för det lägre beloppet (g/km)	95–140	90–130	75–125
Belopp lägre intervall (kr per g/km)	85	107	107
Belopp därutöver (kr per g/km)	107	132	132

För dieseldrivna fordon tillkommer ett schablonmässigt tillägg i form av ett bränsletillägg som, likt bränslefaktorn, syftar till att kompensera för energiskatteskillnaden mellan bensin och diesel. Bränsletillägget beräknas som produkten av 13,52 och fordonets koldioxidvärde. År fyra och därefter är koldioxidbeloppet 22 kronor per gram koldioxid som fordonet släpper ut per kilometer utöver 111 gram, precis som för den övriga bensin- och dieseldrivna fordonsflottan inom det koldioxidbaserade systemet. Dieseldrivna fordon behåller sitt bränsletillägg även efter de tre första åren (och berörs alltså inte av bränslefaktorn).

Sedan 1 februari 2025 är husbilar undantagna från malus.

Exempel 6.2 beskriver hur den förhöjda fordonsskatten beräknas för dieselfordon som omfattas av malus.

Exempel 6.2 Förhöjd fordonsskatt år 1–3 för dieselfordon som blivit skattepliktigt för första gången under hösten 2025 och omfattas av malus.

För ett lätt dieselfordon med ett utsläppsvärde om 130 gram koldioxid per kilometer är fordonsskatten under fordonets tre första år:

$$\begin{aligned}
 &360 \text{ kr} \\
 &+ 107 \text{ kr} \cdot (130 \text{ g/km} - 75 \text{ g/km}) \\
 &+ 25 \text{ kr} \cdot (130 \text{ g/km} - 125 \text{ g/km}) \\
 &+ 13,52 \cdot 130 \text{ g/km} \\
 &+ 250 \text{ kr} \\
 &= 8\,378 \text{ kr}
 \end{aligned}$$

För ett lätt dieselfordon med ett utsläppsvärde om 150 gram koldioxid per kilometer är fordonsskatten under fordonets tre första år:

$$\begin{aligned} &360 \text{ kr} \\ &+ 107 \text{ kr} \cdot (150 \text{ g/km} - 75 \text{ g/km}) \\ &+ 25 \text{ kr} \cdot (150 \text{ g/km} - 125 \text{ g/km}) \\ &+ 13,52 \cdot 150 \text{ g/km} \\ &+ 250 \text{ kr} \\ &= 11\,288 \text{ kr} \end{aligned}$$

För fordon som beskattas inom det viktbaserade systemet tas fordonsskatt baserat på fordonets skattevikt, vad det är för typ av fordon och fordonets drivmedel. Släpvagnar med en skattevikt under 750 kg är undantagna från fordonsskatt. I budgetpropositionen för 2026 föreslås att denna viktgräns höjs till 3000 kg från och med 1 februari 2026. För att ta hänsyn till att energiskatten är lägre på diesel än bensin, är fordonsskatten högre för de fordon som kan drivas med dieselbränsle än för de fordon som kan drivas med bensin, utom vad gäller tunga elhybridbussar.

Sverige är anslutet till ett samarbete i form av ett gemensamt uttag av vägavgift för tunga godstransporter vid användandet av vissa vägar, det s.k. eurovinjettsamarbetet. I samarbetet deltar förutom Sverige även Nederländerna och Luxemburg.

Vägavgift tas ut för lastbilar uteslutande avsedda för gods-transport, med en totalvikt på minst 12 ton eller med en totalvikt på minst 7 ton försedd med draganordning. För svenskregistrerade fordon tas vägavgift ut för rätten att använda hela det svenska vägnätet. För utländska fordon tas vägavgift ut för rätten att använda motorvägar samt vissa europavägar som inte är motorvägar. Vägavgift kan betalas för dag, vecka, månad eller år. För svenska fordon betalas vägavgift per år. Avgiften varierar med fordonets euroutsläppsklass, koldioxidutsläppsklass och antal axlar.

I tabell 6.10 redovisas vissa skattebaser för fordon.

Tabell 6.10 Skattebaser för fordonsskatt

Tusentals fordon

	2024	2025	2026
Fordon beskattade utifrån fordonets CO₂-värde			
Personbilar	4 537	4 568	4 579
varav bensin	2 125	2 114	2 073
varav diesel	1 539	1 482	1 428
varav el och laddhybrid	671	783	902
varav gas eller E85	200	189	176
Lätta lastbilar och lätta bussar	495	511	517
Viktrelaterade systemet för fordonsskatt			
Personbilar	441	408	377
varav bensin	421	389	360
varav diesel	20	19	17
Lätta lastbilar och lätta bussar	123	112	102
Tunga lastbilar	85	86	87
Tunga bussar	14	14	14
Motorcyklar	318	320	322
Släpvagnar med en totalvikt över 750 kg	730	730	730*
Totalt	6 743	6 749	6 728

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna. Prognosen baseras huvudsakligen på Trafikanalys korttidsprognos över fordon i trafik uppdelat på drivmedel. Uppdelningen av lätta fordon per fordonsskattesystem baseras på uppgifter ur vägtrafikregistret. Uppgifter om motorcyklar och släpvagnar baseras på Trafikanalys statistik ur Fordon 2024. Utöver dessa fordonskategorier är även trafiktraktorer och motorredskap belagda med fordonsskatt. Samtliga tunga lastbilar är inte vägavgiftspliktiga. Den svenska vägavgiftspliktiga fordonsflottan uppskattas vid slutet av 2024 uppgått till omkring 67 000 lastbilar (egen uppskattning).

*I budgetpropositionen för 2026 föreslås att denna viktgräns höjs till 3000 kg from 1 februari 2026. Antalet släpvagnar med en totalvikt över 3 000 kg uppskattas till 83 000.

Beräkningskonventioner

I beräkningarna skiljs på fordon ägda av hushåll och fordon ägda av företag. Skatt på personbilar och motorcyklar antas enbart påverka hushållen, förutom vad gäller nya personbilar som omfattas av malus där 40 procent antas påverka hushållen och 60 procent antas påverka företagen. Förändringar i skatt på övriga fordon antas påverka företagen, som t.ex. skatt på bussar, lastbilar och olika typer av motorredskap.

För fordonsskatten utgår inte någon mervärdesskatt. Således sammanfaller bruttoeffekten med nettoeffekten för den del av skatteförändringen som berör hushållen. Förändringar i fordons-

skatt som belastar företag förutsätts enbart ge effekt på företagets vinster och därmed ingår även en bolagsskatteeffekt i nettoeffekten.

För beräkningen av den offentligfinansiella effekten vid fordonskatteändringar kan hänsyn tas till att vissa effekter uteblir under ikraftträdandeåret. Detta eftersom endast belopp över 200 kronor tilläggsdebiteras vid en skattehöjning och att belopp under 100 kronor inte återbetalas vid en eventuell skattesänkning.

Vid skatteförändringar som endast berör fordon som nyregistreras efter ikraftträdandet, såsom förändringar i malus, frångås principen om att basera beräkningarna på endast ikraftträdandeårets volymer. Detta då nybilsförsäljningen, både i fråga om antal och sammansättning, har förändrats kraftigt och förväntas fortsätta förändras de närmaste åren. Beräkningarna baseras i dessa fall på Trafikanalys prognos över fordonsflottans utveckling och beaktar att nyregistreringen sker utspritt över kalenderåret.

Vägavgift belastar enbart företag. Vägavgift som erläggs för inhemska fordon antas påverka företagets vinster och således ingår en indirekt effekt på bolagsskatten i beräkningen av den offentligfinansiella nettoeffekten. Vägavgiftsintäkterna från utländska fordon fördelas mellan länderna i eurovinjettsamarbetet enligt en fast fördelningsnyckel. Eftersom utländska företag inte betalar någon bolagsskatt i Sverige sammanfaller bruttoeffekten med nettoeffekten vid förändringar i dessa vägavgifter.

6.4 Andra miljörelaterade skatter

Utöver energiskatt, koldioxidskatt och fordonsskatt, finns en rad andra miljörelaterade skatter. I detta avsnitt berörs i korthet trängselskatten och skatterna på bekämpningsmedel, flygresor, avfall, naturgrus och plastbärkassar.

Trängselskatt tas ut i Stockholm och i Göteborg. Överskottet från trängselskatt i Stockholm ska bidra till att finansiera vissa infrastrukturprojekt i Stockholmsregionen och trängselskatt i Göteborg vissa infrastrukturprojekt i Göteborgsregionen. Överskottet beräknas som intäkterna som erhålls från trängselskatt minus system- och administrationskostnaderna.

Skatt på bekämpningsmedel tas ut med 34 kronor per kilogram, och betalas av producenter och importörer.

Skatten på flygresor avskaffades den 1 juli 2025. Skatten betalades för kommersiella flygresor och för flygresor med svenskt statsflyg. Skatten togs ut med ett visst belopp per passagerare, beroende på slutdestination.⁴⁴

En skatt på avfall som deponeras tas ut både på hushålls- och industriavfall. Skatten på deponerat avfall uppgår till 750 kronor per ton 2026. Skatten omräknas för att beakta KPI-utvecklingen, se vidare bilaga 1.

Skatten på naturgrus uppgår till 23,17 kronor per ton 2026. Skatten omräknas för att beakta KPI-utvecklingen, se vidare bilaga 1.

Skatten på plastbärkassar avskaffades den 1 november 2024. Skatten togs ut med två olika belopp. För mycket tunna plastbärkassar, dvs. sådana som har en vägg tjocklek som understiger 15 mikrometer och en volym som inte överstiger sju liter, betalades skatt med 30 öre per plastbärkasse. För övriga plastbärkassar betalades skatt med 3 kronor per plastbärkasse.

Skattesatser för dessa miljörelaterade skatter redovisas i tabell 6.11.

⁴⁴ Se bilagorna 1 och 2 till lagen (2017:1200) om skatt på flygresor.

Tabell 6.11 Skattesatser för vissa andra miljörelaterade skatter

	Enhet	2024	2025	2026*
Bekämpningsmedel, aktiv substans	kr/kg	34	34	34
Flygresor, bilaga 1 ¹	kr/passagerare	76	77	-
Flygresor, bilaga 2 ¹	kr/passagerare	315	323	-
Flygresor, övriga	kr/passagerare	504	517	-
Avfall, deponi	kr/ton	725	744	750
Naturgrus	kr/ton	22	23	23,17
Plastbärkassar, mycket tunna ²	kr/st	0,3	-	-
Plastbärkassar, övriga ²	kr/st	3	-	-

Anm.: * Skattesatserna 2026 för avfall och naturgrus är omräknade med gällande indexeringsregler. Slutliga skattesatser kommer framgå i den förordning som regeringen utfärdar senast i november 2025.

¹ Skattesats per passagerare beror på flygresans slutdestination. Länderna (destinationerna) är indelade i tre grupper med olika skattesatser. Dessa är redovisade i bilagor. Skatt på flygresor avskaffades den 1 juli 2025.

² Skatten på plastbärkassar avskaffades den 1 november 2024.

Beräkningskonventioner

Miljörelaterade skatter påverkar i de flesta fall både hushållens och företagens ekonomi. För den del av en föreslagen regeländring som bedöms påverka hushållen antas full övervältring på priset. För den del av försäljningen som berör hushållen tillkommer en mervärdesskatteeffekt. Den del av försäljningen som berör företagen antas enbart övervältras på företagens vinster vilket ger upphov till en bolagsskatteeffekt. Nettoeffekten beräknas då för företagen som bruttoskatteförändringen multiplicerad med $(1 - \text{bolagsskattesatsen})$. Skatt på avfall, naturgrus och avfallsförbränning antas i beräkningarna enbart belasta företagens ekonomi. Skatten på plastbärkassar antas i beräkningarna till fullo övervältras på hushållen.

I beräkningskonventionerna bortses generellt sett från de beteendeeffekter en skatteförändring kan ge upphov till. Vid beräkning av bruttoeffekten av ett införande av trängselskatt beaktas emellertid effekter av förändrat beteende, dvs. omfördelning av trafik mellan olika tidpunkter samt trafikminskning till följd av skatten. Nettoeffekten beräknas därefter på samma sätt som för fordonsskatten. Också vid införandet av skatten på plastbärkassar antogs en beteendeeffekt.

7 Skatt på konsumtion – övriga punktskatter

I detta kapitel redogörs för övriga punktskatter dvs. skatter på alkohol- och tobak, vissa nikotinhaltiga produkter, kemikalier i viss elektronik, spel, trafikförsäkringar och premier för grupplivförsäkring. Punktskatter läggs ofta på produkter vars konsumtion ger upphov till samhällsekonomiska kostnader kopplade till varans användning, s.k. negativa externa effekter. Detta gäller t.ex. konsumtion av alkohol och tobak som medför negativa effekter för människors hälsa. Punktskatterna utgår i allmänhet med ett visst belopp per enhet av varan eller är proportionell mot det innehåll i varan som anses skadligt. Vissa av punktskatterna justeras årligen genom en omräkning med utvecklingen av konsumentprisindex (KPI), vilket gör att skattesatserna för dessa punktskatter normalt följer den allmänna prisutvecklingen, se vidare bilaga 1.

De totala intäkterna från övriga punktskatter beräknas 2026 uppgå till ca 43 miljarder kronor, vilket motsvarar 2 procent av offentliga sektorns skatteintäkter och 35 procent av de totala intäkterna från punktskatter.

7.1 Alkoholskatt

Punktskatten på öl och etylalkohol (spritdrycker) är i huvudsak proportionell mot alkoholstyrkan i produkterna. För övriga alkohol-drycker utgår beskattningen från intervall i alkoholstyrkan snarare än genom en direkt proportionalitet. Skattesatserna som gäller för åren 2024–2026 presenteras i tabell 7.1.

Vin och andra jästa drycker har en alkoholskatt på 0 kronor om alkoholhalten överstiger 1,2 men inte 2,25 volymprocent. Det-samma gäller för öl med en alkoholhalt som överstiger 0,5 men inte 2,8 volymprocent. För drycker där alkoholhalten understiger 1,2 respektive 0,5 procent definieras drycken i skattehänseende inte som vin (eller andra jästa drycker) respektive öl och har således ingen alkoholskatt.

Tabell 7.1 Skattesatser för alkoholdrycker

Kronor

	2024-2026
Etylalkohol (spritdrycker), kr per liter ren alkohol	526,97
Vin och andra jästa drycker, kr per liter	
Över 1,2 men högst 2,25 volymprocent	0,00
Över 2,25 men högst 4,5 volymprocent	10,38
Över 4,5 men högst 7,0 volymprocent	15,34
Över 7,0 men högst 8,5 volymprocent	21,12
Över 8,5 men högst 15,0 volymprocent	29,58
Över 15,0 men högst 18,0 volymprocent (endast vin)	61,90
Mellanklassprodukter, kr per liter	
Över 1,2 men högst 15,0 volymprocent	37,27
Över 15,0 men högst 22,0 volymprocent	61,90
Öl, kr per volymprocent och liter	
Över 0,5 men högst 2,8 volymprocent	0,00
Över 2,8 volymprocent	2,28

Från och med 1 juli 2025 gäller lägre alkoholskatt för öl som produ-ceras av små, oberoende bryggerier (se prop. 2024/25:47, bet. 2024/25:SkU11, rskr 2024/25:139). Skattenedsättningen varierar ut-ifrån produktionsvolym. I tabell 7.2 beskrivs skattenedsättningarna och skattesatserna inom de olika produktionsintervallerna.

Tabell 7.2 Skattesatser för öl med nedsatt skatt inom olika produktionsintervall

Kronor

Produktionsintervall (i liter)	Skattenedsättning (%)	Skattesats from 1 juli 2025 (kr per volymprocent och liter)
		>2,8
0–500 000	50	1,14
500 001–750 000	40	1,37
750 001–1 000 000	30	1,60
1 000 001–2 000 000	20	1,82
2 000 001–3 000 000	10	2,05
3 000 001–	0	2,28

Regeringen aviserar i budgetpropositionen för 2026 att det bör införas ett system med nedsatt alkoholskatt även för övriga alkoholhaltiga drycker från oberoende småproducenter, motsvarande det som finns för öl från oberoende småbryggerier. De drycker som omfattas är vissa typer av andra jästa drycker (exempelvis cider och mjöd), vin, sprit och s.k. mellanklassprodukter (exempelvis portvin och sherry). Regeringen avser att återkomma till riksdagen med ett förslag om detta. De kommande förslagen bör träda i kraft den 1 juli 2026.

I tabell 7.3 redovisas statens intäkter från alkoholskatten samt Systembolagets och restaurangernas försäljning av alkoholdrycker. Intäkterna från punktskatter på alkoholhaltiga drycker beräknas för 2026 uppgå till 18,30 miljarder kronor.

Tabell 7.3 Intäkter från alkoholskatt och kvantiteter

	2024	2025	2026
Intäkter (miljarder kronor)			
Etylalkohol (spritdrycker) ¹	5,45	5,60	5,65
Vin och andra jästa drycker ¹	7,03	7,05	7,11
Mellanklassprodukter ¹	0,15	0,15	0,15
Öl	5,38	5,40	5,39
Summa intäkter	18,00	18,19	18,30
Kvantitet (tusen liter)			
Etylalkohol ² (spritdrycker)	25 883	25 365	25 619
Vin och andra jästa drycker	254 219	246 593	249 059
Mellanklassprodukter	3 217	3 185	3 185
Öl	484 796	475 100	479 851

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna.

¹ prognosen över skatteintäkter för 2026 inkluderas effekten av den aviserade sänkningen av alkoholskatt för drycker från små oberoende producenter, vilken föreslås träda i kraft 1 jul i 2026 (se ovan). I den redovisade kvantiteten för motsvarande drycker redovisas dock inte effekten av den aviserade åtgärden.

² Kvantiteten är beräknad utifrån en alkoholhalt på 40 procent.

Källa: Ekonomistyrningsverket och Skatteverket.

Beräkningskonventioner

I beräkningskonventionerna bortses vanligtvis från beteendeeffekter som en skatteförändring kan ge upphov till. När det gäller förändringar i skatten på alkohol beaktas emellertid att den registrerade konsumtionen av alkohol (i huvudsak Systembolagets och restaurangernas försäljning) ändras när skatten och priserna ändras. Detta kan bero dels på ändrad oregistrerad konsumtion (såsom resandeförsäl och smuggling), dels på ändrad total konsumtion.

Priselasticiteten för alkoholhaltiga drycker beskriver hur mycket den registrerade konsumtionen ändras när priserna i Sverige ändras. I de offentligfinansiella beräkningarna används en elasticitet på $-0,5$ för alla alkoholdrycker utom sprit. Det innebär att om det inhemska priset på varan går upp med 1 procent, minskar den inhemska registrerade konsumtionen av dessa varor med 0,5 procent. Konsumtionen av spritdrycker bedöms vara mer priskänslig än övriga alkoholprodukter och priselasticiteten antas vara $-0,7$. Elasticiteternas storlek är en sammanvägd bedömning utifrån olika studier och ana-

lyser om priselasticiteten på alkohol.⁴⁵ En skattesatsförändring för en viss alkoholvara antas inte ge upphov till någon förändring av annan registrerad alkoholkonsumtion. I den offentligfinansiella effektberäkningen antas att skatteförändringen får fullt genomslag på de inhemska konsumentpriserna.

Bruttoeffekten av en alkoholskattehöjning beräknas således genom att summera de ökade skatteintäkter som den höjda skatten ger upphov till och de minskade skatteintäkter som följer av den lägre inhemska registrerade konsumtionen (se även diagram 1.1 i kapitel 1).

Förändringar i alkoholskatten antas enbart påverka hushållen. Nettoeffekten beaktar därför endast effekter på mervärdesskatteintäkterna. En höjning av punktskatten på alkohol antas öka priset, vilket i sin tur ger upphov till ökade mervärdesskatteintäkter. Samtidigt uppstår en motverkande minskning av mervärdesskatteintäkterna, när den registrerade konsumtionen minskar till följd av det högre priset. Båda dessa mervärdesskatteffekter beaktas vid beräkningen av den offentligfinansiella nettoeffekten. I beräkningarna beaktas inte att den generella prisnivån i samhället kan påverkas när skatteförändringarna påverkar priset på alkoholvarorna. För ytterligare diskussion om konsekvenserna av den ändrade prisnivån, se avsnitt 1.5.

I exempel 7.1 redovisas den offentligfinansiella effekten av en skatteförändring på öl samt hur konsumtionen av öl antas påverkas.

Exempel 7.1 Höjd punktskatt på öl med 5 procent

Punktskatten på öl med en alkoholhalt över 2,8 volymprocent alkohol är 2,28 kronor per liter och volymprocent. Om den höjs med 5 procent innebär det en höjning av skatten på öl med 11 öre per volymprocent och liter till 2,39 kronor. För en 50 cl ölburk med 5 volymprocent alkohol som före skattehöjningen kostar 15,9 kronor på Systembolaget innebär det vid full prisövervärtning att priset ökar med 0,4 kronor till 16,3 kronor, vilket mots-

⁴⁵ Se exempelvis SOU 2004:86, Alkoholinförslutredningen, Var går gränsen? SOU 2005:25, Gränslös utmaning – alkoholpolitik i en ny tid, bilaga 6. Asplund M, Friberg R och Wilander F, (2007). Demand and distance: Evidence on cross-border shopping, *Journal of Public Economics*, 91 (1–2), s. 141–157. Nelson Jon P., (2013). Meta-analysis of alcohol price and income elasticities – with corrections for publication bias, *Health economics review*, 3(1), 17.

varar omkring 2 procent⁴⁶. En ökning av priset på öl med 2 procent antas leda till en minskning av den inhemskt registrerade konsumtionen med 1 procent.

Beräkningarna görs enklast i liter ren alkohol från öl, vilket gör att skattebaser och skattesatser behöver räknas om till dessa enheter. Om den totala konsumtionen av öl uppgår till 479 851 tusen liter före skattehöjningen, och den *genomsnittliga* alkoholhalten är 4,8 volymprocent, är konsumtionen 23 032 tusen liter *ren* alkohol per år. En procents minskad konsumtion innebär en konsumtion på 22 803 tusen liter ren alkohol efter höjningen.

Priset på öl exklusive skatt före skattehöjningen är 267 kronor per liter ren alkohol. Skattesatsen per liter ren alkohol är 228 kronor per liter före höjningen och 239 kronor per liter efter höjningen.

Bruttoeffekten beräknas som den direkta effekten på intäkterna från alkoholskatt, medan nettoeffekten även beaktar indirekta effekter via mervärdesskatt. Avrundning förekommer i räkneexemplet varför beloppen inte alltid summerar.

Bruttoeffekt (förändring i intäkter från alkoholskatt):

- (+) Högre punktskatteintäkter (statisk beräkning):
 $\text{Konsumtion}_{\text{före höjning}} \cdot \text{punktskattehöjning, dvs.}$
 $23\,032 \cdot (239 - 228) = 0,263 \text{ miljarder kronor}$
- (−) Lägre punktskatteintäkter (minskad inhemsk registrerad konsumtion beaktas):
 $\text{Minskad inhemsk registrerad konsumtion} \cdot$
 $\text{skattesats}_{\text{efter höjning, dvs.}}$
 $(23\,032 - 22\,803) \cdot 239 = 0,055 \text{ miljarder kronor}$
- (=) Sammanlagd bruttoeffekt:
 $0,263 - 0,055 = 0,207 \text{ miljarder kronor}$

Indirekta effekter (förändring i mervärdesskatteintäkter):

- (+) Högre mervärdesskatteintäkter p.g.a. högre pris på öl (statisk beräkning):

⁴⁶ Detta beror på att omkring 35 procent av priset på ölburken i exemplet utgörs av punktskatt. Förutom punktskatt betalas även mervärdesskatt, och vid en punktskattehöjning blir mervärdesskatteintäkterna högre. Priset på ölburken i exemplet stiger med:
 $0,05(\text{punktskattehöjning}) \cdot 1,25(\text{moms}) \cdot 0,35(\text{punktskattens andel av priset innan höjning}) = 0,02$.

- Konsumtion före höjning · skattesatsförändring ·
mervärdesskattesatsen, dvs.
 $23\,032 \cdot (239 - 228) \cdot 0,25 = 0,066$ miljarder kronor
- (–) Lägre mervärdesskatteintäkter (minskad inhemsk
registrerad konsumtion beaktas):
 Minskad inhemsk registrerad konsumtion ·
 (genomsnittligt pris inklusive skatt efter höjning)
 mervärdesskattesatsen, dvs.
 $(23\,032 - 22\,803) \cdot (267 + 239) \cdot 0,25 = 0,029$ miljarder
 kronor

Nettoeffekt:

Nettoeffekten beräknas till:

$0,207 + (0,066 - 0,029) = 0,244$ miljarder kronor 2025

Nettoeffekten för åren därefter samt den varaktiga effekten antas
vara densamma som nettoeffekten första året.

7.2 Tobaksskatt och skatt på vissa nikotinhaltiga produkter

Punktskatt på tobaksvaror beräknas på olika sätt beroende på typ av tobaksvara. För exempelvis snus och tuggtobak beräknas punktskatten per kilo medan för cigaretter, cigarrer och cigariller tas skatten ut per styck. För cigaretter tas därutöver en värderelaterad skatt ut som en procentsats på försäljningspriset. Tobaksskattesatserna regleras i lagen (2022:155) om tobaksskatt och skattesatserna räknas årligen om för att beakta KPI-utvecklingen (se vidare bilaga 1). Punktskatten på vätskor till elektroniska cigaretter (e-vätskor) och vissa andra nikotinhaltiga produkter (exempelvis tobaksfritt snus) regleras i lagen om skatt på vissa nikotinhaltiga produkter (2018:696). Fr.o.m. 2025 räknas även punktskatten på vätskor till elektroniska cigaretter (e-vätskor) och vissa andra nikotinhaltiga produkter om för att beakta KPI-utvecklingen.

Den 1 november 2024 höjdes skatten på cigaretter, cigariller, cigarrer, röktobak och övrig tobak samtidigt som skatten på snus sänktes (prop. 2023/24:120, bet. 2023/24:SkU27, rskr 2023/24:268). Regeringen aviserar i budgetpropositionen för 2026 att tobaks-

skatten på cigaretter, cigarrer, cigariller, röktobak, tuggtobak och övrig tobak bör höjas med ca 3–4 procent utöver den årliga indexeringen den 1 januari 2027 och avser att återkomma till riksdagen med ett förslag om detta.

Skattesatserna för tobak och vissa andra nikotinhaltiga produkter för perioden 2024–2026 presenteras i tabell 7.4. För att beräkna skatten på ett paket cigaretter behöver styckesskatten multipliceras med antalet cigaretter per paket och därutöver adderas med den värde-relaterade punktskatten som tas ut på detaljhandelspriset. Med en styckesskatt på 2,08 kronor skulle punktskatten på ett paket med 20 cigaretter bli 42,33 kronor (vid ett detaljhandelspris på exempelvis 73 kronor för ett paket).

Tabell 7.4 Skattesatser för tobak och vissa nikotinhaltiga produkter

	Enhet	2024 1 jan	2024 1 nov	2025	2026*
Cigaretter, styckesskatt	kr/styck	1,84	2,01	2,06	2,08
Cigaretter, värderelaterad skatt	% av försäljningspris	1,00	1,00	1,00	1,00
Cigariller och cigarrer	kr/styck	1,62	1,77	1,82	1,83
Röktobak	kr/kg	2 241	2 443	2 506	2 525
Snus	kr/kg	526	421	432	435
Tuggtobak	kr/kg	579	-	594	598
Övrig tobak	kr/kg	2 241	2 443	2 506	2 525
Höglkoncentrerade e-vätskor	kr/liter	4 040	-	4 143	4 174
Övriga e-vätskor	kr/liter	2 020	-	2 072	2 087
Andra nikotinhaltiga produkter	kr/kg	202	-	207	209

* Anm.: * Skattesatsen för 2026 är omräknad med gällande indexeringsregler och bedömningar utifrån budgetpropositionen 2026. Slutliga skattesatser kommer framgå i den förordning som regeringen utfärdar senast i november 2025.

I tabell 7.5 presenteras skatteintäkter och registrerad konsumtion av tobak och vissa nikotinhaltiga produkter uppdelat på olika produktslag för 2024–2026. Skatten från tobak och vissa nikotinhaltiga produkter beräknas 2026 uppgå till 13,14 miljarder kronor.

Tabell 7.5 Intäkter från tobaksskatt och skatt på vissa nikotinhaltiga produkter samt kvantiteter

Miljarder kronor

	2024	2025	2026
Intäkter¹ (miljarder kronor)			
Cigaretter	10,29	5,70	8,14
Cigarrer och cigariller	0,07	0,07	0,07
Röktobak	0,25	0,24	0,22
Snus	3,36	3,45	3,47
Höghkoncentrerade e-vätskor	0,06	0,06	0,06
Övriga e-vätskor	0,02	0,02	0,02
Andra nikotinhaltiga produkter	0,54	0,54	0,54
Summa intäkter	14,81	10,64	13,14
Kvantitet			
Cigaretter, miljoner styck	5 463	2 950	4 183
Cigarrer och cigariller, miljoner styck	43	42	41
Röktobak, tusen kg	111	101	92
Snus, tusen kg	6 608	6 608	6 608
Höghkoncentrerade e-vätskor, tusen liter	14	14	14
Övriga e-vätskor, tusen liter	12	12	11
Andra nikotinhaltiga produkter, tusen kg	2 655	2 591	2 566

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna. Intäkter och kvantiteter för tuggtobak respektive övrig tobak bedöms som mycket små och redovisas inte enskilt.

¹ De summerade intäkterna inkluderar regeländringar för de prognostiserade åren medan de enskilda tobaksprodukterna uppdateras först när det finns ett fullt utfallsår.

Källa: Ekonomistyrningsverket, Skatteverket samt egna beräkningar.

Beräkningskonventioner

I beräkningskonventionerna bortses vanligtvis från beteendeeffekter som en skatteförändring kan ge upphov till. När det gäller förändringar i skatten på tobak beaktas emellertid att den registrerade konsumtionen ändras när skatten och priserna ändras. Detta kan bero dels på ändrad oregistrerad konsumtion (såsom resandeförsel och smuggling), dels på ändrad total konsumtion.

Priselasticiteten för olika tobaksvaror beskriver hur mycket den registrerade konsumtionen ändras när priserna i Sverige ändras. Priselasticiteten för cigaretter i industrialiserade länder har skattats i ett

flertal studier.⁴⁷ I beräkningskonventionerna har en sammanvägd bedömning gjorts utifrån olika studier och analyser av priselasticiteten på cigaretter och röktnobak. Den priselasticitet som används är $-0,2$. Det innebär att om det inhemska priset på cigaretter och röktnobak höjs med 1 procent minskar den inhemska registrerade konsumtionen med 0,2 procent på dessa varor. Konsumtionen av snus bedöms utifrån olika studier och analyser vara mindre priskänslig och där används en priselasticitet på $-0,1$. Priselasticiteten för cigarrer och tuggtobak antas vara 0. En skattesatsförändring på en viss tobaksvara antas inte ge upphov till någon förändring av annan registrerad tobakskonsumtion. I den offentligfinansiella effektberäkningen antas att skatteförändringen får fullt genomslag på de inhemska konsumentpriserna.

Bruttoeffekten av en tobaksskattehöjning beräknas således genom att summera de ökade skatteintäkter som skattehöjningen ger upphov till och de minskade skatteintäkter som uppstår när den inhemska registrerade konsumtionen minskar.

Tobaksskatten och skatten på vissa nikotinhaltiga produkter antas enbart påverka hushållen. Nettoeffekten beaktar därför endast effekterna på mervärdesskatteintäkterna. En höjning av punktskatten på tobak antas öka priset, vilket i sin tur ger upphov till ökade mervärdesskatteintäkter. Samtidigt uppstår en motverkande minskning av mervärdesskatteintäkterna, när den registrerade konsumtionen minskar till följd av det högre priset. Båda dessa mervärdesskatteffekter beaktas vid beräkningen av den offentligfinansiella nettoeffekten. I beräkningarna beaktas inte att den generella prisnivån i samhället kan påverkas när skatteförändringarna påverkar priset på tobaksvarorna. För ytterligare diskussion om konsekvenserna av den ändrade prisnivån, se avsnitt 1.5.

⁴⁷ Se exempelvis Chaloupka F. och Warner K. E. (2000). *The Economics of Smoking*, Handbook of Health Economics, s. 1539–1627, samt Nguyen L., Rosenqvist G. och Pekurinen M. (2012). *Demand for Tobacco in Europe: An Econometric Analysis of 11 Countries for the PPACTE Project* (Report 6/2012). National Institute for Health and Welfare (THL).

7.3 Kemikalieskatt

Skatt på kemikalier i viss elektronik, den s.k. kemikalieskatten, tas ut på varor inom bestämda kategorier som definieras med hjälp av tulltaxans indelning i KN-nummer⁴⁸. Beskattning sker utifrån varans vikt med möjlighet till avdrag om varan *inte* innehåller vissa kemikalier. Varor som omfattas är vitvaror som bl.a. kylskåp och mikrovågsugnar och övriga elektronikvaror som bl.a. bärbara datorer och mobiltelefoner. För varor som inte innehåller brom eller klor medges avdrag med 50 procent. Varor som därutöver inte innehåller fosfor medges avdrag med 95 procent.

Skattebeloppen för 2026 är 12,42 kronor per kilogram för vitvaror och 180,71 kronor per kilogram för övrig elektronik. Maximalt skattebelopp är 552,27 kronor per vara. Skatten omräknas årligen för att beakta KPI-utvecklingen (se vidare bilaga 1). I tabell 7.6 anges skattebeloppen för kemikalier i viss elektronik och i tabell 7.7 redovisas skatteintäkterna för kemikalieskatten för 2024–2026.

Tabell 7.6 Skattesatser för kemikalier i viss elektronik

Kronor

	Enhet	2024	2025	2026*
Vitvaror	kr/kg	12,02	12,33	12,42
Övrig elektronik	kr/kg	174,90	179,38	180,71
Maximalt skattebelopp	kr/vara	534,53	548,21	552,27

Anm.: * Skattesatsen för 2026 är omräknad med gällande indexeringsregler och bedömningar utifrån budgetpropositionen 2026. Slutliga skattesatser kommer framgå i den förordning som regeringen utfärdar senast i november 2025.

⁴⁸ KN står för "Kombinerade Nomenklaturen" och är ett EU-gemensamt system för att dela in varor i olika grupper.

Tabell 7.7 Intäkter från skatt på kemikalier i viss elektronik

Miljarder kronor

	2024	2025	2026
Vitvaror			
Bruttointäkt	0,63	0,64	0,64
Avdrag 50%	0,00	0,00	0,00
Avdrag 95% ¹	0,00	0,00	0,00
Intäkt efter avdrag	0,62	0,63	0,63
Övrig elektronik			
Bruttointäkt	2,13	2,16	2,18
Avdrag 50 %	0,23	0,23	0,23
Avdrag 95 % ¹	0,05	0,05	0,05
Intäkt efter avdrag	1,86	1,88	1,89
Totala intäkter efter avdrag	2,48	2,51	2,53

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna.

Källa: Skatteverket samt egna beräkningar.

Beräkningskonventioner

Skatt på kemikalier i viss elektronik påverkar både hushållen och företagen. För den del av försäljningen som påverkar hushållen antas full övervältring av skatteändringen på priset. För den del av försäljningen som berör hushållen tillkommer därför en mervärdesskatteeffekt. En höjning av punktskatten antas öka priset men beräkningarna beaktar inte att den generella prisnivån i samhället kan påverkas. För ytterligare diskussion om konsekvenserna av den ändrade prisnivån, se avsnitt 1.5. För den del av försäljningen som berör företagen antas att skatteändringen övervältras på företagets vinster, vilket i sin tur påverkar bolagsskatteintäkterna. Nettoeffekten beräknas den del som påverkar företagen som bruttoskatteförändringen multiplicerad med $(1 - \text{bolagsskattesatsen})$.

För att beräkna den offentligfinansiella effekten av ändrad skatt på kemikalier i elektronik behövs uppgifter om hur stor andel av varorna som säljs till företag respektive privatpersoner. 80 procent av alla vitvaror och ca 60 procent av övrig elektronik antas säljas till privatpersoner. För mer detaljerad information om dessa antaganden, se betänkandet Kemikalieskatt – Skatt på vissa konsumentvaror som innehåller kemikalier (SOU 2015:30).

7.4 Andra punktskatter

Punktskatt tas även ut på licenspliktig spelverksamhet samt på gruppliv- och trafikförsäkringar.

Licenspliktigt spel beskattas enligt lagen (2018:1139) om skatt på spel. Punktskatt tas enligt denna lag ut med 22 procent av behållningen, dvs. på skillnaden mellan de sammanlagda insatserna och de sammanlagda utbetalningarna. Behållningen från spel för allmännyttiga ändamål beskattas inte. Den 1 juli 2024 höjdes skattenivån från 18 procent till 22 procent. Den 1 januari 2026 träder nya regler för partipolitiska lotterier i kraft (prop. 2024/25:154, bet. 2024/25:KrU11, rskr. 2024/25:269). De nya reglerna innebär bl.a. att partipolitiska lotterier inte längre kommer att vara undantagna från spelskatt.

Enligt lagen (1990:1427) om särskild premieskatt för grupplivförsäkring, m.m. ska en premieskatt betalas för fri grupplivförsäkring, dvs. grupplivförsäkringar för vilka arbetsgivaren betalar försäkringspremien. Syftet med premieskatten är att åstadkomma en neutral skatte- och avgiftsmässig behandling av olika s.k. avtalsförsäkringar. Skattskyldiga är svenska och utländska försäkringsföretag, arbetsgivare samt näringsidkare. För försäkringsföretag utgörs beskattningsunderlaget av 95 procent av mottagen premie och skattesatsen är 45 procent. För utländska grupplivförsäkringar utgörs beskattningsunderlaget av 95 procent av betald premie och skattesatsen är 81,83 procent. För övriga skattskyldiga utgörs beskattningsunderlaget av utbetalt belopp och skattesatsen är 81,83 procent.

Skatt tas även ut på trafikförsäkringspremier samt på trafikförsäkringsavgifter i enlighet med lagen (2007:460) om skatt på trafikförsäkringspremie m.m. Syftet med skatten är att tydligare koppla skaderisken till samhällets kostnad av att färdas i trafiken. Skatten tas ut med 32 procent av intjänade premier. Om ett fordon saknar trafikförsäkring och inte är avställt har Trafikförsäkringsföreningen rätt att ta ut en trafikförsäkringsavgift av den försäkringspliktige. Skatt tas i de fallen ut med 22 procent av mottagna trafikförsäkringsavgifter.

I tabell 7.8 redovisas statens intäkter från beskattningen av spel och från premieskatterna på gruppliv- respektive trafikförsäkringar.

Intäkterna från dessa punktskatter förväntas 2026 totalt uppgå till 9,52 miljarder kronor.

Tabell 7.8 Intäkter från andra punktskatter

Miljarder kronor

	2024	2025	2026
Skatt på spel	4,80	5,84	6,16
Premieskatt för grupplivförsäkring	0,55	0,55	0,56
Skatt på trafikförsäkringspremier	2,77	2,79	2,80
Summa intäkter	8,12	9,18	9,52

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna.

Källa: Ekonomistyrningsverket samt egna beräkningar.

Beräkningskonventioner

När spelskatten ändras antas att företagens vinster påverkas. Nettoeffekten av en förändrad spelskatt inkluderar därmed även den motverkande indirekta effekten som uppkommer via bolagsskatten, i den utsträckning de licensierade spelbolagen bedöms inkomstbeskattas i Sverige. Det statligt ägda bolaget AB Svenska Spel är en av aktörerna på spelmarknaden. Om skatten på spel ändras förväntas statens utdelning från Svenska Spel påverkas i motsvarande grad. För den del av en regeländring som påverkar Svenska Spels resultat bedöms därför nettoeffekten vara noll.

Vid beräkningar av förändringar i skatten på trafikförsäkringspremier antas att det inte medför några indirekta effekter för hushållen, detta då det inte utgår någon mervärdesskatt på skatten på trafikförsäkringspremier. Således sammanfaller bruttoeffekten med nettoeffekten för den del av skatteförändringen som berör hushåll. För den del av regeländringen som träffar företag beaktas att statens intäkter från bolagsskatten indirekt påverkas (bolagsskatteeffekt).

8 Skatt på konsumtion – mervärdesskatt

Mervärdesskatt är en allmän skatt på konsumtion och tas ut på de flesta varor och tjänster.⁴⁹ Skatten tas ut i flera led i produktions- och distributionskedjan. Det är det mervärde som har tillförts i varje led som beskattas. I praktiken går det till så att mervärdesskattepliktiga företag tar ut mervärdesskatt från efterföljande led (utgående skatt) och drar av mervärdesskatt från föregående led (ingående skatt). Om den utgående mervärdesskatten är större än den ingående, betalas mellanskillnaden in till staten. Om i stället den ingående mervärdesskatten är större än den utgående, får företagen tillbaka mellanskillnaden från staten. Genom denna konstruktion undviks dubbelbeskattning av det mervärde som skapats i föregående led. När varan eller tjänsten slutligen säljs till en slutkonsument kommer mervärdesskatten i sin helhet att utgöra en kostnad för denne. Med slutkonsument menas någon som inte har avdragsrätt eller återbetalningsrätt för ingående mervärdesskatt, till exempel privatpersoner eller företag vars verksamhet inte är skattepliktig och inte heller har rätt till återbetalning av mervärdesskatten. Den verkliga skattebördan skjuts således framåt tills den träffar den slutlige konsumenten.

År 2026 beräknas de totala mervärdesskatteintäkterna (från både privat sektor och offentlig sektor) uppgå till ca 602 miljarder kronor. Motsvarande ca 16 procent av intäkterna beräknas gå tillbaka till kommunsektorn via systemet för mervärdesskattekomensation (se avsnitt 8.4), och ca 10 procent beräknas gå tillbaka till statliga myndigheter som komensation för mervärdesskatt i enlighet med förordning (2002:831) om myndigheters rätt till komensation för ingående mervärdesskatt. Mervärdesskatteintäkterna utgör ca 21 pro-

⁴⁹ Mervärdesskatten benämns även ofta som moms.

cent av den offentliga sektorns skatteintäkter och ca 43 procent av statens skatteintäkter.

8.1 Allmänt om mervärdesskatt

Normalskattesatsen för mervärdesskatt i Sverige är 25 procent. För vissa varor och tjänster är skattesatserna reducerade till 12 eller 6 procent. De varu- och tjänstegrupper som beskattas med 12 procent är: livsmedel, rumsuthyrning och upplåtelse av campingplatser, restaurang- och cateringtjänster, konstverk, import av konstverk, samlarföremål och antikviteter samt vissa reparationstjänster. Följande beskattas med 6 procent: persontransporttjänster, böcker, tidningar och liknande produkter, program och kataloger, radiotidningar, kassettidningar och kassetter, varor som gör skrift eller annan information tillgänglig, vissa produkter som tillhandahålls på elektronisk väg, vissa tillträden inom kulturområdet, tillträde till och förevisning av djurparker och naturområden, tjänster i biblioteks- och museiverksamhet, upplåtelser och överlåtelser av vissa rättigheter som omfattas av upphovsrätt samt vissa tjänster inom idrottsområdet.

I budgetpropositionen för 2026 aviserar regeringen dels att mervärdesskatten på livsmedel sänks tillfälligt från 12 till 6 procent under perioden den 1 april 2026 t.o.m. den 31 december 2027, dels att mervärdesskattesatsen på tillträden till danstillställningar sänks från 25 till 6 procent.

Företag som tillhandahåller varor och tjänster som är undantagna från mervärdesbeskattning ska inte ta ut någon mervärdesskatt av efterföljande led. De har i normalfallet inte heller någon avdragsrätt för sin ingående mervärdesskatt. Det innebär att konsumtion av undantagna varor eller tjänster belastas med mervärdesskatt på den del av mervärdet som tillförts i tidigare led. Bostadshyror, vård och omsorg och finansiella tjänster är exempel på områden som är undantagna från mervärdesbeskattning och där erlagd mervärdes-skatt således utgör en kostnad i produktionen. År 2026 förväntas hushållens utgifter för dessa typer av varor och tjänster uppgå till ca 1 000 miljarder kronor, vilket motsvarar ca 38 procent av hushållens totala konsumtion.

Varor och tjänster som inte mervärdesbeskattas men där de företag som säljer dessa varor och tjänster ändå har avdragsrätt för den ingående mervärdesskatten, benämns som *kvalificerat undantagna*. De kvalificerat undantagna varorna och tjänsterna är receptbelagda läkemedel, flygbensin och flygfotogen, guld som levereras till Sveriges riksbank och sedlar och mynt som är gällande betalningsmedel, fartyg som används på öppna havet och fraktar passagerare mot betalning eller används för handels-, industri- eller fiskeriverksamhet.

Normalt sett är det den som säljer varor och tjänster som tar ut mervärdesskatt och redovisar den till staten. I vissa fall gäller dock så kallad omvänd betalningsskyldighet, där det i stället är köparen som redovisar och betalar in mervärdesskatt. Vid handel inom Sverige gäller omvänd betalningsskyldighet vid tillhandahållande av exempelvis de flesta byggtjänster till företag inom byggsektorn, vid leverans av avfall och skrot av vissa metaller och vid tillhandahållande av utsläppsrätter för växthusgaser. Omvänd betalningsskyldighet gäller även vid leverans av mobiltelefoner, integrerade kretsanordningar, spelkonsoler, pekdatorer och bärbara datorer om det totala beskattningsunderlaget för leverans av sådana varor överstiger 100 000 kronor i fakturan. Omvänd betalningsskyldighet är en åtgärd som i första hand syftar till att motverka olika former av fusk på mervärdesskatteområdet.

Företag med en årsomsättning som beräknas bli högst 120 000 kronor under beskattningsåret behöver inte ta ut mervärdesskatt på sina leveranser av varor och tillhandahållanden av tjänster.

Vid vilken tidpunkt mervärdesskatten ska redovisas och betalas in till staten beror på beskattningsunderlaget för mervärdesskatt. Huvudregeln är att en redovisningsperiod omfattar en kalendermånad. Om beskattningsunderlaget, exklusive unionsinterna förvärv och import, beräknas sammanlagt uppgå till högst 40 miljoner kronor för beskattningsåret ska redovisningsperioden vara ett kalenderkvartal. Om samma underlag beräknas sammanlagt uppgå till högst en miljon kronor, ska redovisningsperioden vara ett beskattningsår. Skatteverket ska besluta att redovisningsperioden ska vara kalendermånad i stället för ett kalenderkvartal eller en kalendermånad eller ett kalenderkvartal i stället för ett beskattningsår om den deklarationsskyldige begär det, eller det finns särskilda skäl.

I tabell 8.1 redovisas skattebaserna för mervärdesskatt fördelade på skattesatserna 6, 12 och 25 procent. I baserna ingår hushållens och de allmännyttiga ideella föreningarnas konsumtion samt förbrukning och investeringar i verksamheter *utan* avdragsrätt. Investeringar och förbrukningar i verksamheter *med* avdragsrätt för mervärdesskatt ingår således *inte* i skattebaserna. Kommunernas och regionernas konsumtion ingår inte heller i basen, eftersom kommuner och regioner kompenseras för den ingående mervärdesskatt som de inte har avdragsrätt för.

Tabell 8.1 Baser för mervärdesskatt

Miljarder kronor

Mervärdesskattesatser	2024	2025	2026
25 procent	1 462	1 504	1 604
12 procent	504	516	190
6 procent	118	123	485

Anm.: Siffrorna uppdateras löpande under året, senaste statistik hämtas med fördel från originalkällorna. Baserna motsvarar den konsumtion som mervärdesskatten beräknas på och redovisas därmed exklusive mervärdesskatt. Konsumtionen fördelas mellan de olika skattesatserna utifrån data från SCB. Skillnaderna i baserna mellan år 2025 och 2026 för mervärdesskattesatserna 12 procent och 6 procent beror av den tillfälligt sänkta mervärdesskatten på livsmedel som aviseras i budgetpropositionen för 2026 och föreslås träda i kraft 1 april 2026. Baserna för 2026 avser en helårsbas men speglar skattesatserna som gäller från och med 1 april 2026.

Källa: Statistiska centralbyrån (SCB).

8.2 Undantagen verksamhet och dold moms

I normalfallet redovisar och betalar varje skattskyldigt företag mervärdesskatt på det mervärde som skapas i det egna företaget. Genom att den mervärdesskatt som betalas på inköpen dras av som ingående mervärdesskatt vältras bördan av skatten framåt i kedjan tills den slutligen betalas av någon som inte har avdragsrätt för ingående mervärdesskatt, vilket ofta är den slutliga konsumenten såsom en privatkonsument. Det förekommer dock att företag inte har avdragsrätt och därmed betalar mervärdesskatten. I sådana fall kompenserar företaget vanligen för den mervärdesskatt som belöper på inköpen genom ett tillägg på det pris som tas ut på den egna försäljningen. Till den del pristillägget motsvaras av mervärdesskatten på företagets egna inköp så sker således en övervältring av mervärdesskatten på den slutliga konsumenten genom s.k. *dold moms*.

Det finns därutöver situationer där dold moms även medför en dubbelbeskattning eller en s.k. kumulativ effekt. Så kan ske i situationer där ett företag som inte är skattskyldigt för mervärdesskatt säljer till ett annat företag som är skattskyldigt. Om det företag som inte är skattskyldigt tar ut dold moms på sin egen försäljning kommer den dolda momsen att utgöra en kostnad för det köpande företaget. Om det köpande företaget i sin tur tar ut kompensation för den dolda momsen på sin egen försäljning kommer den att utgöra en del av underlaget för det företags mervärdesskattepliktiga försäljning. Följden av detta är att mervärdesskatt kommer att tas ut på den dolda momsen, dvs. det kommer att ske en dubbelbeskattning.

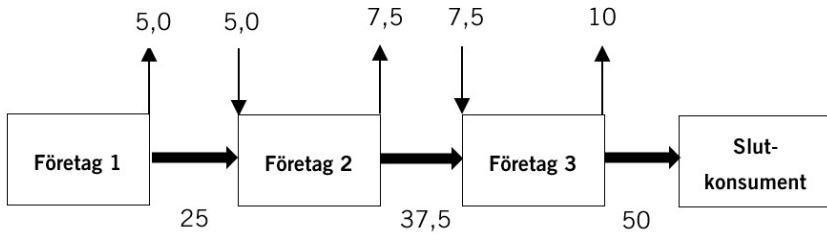
8.3 Mervärdesbeskattning i försäljningskedjan

Hur mervärdesskatt hanteras i praktiken, kan illustreras för en kort produktions- och distributionskedja (fortsättningsvis uttryckt försäljningskedja) genom att visa ingående och utgående mervärdesskatt i respektive led. Nedan redogörs det för tre olika fall, dels normalfallet (där inga undantag från beskattning förekommer), dels för två olika fall där ett företag bedriver undantagen verksamhet.

Normalfallet

Diagram 8.1 visar hur utgående och ingående mervärdesskatt hanteras i en hypotetisk försäljningskedja där inga undantag från mervärdesskatt förekommer. De smala pilarna visar hur företagens inbetalning respektive avdrag av mervärdesskatt ser ut i en sådan försäljningskedja. De tjocka pilarna visar företagens försäljningspris inklusive mervärdesskatt. Alla företag i försäljningskedjan debiterar utgående mervärdesskatt på försäljning samtidigt som de får göra avdrag för ingående mervärdesskatt på inköp. Därigenom betalar varje företag mervärdesskatt på det mervärde som skapats i företaget. Staten erhåller mervärdesskatten på det samlade mervärdet från hela kedjan vid försäljningen till slutkonsumenten eftersom denna saknar avdragsrätt för ingående mervärdesskatt. Sammantaget innebär denna försäljningskedja mervärdesskatteintäkter till staten på 10 kronor.

Diagram 8.1 In- och utgående mervärdesskatt i en försäljningskedja utan undantag från mervärdesskatt, kr

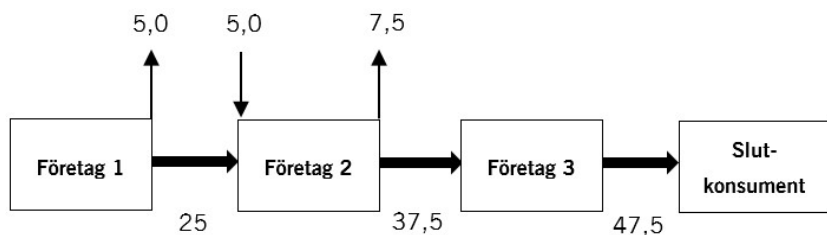

Fallet med dold moms

Diagram 8.2 visar hur mervärdesskatteinbetalningarna till staten ser ut i en försäljningskedja där det sista företaget som säljer till slutkonsumenter bedriver verksamhet som är undantagen från mervärdesskatt. I jämförelse med en försäljningskedja där samtliga företag bedriver verksamhet som är mervärdesskattepliktig (se diagram 8.1) erhåller staten lägre mervärdesskatteintäkter till följd av att företag 3 inte betalar någon skatt på sitt mervärde. Därigenom möter även slutkonsumenterna ett lägre pris.

Sammantaget medför försäljningskedjan beskriven i diagram 8.2 mervärdesskatteintäkter till staten på 7,5 kronor vilket är mindre än om alla företag i försäljningskedjan hade varit mervärdesskattepliktiga (jämför med 10 kronor i mervärdesskatteintäkter i diagram 8.1). Ett införande av mervärdesskatteplikt för företag 3 skulle därmed öka mervärdesskatteintäkterna till staten (se vidare exempel 8.2 nedan för hur den offentligfinansiella effekten beräknas i sådana situationer).

Diagram 8.2 Mervärdesskatteinbetalningar i en försäljningskedja där företag 3 bedriver verksamhet som är undantagen från mervärdesskatt, kr

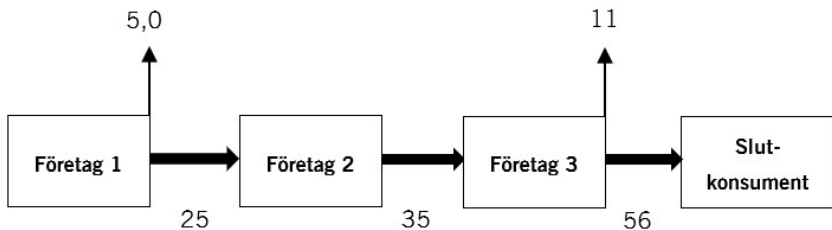
Fallet med dold moms och kumulativa effekter

I detta fall är det ett företag mitt i försäljningskedjan, företag 2, som bedriver verksamhet som är undantagen från mervärdesskatt. Det innebär att staten även erhåller mervärdesskatteintäkter på 5 kronor från företag 1, då företag 2 saknar avdragsrätt för ingående mervärdesskatt på motsvarande 5 kronor.

Den ingående mervärdesskatten, som inte får dras av, utgör en kostnad för företag 2. Denna kostnad övervältras framåt i försäljningskedjan genom högre priser. Staten erhåller därmed även högre mervärdesskatteintäkter från företag 3 som betalar utgående mervärdesskatt på ett högre pris (jämför 11 kronor i utgående mervärdesskatt med 10 kronor i utgående mervärdesskatt i diagram 8.1). Undantaget innebär att slutkonsumenten i diagram 8.3 betalar ett pris på 56 kronor. Utan undantag hade slutkonsumenten i stället betalat ett pris på 50 kronor (se diagram 8.1).

Sammantaget medför försäljningskedjan i diagram 8.3 mervärdesskatteintäkter till staten på 16 kronor ($5 + 11 = 16$) vilket är mer än vid en försäljningskedja utan undantag (jämför med 10 kronor i mervärdesskatteintäkter i diagram 8.1). Ett införande av mervärdesskatteplikt för företag 2, som framför allt säljer till andra företag, skulle därmed leda till minskade mervärdesskatteintäkter för staten, allt annat lika.

Diagram 8.3 Mervärdesskatteinbetalningar i en försäljningskedja där företag 2 bedriver verksamhet som är undantagen från mervärdesskatt, kr

8.4 Hantering av mervärdesskatten mellan stat och kommunsektor

Inom kommunsektorn (kommuner och regioner, inklusive kommunalförbund och samordningsförbund) bedrivs såväl skattepliktig som icke skattepliktig verksamhet. Exempel på icke skattepliktig verksamhet är sjukvård och social omsorg. För kommunsektorns icke skattepliktiga verksamhet gäller ett särskilt system som regleras i lagen (2005:807) om ersättning för viss mervärdesskatt för kommuner, regioner, kommunalförbund och samordningsförbund.

Detta särskilda ersättningssystem kompenserar kommunsektorn för ingående mervärdesskatt i icke skattepliktig verksamhet med syfte att säkerställa konkurrensneutraliteten i valet mellan att bedriva verksamhet i egen eller annan regi (se prop. 2001/02:112 s. 17 och prop. 2005/06:7 avsnitt 6.2.). Kommuner och regioner får kompensation för den ingående mervärdesskatt som de inte har avdragsrätt för, dvs. ingående skatt hänförlig till den icke skattepliktiga verksamheten. De får också kompensation vid upphandling av en verksamhet från en privat utförare som bedriver icke skattepliktig verksamhet. Den ingående mervärdesskatten som inte får dras av hos den privata utföraren blir en kostnad i form av dold moms som övervältras i upphandlingskostnaden. Kommuner och regioner ersätts för den dolda momsen genom en schablonersättning vid upphandlingen. Finansieringen av systemet sker över statsbudgeten, genom att den del av statens mervärdesskatteintäkter som är hänförlig till kommunsektorns icke skattepliktiga verksamhet återförs till kommunerna och regionerna.

8.5 Beräkningskonventioner

Ändrad skattesats

Den offentligfinansiella bruttoeffekten av en ändrad mervärdesskattesats beräknas i normalfallet som förändringen av skattesatsen multiplicerat med skattebasen för de varor och tjänster som omfattas av skattesatsförändringen. Vanligen bortser beräkningen från eventuella beteendeeffekter som påverkar efterfrågade och utbudna kvantiteter av varor och tjänster (se avsnitt 1.1). Sådana beteendeeffekter tas däremot hänsyn till om det görs beräkningar av den långsiktiga offentligfinansiella effekten av åtgärden (se avsnitt 8.3).

Vid beräkningen av den offentligfinansiella bruttoeffekten av ändrad skattesats antas att priset exklusive mervärdesskatt är konstant. Mervärdesskattehöjningar antas således övervältras fullt ut på priset, vilket betyder att konsumenten bär hela skatteincidensen. Vid en mervärdesskattesänkning antas likaledes hela besparingen tillfalla konsumenten i form av lägre pris. Större förändringar i mervärdesskatten kan påverka den generella prisnivån i samhället och på kort sikt därmed inflationen. Sådana eventuella effekter tas dock inte hänsyn till i den offentligfinansiella effektberäkningen (se även avsnitt 1.5). Förändringar i mervärdesskatten antas heller inte påverka andra skattebaser. Några indirekta effekter antas således inte uppstå, vilket innebär att den offentligfinansiella nettoeffekten vid mervärdesskatteförändringar sammanfaller med bruttoeffekten.⁵⁰ Exempel 8.1 med efterföljande tabell 8.2 visar hur den offentligfinansiella effekten beräknas och redovisas vid en höjning av mervärdesskattesatsen på 12 procent till 13 procent.

⁵⁰ Tidigare utgåvor av denna rapport har angett att den offentligfinansiella effekten vid mervärdesskatteförändringar justeras ned med 2 procent för att ta hänsyn till bl.a. skatteundandragande och uppbördsförluster (se Beräkningskonventioner 2024, s. 153–154). Denna justering ingår inte längre som generell del i beräkningsmetoden. Skatteundandragande och uppbördsförluster beaktas i stället i beräkningen av baserna för mervärdesskatt.

Exempel 8.1 En höjning av mervärdesskattesatsen på 12 procent till 13 procent

I detta exempel redovisas offentligfinansiella effekter av en generell höjning av mervärdesskattesatsen på 12 procent till 13 procent. De varor och tjänster som beskattas med 12 procent mervärdesskattesats är rumsuthyrning och upplåtelse av campingplatser, restaurang- och cateringtjänster, konstverk, import av konstverk, samlarföremål och antikviteter samt vissa reparations-tjänster. Basen för de varor och tjänster som beskattas med 12 procent redovisas i tabell 8.1 ovan och uppgår 2026 till 190 miljarder kronor exklusive mervärdesskatt. Den offentligfinansiella effekten beräknas som förändringen av skattesatsen multiplicerat med skattebasen ($0,01 \cdot 190$) och uppgår således till 1,90 miljarder kronor (se tabell 8.2).

Tabell 8.2 En höjning av mervärdesskattesatsen på 12 procent till 13 procent

Miljarder kronor

	Bruttoeffekt 2026	Nettoeffekt 2026	Nettoeffekt 2027	Nettoeffekt 2028	Varaktig effekt
Offentligfinansiell effekt	1,90	1,90	1,90	1,90	1,90

Anm.: Beräkningarna görs i ikraftträdandeårets priser och volymer.

Breddad skattebas

Den offentligfinansiella bruttoeffekten av en breddad skattebas beräknas som den tillkommande mervärdesskatten som inte är avdragsgill i senare produktions- och distributionsled, dvs. som betalas av privatkonsumenter, ideella föreningar och av företag vars verksamhet inte är mervärdesskattepliktig.

Företag som producerar varor och tjänster som är undantagna skatteplikt har inte rätt att dra av den ingående mervärdesskatten. Den ingående mervärdesskatten utgör därmed en kostnad för dessa företag och en intäkt för staten. Kostnader för företagen i form av icke avdragsgill ingående mervärdesskatt antas övervältras fullt ut framåt i försäljningsledet genom högre pris så att deras vinstmarginaler inte förändras. När företagen får avdragsrätt för ingående

mervärdesskatt i samband med skatteplikten kommer denna intäkt staten till del först i senare led.

Skatteplikten innebär att den ingående mervärdesskatten blir avdragsgill och inte längre utgör en kostnad för företagen. Priset, exklusive mervärdesskatt, på företagens varor eller tjänster antas minska med ett belopp motsvarande kostnadsminskningen som den avdragsgilla mervärdesskatten ger upphov till. Beskattningsunderlaget för den utgående mervärdesskatten blir därför lägre än det skulle ha varit vid ett oförändrat pris mot konsument.

Exempel 8.2 Breddad skattebas för mervärdesskatt

Här beskrivs ett hypotetiskt exempel av hur den offentligfinansiella effekten beräknas när basen för mervärdesskatt breddas genom att ett område där företagen enbart säljer till slutkonsumenter blir skattepliktigt med 25 procent mervärdesskatt. I beräkningen antas en oförändrad vinstmarginal hos berörda företag och en oförändrad försäljningsvolym. Omsättningen bland berörda företag före skatteplikten antas uppgå till 100 miljarder kronor. Kostnadsstrukturen är sådan att ingående mervärdesskatt uppgår till 16 miljarder kronor. Anta att alla insatsvaror är belagda med 25 procent mervärdesskatt. Kostnaden för insatsvarorna kan då beräknas till 80 miljarder kronor inklusive mervärdesskatt ($16/0,20$, där 0,20 utgör andelen mervärdesskatt av kostnaden för insatsvaror vid 25 procent mervärdesskatt). Alternativt kan kostnaden beräknas till 64 miljarder kronor exklusive mervärdesskatt ($16/0,25$, där 0,25 utgör 25 procent mervärdesskatt).

Mervärdet bland företagen som berörs beräknas som omsättningen före skatteplikt minus kostnader för insatsvaror, dvs. 20 miljarder kronor ($100 - 80$). Med antagande om oförändrad vinstmarginal uppgår omsättningen exklusive ingående och utgående mervärdesskatt till 84 miljarder kronor ($100 - 16 = 64 + 20$). Den offentligfinansiella effekten motsvaras av den utgående mervärdesskatten minus den ingående mervärdesskatten och uppgår till 5 miljarder kronor ($((84 \cdot 0,25) - 16)$). De offentligfinansiella effekterna redovisas i tabell 8.3.

Tabell 8.3 Breddad skattebas för mervärdesskatt

Miljarder kronor

	Bruttoeffekt 2026	Nettoeffekt 2026	Nettoeffekt 2027	Nettoeffekt 2028	Varaktig effekt
Offentligfinansiell effekt	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0

Anm.: Beräkningarna görs i ikraftträdandeårets priser och volymer.

8.6 Långsiktig offentligfinansiell effekt av mervärdesskatteförändringar

I beräkningar av offentligfinansiella effekter tas generellt ingen hänsyn till eventuella beteendeförändringar som kan uppstå till följd av förändrade skattesatser (se avsnitt 1.1). Som beslutsunderlag är det dock intressant att uppskatta en skatteförändrings offentligfinansiella effekt på lång sikt, när ekonomin nått ett nytt läge.

Vid beräkning av den långsiktiga effekten av selektiva mervärdesskatteförändringar kan det exempelvis vara viktigt att ta hänsyn till hur sysselsättningen påverkas, dels inom den sektor som erhåller en förändrad mervärdesskattesats, dels inom andra sektorer – eftersom en omfördelning av konsumtionsutgifter mellan sektorer kan påverka den relativa sysselsättningen i sektorerna. Vidare bör hänsyn tas till eventuella sysselsättningseffekter till följd av förändrat arbetsutbud hos dem som konsumerar varan eller tjänsten med förändrad mervärdesskattesats. En omfördelning av konsumtionsutgifter till den varu- eller tjänstegrupp som får sänkt mervärdesskatt innebär även att mervärdesskatteintäkterna påverkas i de fall skattesatserna skiljer sig åt mellan de grupper som omfördelningen sker emellan. Även det bör då beaktas i beräkningen av den långsiktiga effekten.

Nedan följer ett exempel från delbetänkandet *Sänkt restaurang- och cateringmoms* (SOU 2011:24) på hur långsiktiga effekter har beräknats för en sänkning av mervärdesskatten på just restaurang- och cateringtjänster. Den statiska offentligfinansiella nettoeffekten av sänkt mervärdesskatt för restaurang- och cateringtjänster från 25 till 12 procent beräknades till –5,4 miljarder kronor för år 2012. Vid beräkning av de långsiktiga effekterna antas att mervärdesskattesänkningen övervältras fullt ut på priset (för en redogörelse kring detta antagande, se SOU 2011:24 avsnitt 6.1.4). Vidare antas att

egenpriselasticiteten för restaurang- och cateringtjänster är $-0,8$ (dvs. om priset sänks med 1 procent ökar efterfrågad kvantitet med 0,8 procent)⁵¹.

Sänkt mervärdesskatt på restaurang- och cateringtjänster antas öka sysselsättningen varaktigt till följd av (1) ökat arbetskraftsutbud och (2) ökad arbetskraftsefterfrågan. Det ökade arbetskraftsutbudet uppkommer till följd av att hemarbetet antas minska och marknadsarbetet ökar (lägre restaurangpriser gör att vi går ut och äter mat i stället för att inhandla råvarorna och laga maten själva, vilket frigör tid för marknadsarbete). Det i sin tur ökar den disponibla inkomsten. Det gör att efterfrågan på restaurang- och cateringtjänster kan öka utan att konsumtionsutgifter i någon större utsträckning omfördelas från andra varugrupper. Därför antas att statens intäkter från mervärdesskatt inte påverkas nämnvärt på lång sikt samt att inga betydande negativa sysselsättningseffekter kan förväntas uppkomma i andra branscher. Den andra effekten, ökningen av arbetskraftsefterfrågan, uppkommer när ökad efterfrågan på restaurang- och cateringtjänster leder till ökad efterfrågan på arbetskraft inom denna bransch. Eftersom denna bransch i relativt hög grad sysselsätter människor med svag anknytning till arbetsmarknaden, kan en ökad efterfrågan på denna typ av tjänster leda till ökad sysselsättning även på lång sikt.

Sammantaget beräknades den sänkta mervärdesskatten långsiktigt öka sysselsättningen med ca 6 000 helårsarbetskrafter. De positiva sysselsättningseffekterna påverkar i sin tur de offentliga finanserna genom ökade inkomstskatteintäkter och minskad utbetalning av ersättningar.

Den långsiktiga offentligfinansiella kostnaden beräknades uppgå till ca 3,6 miljarder kronor 2012. Det innebär att den långsiktiga offentligfinansiella effekten utgör knappt 70 procent av den statistiskt beräknade nettoeffekten för denna skatteförändring ($3,6/5,4=0,67$). Åtgärdens självfinansieringsgrad är därmed drygt 30 procent.

⁵¹ Assarsson, B. (2004). Consumer Demand and Labour Supply in Sweden. Bilaga 6 till *Mervärdesskatteutredningen* (SOU 2005:57).

Bilaga 1. Omräkning av punktskatter enligt allmän prisutveckling och reala inkomstökningar (indexering)

Flera punktskatter omräknas årligen med förändringen av konsumentprisindex, KPI. Utöver förändringen av KPI omräknas punktskatten för bensen och diesel även med ett schabloniserat tillägg med två procentenheter för att även ta hänsyn till reala inkomstökningar (utveckling av bruttonationalprodukten, BNP). Vilka punktskatter som omräknas framgår av tabell B1.1.

Tabell B1.1 Punktskatter som indexeras

Skatt	Indexeras från och med
Tobak	1/1 2011 ¹
Energi och koldioxid – bensen och diesel	1/1 1994 ²
Energi och koldioxid – övriga bränslen	1/1 1994
Energi – el	1/1 1994
Naturgrus	1/1 2019 ³
Avfall – deponi	1/1 2019 ³
Kemikalier	1/1 2019

¹ Tillsammans med alkoholskatten indexomräknades tobaksskatten även 1994–1998. Skatten på vissa nikotinhaltiga produkter indexeras fr.o.m. 2025.

² KPI-omräkning fr.o.m. 1994, BNP-omräkning fr.o.m. 2017.

³ Skatten på naturgrus och avfall har BNP-omräknats fr.o.m. 2019. BNP-omräkningen slopades 2024.

Den årliga indexomräkningen påverkar skatteprognosen som ligger till grund för beräkningen av statens inkomster, vilken riksdagen beslutar om för kommande budgetåret. Omräkningen av skattesatser enligt gällande regelverk betraktas dock inte som någon reform, eftersom det inte är fråga om någon regeländring. Någon särskild offentligfinansiell effekt av indexomräkningen redovisas därför inte.

Däremot redovisas offentligfinansiella effekter av förslag som rör ny eller ändrad indexeringslagstiftning.

Bestämmelserna om omräkning av vissa punktskatter utifrån förändringen i KPI innebar tidigare att de i lag angivna skattebeloppen räknades om med hänsyn till förändringen i KPI mellan juni året närmast före det år beräkningen avser och juni året före det år då skattebeloppen senast ändrades i lagen (det s.k. basåret). Perioden för omräkning kunde då sträcka sig flera år tillbaka i tiden.

Riksdagen har beslutat om nya omräkningsregler för samtliga punktskatter som indexeras. Enlig de nya reglerna knyts omräkningen direkt till gällande skattebelopp i förordning eller lag, i stället för till skattebeloppen ett basår, se exempel B1.1. För kemikalieskatten tillämpades de nya reglerna för omräknade skattebelopp fr.o.m. 2024. För skatt på tobak och vissa nikotinhaltiga produkter tillämpades de nya reglerna fr.o.m. 2025. För energi- och koldioxid-skatt på samtliga bränslen, energiskatt på el, avfallsskatt och naturgrusskatt tillämpas de nya reglerna fr.o.m. 2026.

Senast i november varje år ska regeringen, inom lagstiftning med indexreglering, i förordning fastslå det kommande årets skattesatser. Vid riksdagsbeslut om skattesatser för det kommande året tillämpas i så fall inte förordningen där regeringen fastslår det årets omräknade skattesatser.

Vid indexomräkning använder regeringen s.k. fastställda indextal som beräknas av SCB.⁵²

⁵² Se www.scb.se, tabell "KPI fastställda tal (1980 = 100)".

Exempel B1.1Omräkning av punktskatter enligt index 2026

För de punktskatter som indexeras med KPI omräknas skattebeloppen för 2026 genom att de belopp som gäller den 1 augusti 2025 multipliceras med ett jämförelsetal som anger förhållandet mellan KPI i juni omräkningsåret, dvs. 2025, och KPI i juni året närmast före omräkningsåret, dvs. 2024. Jämförelsetalet ska avrundas till fyra decimaler. KPI-talet för juni 2024 har fastställts till 415,86 och för juni 2025 till 418,94. Berörda skattebelopp räknas därav upp med 0,74 % utifrån jämförelsetalet 1,0074 ($418,94/415,86$).

Nedan ges exempel på hur omräkningen och avrundningen görs för skatt på naturgrus och skatt på kemikalier i viss elektronik:

För skatt på naturgrus görs omräkning av skattebeloppet enligt: $23 \text{ kr/ton} \cdot 1,0074 = 23,17 \text{ kr/ton}$, avrundat till hela kronor och ören.

För skatten på kemikalier i viss elektronik görs omräkning av skattebeloppet på vitvaror enligt:

$12,33 \text{ kr/kg} \cdot 1,0074 = 12,42 \text{ kr/kg}$, avrundat till hela kronor och ören. Omräkning av skattebeloppet på övrig elektronik görs enligt: $179,38 \text{ kr/kg} \cdot 1,0074 = 180,71 \text{ kr/kg}$, avrundat till hela kronor och ören.

Bilaga 2. Offentligfinansiella effekter vid förfarandemässiga åtgärder: ändrad betalningstidpunkt

I avsnitt 1.6 beskrivs i korthet hur offentligfinansiella effekter kan uppstå av att reglerna kring skatternas uppbörd ändras. Exempel på sådana förändringar är införande av möjligheten till anstånd med inbetalning av redan fastställda skatter och ändrade tidpunkter för redovisning och betalning av skatter eller preliminärskatter. Den offentligfinansiella effekten uppstår som en följd av att betalningsförskjutningarna påverkar statens lånebehov, vilket i sin tur påverkar de offentliga finanserna i form av högre eller lägre räntekostnader.

Betalningsströmmens fördelning under året har betydelse för beräkningen av den offentligfinansiella effekten. Om exempelvis månatliga betalningar av en skatt ersätts med kvartalsvisa betalningar uppkommer en offentligfinansiell effekt som motsvarar räntan på de uppskjutna betalningarna under den första och andra månaden i varje kvartal.

Den offentligfinansiella bruttoeffekten beräknas som skillnaden mellan nuvärdet av betalningsströmmen av intäkten för ett visst inkomstår om betalningarna sker i enlighet med de föreslagna reglerna och nuvärdet om betalningarna sker i enlighet med de befintliga reglerna. Den periodvisa diskonteringsränta som används vid nuvärdesberäkningarna ska på årsbasis motsvara statens diskonteringsränta.

Den offentligfinansiella bruttoeffekten per år kan i generella termer skrivas som

$$(1) \sum_{t \in T_f} \frac{y_t}{(1+r_N)^t} - \sum_{t \in T_b} \frac{x_t}{(1+r_N)^t},$$

där y_t är inbetalningarna under ett inkomstår enligt föreslagna regler och x_t är inbetalningarna under samma år enligt befintliga regler. T_f är de perioder under vilka inbetalningarna görs under ett inkomstår enligt föreslagna regler och T_b är motsvarande enligt befintliga regler. (Om betalningsperioden ändras från månad till kvartal är $T_b = \{0, \dots, 11\}$ och $T_f = \{2, 5, 8, 11\}$.) Den periodvisa diskonteringsräntan, r_N , ges av $(1 + r_N) = (1 + r)^{\frac{1}{N}}$, där r är den statliga årliga diskonteringsräntan och N är antalet tidsperioder per inkomstår. Eftersom uppbördsförändringar innebär en tidsförskjutning av en inbetalning som är bestämd i nominella termer ska den nominella diskonteringsräntan användas.

Uttryck (1) gäller såväl effekten vid en tidsförskjutning av betalningarna (exempelvis en månadsbetalning som skjuts upp en månad) som en förändring av betalningsperiodens längd (exempelvis från månad till kvartal).

Den offentligfinansiella bruttoeffekten utgörs av statens förändrade upplåningskostnader. Vid beräkningen av den offentligfinansiella nettoeffekten beaktas även att vinsten för de berörda företagen förändras motsvarande bruttoförändringen av statens intäkter, vilket i sin tur påverkar bolagsskatteintäkterna. Den varaktiga effekten utgörs av den räntekostnad som nettoeffekten medför. Vid en tillfällig förändring i reglerna beräknas den varaktiga effekten genom att multiplicera nettoeffekten som ändringen medför med räntan som staten betalar på statsskulden. Vid en permanent förändring blir den varaktiga effekten densamma som nettoeffekten.

I exempel B2.1 visas en beräkning av den offentligfinansiella effekten av en förskjutning av månadsvisa betalningar med en månad. I exempel B2.2 visas effekterna av en ändring från månadsvisa betalningar till kvartalsvisa.

Exempel B2.1 Uppbördsförskjutning av inbetalning av skatt med en månad

I detta räkneexempel illustreras den offentligfinansiella effekten av att uppbörden av en skatt som företagen betalar in månadsvis skjuts upp med en månad. De månatliga inbetalningarna antas uppgå till 10 miljarder kronor (mdkr).

Som diskonteringsränta används den nominella femåriga statsobligationsräntan. Antag att denna ränta uppgår till 1 procent per år, eller ca 0,08 procent per månad. Med denna diskonterings-

ränta uppgår nuvärdet av ett års månatliga inbetalningar på 10 mdkr till 119,5 mdkr (en summering från $t=0$ till 11 i uttryck (1)). Nuvärdet av samma betalningsström, men framskjuten i tiden med en månad, beräknas till 119,4 mdkr (en summering från $t=1$ till 12 i uttryck (1)).

Skillnaden mellan de två nuvärdena, som uppgår till $-0,1$ mdkr, utgör den offentligfinansiella bruttoeffekten. Företagens vinster antas öka lika mycket som bruttominskningen av statens intäkter. Med en bolagsskattesats på 20,6 procent innebär det att intäkterna från bolagsskatten blir ca 0,02 mdkr högre och den offentligfinansiella nettoeffekten uppgår till ca $-0,08$ mdkr.

Den varaktiga effekten beror på hur länge åtgärden är i kraft. Om åtgärden endast är i kraft under ett år uppgår den varaktiga effekten till det årets nettoeffekt multiplicerat med den ränta som staten betalar på statsskulden. I exemplet ovan blir den varaktiga effekten 800 000 kronor.

Exempel B2.2 Uppbördsförskjutning av inbetalning av skatt genom kvartalsvisa inbetalningar istället för månadsvisa

I detta räkneexempel illustreras den offentligfinansiella effekten av en permanent ändring av redovisningsperiod från månatlig betalning till kvartalsvis.

I exemplet antas att månatliga inbetalningarna på 10 mdkr ersätts med kvartalsvisa inbetalningar på 30 mdkr. Den offentligfinansiella effekten utgörs av skillnaden mellan nuvärdet av det månatliga betalningsflödet och nuvärdet av det kvartalsvisa betalningsflödet.

Med en nominell statsobligationsränta på 1 procent per år blir månadsräntan ca 0,08 procent. Med månatliga betalningar sker betalningar i period $t=0, \dots, 11$ i uttryck (1)). Med kvartalsvisa betalningar sker istället betalningar i period $t=2, 5, 8$ och 11.

Nuvärdet av ett års månatliga inbetalningar på 10 mdkr uppgår till 119,5 mdkr (en summering från $t=0$ till 11 i (1)). Nuvärdet av kvartalsvisa inbetalningar uppgår till 119,36 mdkr ($\sum_{t \in \{2,5,8,11\}} \frac{30}{1,01^{t/12}}$). Skillnaden mellan de två nuvärdena uppgår till $-0,1$ mdkr och motsvarar alltså den offentligfinansiella bruttoeffekten.

Företagens vinster antas öka med samma belopp som bruttominskningen av statens intäkter. Med en bolagsskattesats på 20,6 procent innebär det att intäkterna från bolagsskatten blir ca 0,02 mdkr högre och den offentligfinansiella nettoeffekten uppgår till $-0,08$ mdkr. Eftersom åtgärden är permanent blir den varaktiga effekten densamma som nettoeffekten i detta fall.

Bilaga 3. Beräkning av varaktig effekt

Beräkningen av den varaktiga effekten baseras på nuvärdet av åtgärdens framtida nettoeffekter, omräknat till en annuitet. Nettoeffekten antas vanligtvis tids nog bli konstant. För permanenta åtgärder sker detta när åtgärden uppnått sin helårseffekt och eventuella tidsvarierande effekter har slagit igenom fullt ut. För temporära åtgärder blir nettoeffekten (varaktigt) konstant när åtgärderna inte längre är i kraft och nettoeffekten uppgår då till noll.

Den varaktiga effekten kan definieras genom att låta S_t vara nettoeffekten år t och S_T nettoeffekten när den blivit konstant (år T). Avvikelsen mellan nettoeffekten år t och den konstanta årliga nettoeffekten kan då definieras som:

$$(1) B_t = S_t - S_T.$$

Nuvärdet av summan av dessa avvikelser definieras som:

$$(2) B = \sum_{t=0}^{T-1} \frac{B_t}{(1+r)^t},$$

där r är diskonteringsräntan och $t = 0$ utgör ikraftträdandeåret. Eftersom de offentligfinansiella effektberäkningarna är uttryckta i fasta priser och volymer, används en real diskonteringsränta. Realräntan beräknas genom att justera den nominella statslåneräntan med den förväntade inflationen.⁵³ Den nominella räntan avser den femåriga statsobligationsräntan enligt Finansdepartementets aktuella ränteprognos.⁵⁴ Som förväntad inflation används regeringens inflationsprognos för ikraftträdandeåret.

⁵³ Beräkningen av realräntan görs normalt med den s.k. Fisher-ekvationen, $r = (1+i)/(1+\pi) - 1$, där i är nominell ränta och π inflation. Den kan approximeras med $r \approx i - \pi$.

⁵⁴ Tidigare upplagor av denna rapport har angett att den femåriga statsobligationsräntan används för nuvärdesberäkning vid temporära åtgärder och den tioåriga statsobligationsräntan för nuvärdes-

Summan B i uttryck (2) ovan kan vara positiv eller negativ beroende på om nettoeffekten på kort sikt är större eller mindre än nettoeffekten på längre sikt. Den varaktiga effekten, V , definieras som:

$$(3) V = S_T + r \cdot B.$$

För en permanent åtgärd vars offentligfinansiella nettoeffekt (S_t) inte förändras efter ikraftträdandeåret, uppgår avvikelserna B_t till noll för varje år. Därmed är den varaktiga effekten helt enkelt S_T . För en permanent åtgärd vars nettoeffekt varierar innebär termen $r \cdot B$ att den varaktiga effekten blir lägre än S_T om de initiala nettoeffekterna är mindre än S_T .

För temporära åtgärder uppgår S_T till noll. Den varaktiga effekten av en temporär åtgärd ges därför enbart av termen $r \cdot B$ i uttryck (3) ovan. Även temporära åtgärder påverkar således varaktigt de offentliga finanserna. En temporär skattesänkning leder till en tillfällig ökning av statens upplåningsbehov, men även när den temporära minskningen av den offentliga sektorns skatteintäkter har upphört kvarstår ökningen av lånestocken. Räntan på denna upplåning fortsätter att belasta statens finanser (beräkningen bortser från en eventuell återbetalning av lånet). Det omvända gäller vid en temporär skattehöjning: åtgärden leder till en tillfällig minskning av statens lånebehov, men när åtgärden har upphört kvarstår det minskade lånebehovet, med varaktigt lägre ränteutgifter som följd. Liksom brutto- och nettoeffekten, redovisas den varaktiga effekten baserat på fasta priser och volymer.⁵⁵ Exempel B3.1 nedan illustrerar beräkningen av den varaktiga effekten vid tillfälliga och permanenta skatteåtgärder.

Exempel B3.1 Varaktig effekt vid tillfällig och permanent skatteåtgärd

Tillfällig åtgärd: Antag att en skattesänkning införs som minskar skatteintäkterna med 4 miljarder kronor (mdkr) under ikraftträdandeåret och under de två följande åren, för att därefter upphöra.

beräkning vid permanenta åtgärder. Diskonteringen vid beräkning av varaktig effekt omfattar i normalfallet dock endast ett fåtal år, vare sig skatteåtgärden är temporär eller permanent. Det vill säga, den konstanta nettoeffekten S_T i uttryck (2) antas i normalfallet uppstå efter endast ett fåtal år. I årets rapport preciseras därför att endast den femåriga (inflationsjusterade) statsobligationsräntan används för beräkning av varaktig effekt. Andra ränteantaganden kan tillämpas i beräkningarna om det finns särskilda skäl, vilka då motiveras i det enskilda fallet.

⁵⁵ Vid åtgärder som rör skattesatser som är indexerade med konsumentprisindex (KPI) kan varaktig effekt redovisas på ett sätt som avviker från den beskrivning som ges här. Se kapitel 6–7 och bilaga 1.

Nettoeffekten när den har blivit konstant, S_T , är per definition noll för tillfälliga åtgärder. Avvikelsen B_t är därmed -4 mdkr för år 0 (ikraftträdandeåret), år 1 och år 2 och noll därefter. Om den femåriga statslåneräntan och inflationen är prognostiserade till 4 respektive 2 procent för ikraftträdandeåret, uppgår den reala diskonteringsräntan till 2 procent enligt den förenklade tillämpningen av Fisher-ekvationen. Nuvärdet av summan av avvikelserna uppgår då till $(-4) + (-4 / 1,02) + (-4 / 1,02^2) = -11,77$ mdkr enligt uttryck (2) ovan. Den varaktiga effekten av den tillfälliga skattesänkningen uppgår enligt uttryck (3) ovan till $0 + 0,02 \cdot (-11,77) = -0,24$ mdkr. Effekten består av de varaktigt ökade räntekostnaderna som staten ådrar sig i och med den varaktigt högre skuldsättningen som följer av skattesänkningen.

Permanent åtgärd med stegvisa nettoeffekter: Antag nu i stället att en permanent skattesänkning införs, som beräknas minska skatteintäkterna med 2 mdkr under ikraftträdandeåret, med 3 mdkr året därefter och med 4 mdkr alla år därefter. Nettoeffekten när den har blivit konstant, S_T , är m o -4 mdkr i detta fall. Avvikelsen B_t är 2 mdkr år 0 (ikraftträdandeåret), 1 mdkr år 1 och noll år 2 och därefter. Med en real diskonteringsränta på 2 procent, blir nuvärdet av summan av avvikelserna $2 + 1 / 1,02 = 2,98$ mdkr. Den varaktiga effekten blir i detta fall enligt uttryck (3) ovan $(-4) + 0,02 \cdot 2,98 = -3,94$ mdkr. Den varaktiga effekter är alltså något lägre än den konstanta nettoeffekten på -4 mdkr. Detta beror på att statens lånebehov blir något lägre än om den konstanta nettoeffekten på -4 mdkr hade uppstått redan under ikraftträdandeåret. Skillnaden mellan varaktig effekt och konstant nettoeffekt består alltså av den positiva ränteeffekt som uppstår i och med att åtgärdens effekter uppstår stegvis och inte omedelbart.

Permanent åtgärd med konstant nettoeffekt fr.o.m. ikraftträdandeåret: Antag liksom ovan att en permanent skattesänkning införs, vars konstanta nettoeffekt är -4 mdkr. Antag, till skillnad från föregående exempel, att den konstanta nettoeffekten infaller redan under ikraftträdandeåret. I detta fall finns alltså inga avvikelser, B_t , för något år. Den varaktiga effekten enligt uttryck (3) utgörs därmed helt enkelt av termen S_T , som i detta fall är -4 mdkr.